45- IYILIK, SILE VE ÂDÂB BAHSI

1- Anneye, Babaya Iyilik ve Onlarin Buna En Hakli Layik Babi
2- Anneye-Babaya Taatin Nafile Namaz Vesaireden Ileri Tutulmasi Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler :
3- Anne ve Babasina Yahut Onlardan Birine Ihtiyarligi Aninda Yetisip de Cennete Giremeyen Kimsenin Zelil Olacagi Babi
4- Baba, Anne ve Benzerlerinin Dostlarina Sile Yapmanin Fazileti Babi
5- Iyilik ve Günahin Tefsiri Babi
6- Sile-i Rahmin Lüzumu, Kati Rahimin Haram Kilinmasi Babi
7- Birbirine Hasedlik Çekmenin, Düsmanlik Etmenin ve Sirt Çevirmenin Haram Kilinmasi Babi
8- Ser'i Bir Özür Yokken Üç Geceden Fazla Darginligin Haram Kilinmasi Babi
9- Sü-i Zan, Tecessüs, Münafese, Müsteri Kizistirma ve Benzerlerinin Haram Kilinmasi Babi
10- Müslümana Zulüm ve Tahkir Terzil Etmenin, Kaninin, Irzinin ve Malinin Haram Kilinmasi Babi
11- Düsmanligin ve Birbirini Terketmenin Nehyi Babi
12- Allah Için Sevmenin Fazileti Hakkinda Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
13- Hasta Dolasmanin Fazileti Babi
14- Mü'mini Basina Gelen Hastalik, Üzüntü ve Buna Benzer Seylerden Hatta Batan Dikenden Kazanacagi Sevab Babi
15- Zulmün Haram Kilinmasi Babi
16- Zalim Veya Mazlum Her Din Kardesine Yardim Babi
18 — Sövmekten Nehy Babi
19- Af ve Tevazuun Müstehab Olusu Babi
20- Giybetin Haram Kilinmasi Babi
21- Allah Teala'nin Dünyada Kusurunu Gizledigi Kimsenin, Âhirette De Gizleyecegini Müjdeleme Babi
22- Fuhusundan Korkulan Kimseye Yumusak Davranma Babi
23- Yumusak Davranmanin Fazileti Babi
24- Hayvanlara ve Baskalalarina Lanetin Yasak Edilmesi Babi
25- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Bir Kimseye Hak Etmedigi Halde Lanet Eder Veya Söver Yahut Beddua Ederse, Bu Onun, O Kimse Için Zekat, Ecir ve Rahmet Olacagi Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
26- Ikiyüzlüyü Zem ve Bu Yaptiginin Haram Kilinmasi Babi:
27- Yalanin Haram Kilinmasi ve Mubah Olanini Beyan Babni
28- Koguculugun Haram Kilinmasi Babi
29- Yalanin Çirkinligi, Dogrulugun Güzelligi ve Fazileti Babi
30- Kizginlik Âninda Kendini Tutan Kimsenin Fazileti ve Kizginligin Ne Ile Giderilecegi Babi
31- Insanin Kendine Malik Olamiyacak Sekilde Yaratilmis Olmasi Babi
32- Yüze Vurmanin Yasak Edilmesi Babi
33- Insanlara Haksiz Yere Azab Eden Kimseye Siddetli Tehdid Babi
34 — Silahla Mescid, Pazar Yeri Vesaire Gibi Insanlari Bir Araya Toplatan Yerlerden Geçen Kimsenin Silahi Demirinden Tutmasini Emir Babi
35- Bir Müslümana Silahla Isaret Etmekten Nehyolunmasi Babi
36- Yoldan Eziyet Veren Seyleri Gidermenin Fazileti Babi
37- Kedi ve Emsali Eziyet Vermeyen Hayvanlarin Tazib Edilmesinin Haram Kilinmasi Babi

38- Kibirlenmenin Haram Kilinmasi Babi
39- Insana Allah Teala'nin Rahmetinden Ümid Kestirmenin Yasaklanmasi Babi
40- Zayiflarla Düskünlerin Fazileti Babi
41- Insanlar Helak Oldu, Demenin Yasaklanmasi Babi
42- Komsuyu ve Ona Iyilik Yapmayi Vasiyet Babi
43- Karsilasma Aninda Güleryüz Göstermenin Müstehab Olusu Babi
44- Haram Olmayan Hususda Sefaatin Müstehab Kilinmasi Babi
45- Iyi Kimselerle Düsüp Kalmanin ve Kötü Arkadaslardan Kaçinmanin Müstehab Olusu Babi
Hadis-i Serif'den Su Hükümler Çikarilmistir:
46- Kizlara Iyi Muamelede Bulunmanin Fazileti Babi
47- Çocugu Ölüp de Bundan Sevab Bekleyenin Fazileti Babi
Bu Hadislerden Çikarilan Hükümler:
48- Allah Bir Kulu Sevdigi Vakit, Onu Kullarina da Sevdirmesi Babi
49- Ruhlarin Toplu Cemaatlar Olusu Babi
50- «Kisi Sevdigiyle Beraberdir» Hadisi Babi
51- Salih Kimse Madh-ü Sena Edilirse, Bu Ona Bir Müjde Olacagi ve Bir Zarar Vermeyecegi Babi

45- IYILIK, SILE VE ÂDÂB BAHSI

1- Anneye, Babaya Iyilik ve Onlarin Buna En Hakli Layik Babi

1- (2548) BIze Kuteybe b. Saîd b. Cemil b. Tarifes-Sakafî ile Zü-heyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Cerîr, Umara b. Ka'kaâ'-dan, o da Ebû Zür'a'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Hüreyre söyle demis : Bir adam Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) 'e gelerek :
— Benim güzel sohbet etmeme insanlarin en lâyik olani kimdir? diye sordu.
«Annendir!» buyurdular.
— Sonra kimdir? dedi. «Sonra annendir!» buyurdu.
— Sonra kimdir? dedi.
«Sonra annendir!» buyurdu.
— Sonra kimdir? dedi. «Sonra babandir!» buyurdu,
Kuteybe'nin hadîsinde : «Benim güzel sohbet etmeme en lâyik kimdir?» cümlesi vardir. Insanlari anmamistir.

2- (...) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' El-Hemdânî rivayet etti, (Dedi ki) : Biae tbni Fudayl babasindan, o da Umara b. Ka'kaâ'dan, o da Ebû ZtirVdan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bir adam:
— Yâ Resûlallah! Benim gü*el sohbet etmeme en lâyik kimdir? diye sordu,
«Annen, sonra annen, sonra annen, sonra babandirl Sonra sana en yakin, en yakin olanlardir!» buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize mâra ile Ibnü Sübrüme'den, onlar da Ebû ZiirVdan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Hüreyre : Eir adam Peygamber (SallallahüAleyhiveSellem)Je geldi diyerek Cerîr'in hadîsi gibi rivayet etmis. Sunu da ziyâde eylemistir : «Bunun üzerine :
«Evet! Baba hakki için sana mutlaka haber verilecektir!» buyurdular.»

4- (...) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Talha rivayet etti. H.
Bana Ahmed b. Hiras da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Habban rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti.

Her iki râvi Ibni Sübrü-me'ilen bu isnadla rivayette bulunmuslardir.
Vüheyb'in hadîsinde : «Kime iyilik edeyim.» Muhammed b. Talha'nin hadîsinde ise : «Tarafimdan güzel sohbet edilmeye insanlarin hangisi en lâyiktir.» cümleleri vardir. Sonra râvi Cerîr'in hadîsi gibi nakletmIstir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Edeb»'de; Ibnü Mâce «Ki-tâbu'l-Vasâyâ»'da tahric etmislerdir,
Hadîsdeki sahabeden murad; sohbet yâni bir kimsenin hizmetinde bulunmaktir.
Bâzilari Peygamber (Sallailahu Aleyhi veSeltem) 'e gelen adamin Mu-âviye b. Hayyide oldugunu söylemisler. «Çünkü Buhârî (El-Edebü'l-Müfred) adli eserinde onun hadîsini rivayet etmistir.» demislerse de, Aynî bu babda birçok hadîsler vârid oldugunu, hepsinin buradaki rivayete benzedigini, binâenaleyh gelenin Muâviye oldugu ta-yin edilemiyecegini söylemistir.
Hadîs-i serîf akrabaya iyilikte bulunmaya tesvik etmekte, bunlarin basinda annenin geldigini, sonra baba ve derecelerine göre diger yakinlarin onu takip ettigini bildirmektedir. Ulemâ bunun sebebini söyle izah ederler : Annenin basta gelmesi; çocugu ugrunda birçok mesakkatlere katlanmasindan, onu dogururken, emzirirken ve terbiye ederken pek çok yorulmasindandir. «Elmirkat» nâm eserde söyle deniliyor: «Kur'ân-i Kerîm» 'de : Annesi onu mesakkatle tasimis, mesakkatle dogurmustur. Onun ana karninda bulunmasiyle sütten ayrilmasi müddeti otuz aydir, bu-yurularak annenin bu üç hakkina isaret olunmustur. Yâni; üç sey mukabilinde üç sey anneye mahsusdur ki, bunlar da; hamilelik çilesi, dogurma mesakkati ve emzirme mihnetidir. Bundan dolayi Peygamber (Sallailahu Aleyhi ve SeUem) anneye hizmeti üç defa tekrar etmistir. Muhasibi iyilik ve hizmet hususunda annenin, babadan önce geldigine ulemânin ic-mâini nakletmIstir. Fakat Kaadî Iyâz'm beyânina göre bu babda ulemâ arasinda hilaf vardir. Cumhur annenin üstünlügüne kail olmus, bazilari iyilik ve hizmet babinda anne ile babanin müsavi derecede hak sahibi olduklarini söylemislerdir. Bu kavil Imam Mâlik'e de nisbet edilmistir. Fakat Nevevî bu sarih hadisler karsisinda dogrunun birinci kavil oldugunu söylemektedir. Kaadî Iyâz diyor ki: «Iyilik hususunda anne ile babanin haklarinin baskalarindan daha kuvvetli oldu-
guna ulemâ ittifak etmislerdir.
Bazilari Peygamber (Sallailahu Aleyhi ve Sellem)in:
«Sonra en yakinin! En yakinin!» buyurmasina bakarak dedelerle kardesler arasinda tereddüt göstermislerdir...»
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Evet! Baban hakki için...» sözünden yeminin hakikati kastedilme-mistir. Bu kelime sözü perçinlemek için dile gelivermistir.
Nitekim evvelce de görmüstük.

5- (2549) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler kî) : Bize Vekî', Süfyân'dan, o da Habîb'den naklen rivayet etti, H.
Bize Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya (yâni Ibnü Saîd El-Kattân) Süfyân ile Su'be'den rivayet etti. (Demisler ki) : Bize Habîb, Ebû'l-Abbâs'dan, o da Abdullah b. Amr'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) :
Bir adam Peygamber (Sallallahü A leyhi've Sellem)'e cIhâd için izin istemeye geldi. Bunun üzerine (ona) :
«Ebeveynin sag mi?» diye sordu. Adam:
— Evet! dedi.
«O halde onlar hakkinda cthâd eî!» buyurdular.

(...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Habib'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ebû'l-Abbâs'dan dinledim. (Dedi ki) : Ben Abdullah b. Amr b. Âs'i söyle derkçn isittim :
Bir adam Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'ç geldi...
Râvi yukariki hadîsin mislini anlatmistir.
Müslim der ki : «Ebû'l-Abbâs'm ismi, Sâib b. Ferrûh El-Mekkî'dir.»

6- (...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tbnü Bisr Mis'ar'dan naklen haber verdi. H.
Bana Muhammed b. Hatim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâviye b. Amr, Ebû Ishâk'dan rivayet etti. H.
Bana Kaasim b. Zekeriyyâ dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseyn b. Aliy El-Cu'fî Zâide'den rivayet etti. Her iki râvi A'mes'den ve hepsi Habîb'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir,

(...) Bize Saîd b. Mansûr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Haris, Yezîd b. Ebî Habîb'den naklen haber verdi. Ona da Ümmü Seleme'nin âzâdlisi Nâim rivayet etmis ki, Abdullah b. Amr b. Âs sunu söylemis :
Nebiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e fcir adam gelerek:
— Sana hicret ve cihâd sarti ile bey'at ediyorum. Ecri Allah'dan dilerim; dedi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Annenle babandan sag biri var mi?» diye sordu. Adam :
— Evet! Hattâ ikisi de! cevâbini verdi. «Allah'dan ecir diler misîn?» dedi. Adam:
— Evet! cevâbini verdi,
«O halde hemen annenle babana don! Ve onlara güzel sohbette bulun!» buyurdular,
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'l-Cihâd» ile «Kitâbü'l-Edeb»'de; Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî de «Kitâbü'l-Cihâd»'da muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Peygamber (SaMlahü Aleyhi ve Sellemj'e gelen zâtin Câhime b. Abbâs b. Mirdâs olmasi muhtemel görülmüstür.' Çünkü bir hadîsde bu zât :
«Ben cihâd hakkinda istisare için Peygamber (SallalSahü Aleyhi ve Sellem)e geldim de (bana) :
«Validen var mi?» diye sordu. Evet! dedim
«Git de ona ikram et!» Zira cennet onun ayaklarinin att;ndad;ri» demistir.
Bu husûsda daha baska hadîsler de vardir. «Öyle ise onlar hakkinda
mücahede et!» sözünden zahirî mânâ kastedümemistir. Çünkü cihâdin zahiri mânâsi baskasina zarar vermeyi tazamrnun eder. Burada maksad cihâdin külfetidir. ki o da rnal sarfetmek ve bedenen yorulmaktir. Binâenaleyh hadîsin mânâsi. Anne ve babani razi etmek için malini sarfet ve bedenini yor, demek olur. Hadîs-i serif, anneye-babaya itaatin siddetle lüzumuna, haklarinin büyüklügüne, onlara itâattan dolayi kazanilacak sevabin çokluguna delildir. Ulemâdan bazilari bu hadîsle istidlal ederek ana-baba hakkinin cihâddan daha üstün oldugunu... Her ikisi veya birisi müslüman oldugu takd'irde, onlardan izinsiz cihâda gitmenin caiz olmadigini söylemislerdir. Müsrik olurlarsa izinleri sart degildir. Ancak düsman müslürnanlarin karsisina gelir de, onunla çarpismak zaruret hâlini ahrsa, onlardan izinsiz cihâd etmek caiz olur.
Anneye-babaya isyanin büyük günahlardan sayildigini iman bahsinde görmüstük.

2- Anneye-Babaya Taatin Nafile Namaz Vesaireden Ileri Tutulmasi Babi

7- (2550) Bize Seyban b. Ferruh rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Süleyman b. Mugîra rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Humeyd b. Hilâl, Ebû Râfi'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki, söyle demis : Cü-reyc bir manastirda ibâdet ediyordu. Derken annesi geldi.
Humeyd demis ki: Resûlüllah (Salîaliahü Aleyhi ve Seîiem)'in annesi onu çagirdigi vakit, elini nasil kasinin üstüne koydugunu, sonra basini ona kaldirarak çagirdigini tavsif buyurmasini Ebû Hüreyre'nin nasil gösterdigini bize Ebû Râfi' tavsif etti. Annesi söyle demis :
— Yâ Cüreyc! Ben senin annenim, tenimle konus! Annesi ona namaz kilarken tesadüf etmis. Cüreyc :
— Allahim! Biri annem, biri namazim! demis ve namazini tercih etmis. Bunun üzerine annesi dö'nmüs. Sonra ikinci defa tekrar gelerek:
— Yâ Cüreyc! Ben senin annenim. Binâenaleyh benimle konus! demis. Cüreyc:

— Allahim! Biri annem, biri namazim! demis ve (yine) namazini tercih etmis. Annesi de:
— Allahim! Süphesiz bu Cüreyc'dir. O benim oglumdur. Kendisiyle konustum, fakat o benimle konusmayi kabul etmedi. Allahim! Ona fahiseleri göstermedikçe canini alma! demis.
Humeyd : Annesi onun fahise fitnesine düsmesi için duâ etseydi, bu fitneye düserdi, demis. (Ve sözüne devamla...) Sunlari söylemis: Bir koyun çobani onun manastirina siginirmis. Derken köyden bir kadin çikmis ve onunla çoban zina etmis. Kadin hâmile kalmis. Ve bir oglan dogurmus. Kendisine :
— Bu ne? demisler.
— Su manastirin sâliibindendir, demis. Bunun üzerine köylüler bal-talariyle, bel kürekleriyle gelmisler ve Cüreyc'e seslenmisler. Fakat onu namaz kilarken bulmuslar. Bu sebeple onlarla konusmamis. Manastirini yikmaga baslamislar. Bunu görünce yanlarina inmis. Kendisine :
— Su kadina sor! demisler. O da gülümsemis. Sonra bebegin basini sivazlayarak :
— Senin baban kim? demis. Bebek :
— Benim babam koyun çobanidir!., demis. Köylüler çocuktan tunu isitince (Cüreyc'e) :
— Senin manastirindan yiktigimiz yeri altin ve gümüsle bina edelim, demisler. O:
— Hayir! Lâkin siz onu eskisi gibi toprakla yapin! demis. Sonra manastira çikmis.

8- (...) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Harun rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Cerîr b. HâzIm haber verdi. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Sîrîn, Ebû Hüreyi-e'den, o da Peygamber (SallaHahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti. Söyle buyurmus:
«Besikte yalnsz üç kisi konusmustur : Biri Meryem'in oglu Uâ, digeri Cüreyc'in arkadasi. Cüreyc âbid bir adamdi. Bîr manastir yaptirdi. Onun içinde yasiyordu. Derken annesi geldi, Cüreyc namaz kiliyordu. Ve :
— Yâ Cüreyc! dedi. Cüreyc :
— Yâ Rabbi! Annem ve namazim! Dedi. Ve namazina yöneldi. Annesi gitti. Ertesi gün olunca ona tekrar geldi. Cüreyc namaz kiliyordu :
— Yâ Cüreyc! diye seslendi. Cüreyc :
— Yâ Rabbi! Annem ve namazim! dedi. Ve yine namazina yöneldi. Annesi gitti. Ertesi gün olunca tekrar geldi. Cüreyc namaz kihyordu.
— Yâ Cüreyc! diye seslendi. Cüreyc :
— Ey Rabbîm! Annem ve namazim! dedi. Ve yine namazina yöneldi. Annesi :
— Allâhim! Fahiselerin yüzünü görmedikçe, bunun canini alma! diye dua etti. Derken Benî israil Cüreyc'i ve ibadetini müzâkere ettiler. Fahise bir kadin vardi. Ki güzelligi dillere destan olmustu. (Bu kadin) :
__ Isterseniz sizin için onu fitneye düsürüvereyim, dedi. Ve ona satasti. Fakat Cüreyc kendisine iltifat göstermedi. Müteakiben kadin Cüreyc'in manastirinda mekân tutan bir çobana geldi. Ve ona kendisiyle zina im-kânini verdi. O da onunla zina etti. Kadin hâmile kaldi. Dogurdugu vakit :
— Bu çocuk Cüreyc'dendir! dedi. (Köylüler) Cüreyc'e gelerek onu asagi indirdiler. Ve manastirini yiktilar. Kendisini de dövmeye basladilar. Bunun üzerine Cüreyc :
— Size ne oluyor? dedi.
__ Bu fahise ile zina ettin ve senden çocuk dogurdu, dediler. Cüreyc :
__ Çocuk nerede? diye sordu. Hemen onu getirdiler. Cüreyc :
— Beni birakin da namaz kilayim! dedi. Ve namaz kildi. Namazdan çiktiktan sonra çocuga gelerek onun karntna dokundu ve :
— Ey çocuk! Senin baban kimdir? dedi. Çocuk :
— Filân çobandir, cevâbini verdi. Bunun üzerine köylüler Cüreyc'e yöneldiler. Onu öpüyor ve sivazliyorlardi.
— Sana manastirini altindan yapalim, dediler. O :
— Hayir! Onu eskisi gibi çamurdan yapin, dedi. Onlar da yaptilai'. Üçüncüsü : Bir zamanlar bir çocuk annesini

emiyordu. (Oradan) Sahlanmis bir ata binmis, kilik kiyafeti güzel bir adam geçti. Çocugun annesi :
— Allah'im! Oglumu bunun gibi yap! diye duâ etti. Çocuk hemen memeyi b:raktj. Ve adama dogru dönerek ona bakti da :
— Allahim! Beni bunun gibi yapma! dedi. Sonra memesine dönerek emmeye basladi.
Ebû Hüreyre : Ben Resûlüllali (Sallaîlahü Aleyhi ve Seliem) 'in sehadet parmagi agzinda ve onu emmeye baslayarak çocugun nasil emdigini anlatmasini hâlâ görür gibiyim, demis.
Buyurmuslar ki: (Sonra) Oradan bir câriye geçirdiler. Sahipleri onu dövüyor ve : Sen zina ettin! Çaldin! diyorlardi. Câriye ise :
— Bana Allah yeter! O ne güzel vekildir, diyordu. Çocugun annesi : Allah'im! Oglumu bu câriye gibi yapma! diye duâ ettî. Çocuk hemen emmeyi birakti ve cariyeye bakarak :
— Allah'im! Beni bu câriye gibi yap! dedi.
Artik burada konusmaya basladtlar. Anne dedi ki :
— Bogazi tikanasi! Güzel kiyafeti! bir adam geçti. Ben : Allah'im! Oglumu bunun gibi yap! dedim. Sen : Allah'im! Beni bunun gibi yapma! dedin. Bu cariyeyi döverek ve : Sen zina ettin! Çaldin! diyerek yanimizdan geçirdiler. Ben : Allah'ün! Oglumu bunun gibi yapma! diye duâ ettim. Sen : Allah'im! Beni bunun gibi yap! dedin.
Çocuk su karsiligi verdi :
— O adam bir zâlim idi. Bundan dolayi : Allah'im! Beni onun gibi yapma! dedim. Bu cariyeye ise : Sen zina ettin! diyorlar. Halbuki zina ermemistir. Çaluin! diyorlar. Halbuki çalmamtsiir. Bu sebeple : Allah'im! Bern bunun gibi yap! dedim.
Bu hadisi Buhari «Ehâdîsül-Enuiya» bahsinde lahric etmistir.
Kurtutaî : «Besikte konusanlarin üçe inhisar ettirilmesinde nazar ve teemmül vardir.» demisse de Aynî , Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve SeUemi'in hadîsine karsi bu süzün edebe aykiri düstügünü belb-lorek sunlari söylemistir: «llesaiülîah fSaUallahü Aleyhi ve Seliem) bunu besikte konusanlarin üçten ziyâde oldugunu bilmezden önce söylemistir. O kendisine gelen vahye istinad ederek üç kisinin besikte konustugunu lyi-ber vermistir. Yoksa besikte konusan çocuklarin sayisi yedidir.» Yûsuf (Aleyhisselam) 'a sâhidlik eden çocuk, Fir'avn'm atese atmak istedigi kadinin çocugu, Yahya (Aleyhisselam) v.s. bunlar meyâmndadir.
Savmea ve Deyr : Sehirlerden uzakta hiristiyan papazlarinin ibâdet için çekildikleri manastir ve kiliselerdir.
Burada söyle bir sual hatira gelebilir. Namazda konusmak namazi bozdugu halde Cüreyc neden namazda konusmustur?
Cevab: Hâdise Benî Israil zamaninda geçmistir. Onlarin seriatinda namazda konusmak mubah idi. Nitekim Islâmiyetin ilk zamanlarinda müslümanlara da mubahti. Sonra bu hüküm neshedilrnistir. Maa-maiih Cüreyc 'in konusmasini kelâmi nefsiye hamledenler de olmustur. Yâni; hakîkaten konusmus degil, içinden geçirmistir.
Görülüyor ki : Cüreyc iki seyden birini tercih etmek mecburiyetinde kalmistir. Yâ annesine cevab verecek, ya namazina devam edecektir. O namaza devami tercih etmis, fakat Allah Teâlâ annesinin duasini kabul buyurarak Cüreyc 'i bir fahise ile karsi karsiya getirmistir. Ulemâ diyorlar ki : «Bu hal Cüreyc'in annesine cevâb vermesinin daha dogru olduguna delildir. Çünkü kildigi namaz nafile idi. Annesine itaat ederek cevab vermesi ise vâcIb idi. Anneye âsî olmak haramdir. Namazini hafif tutarak çabuk bitirmesi annesine cevab verdikten sonra tekrar kilmasi da mümkündü. Ihtimal ki, annesinin kendisini ibadethanesinden ayrihp dünyaya müteallik islere davet edeceginden çekinmistir.»
Çocuga : «Senin baban kimdir?» denilmesi iki vecIhle izah olunur :
1- Islâm dininde zinadan neseb sabit olmazsa da, ihtimal Benî Isrâi1'in seriatinda bu caizdi.
2- Burada zina eden kimseye mecazen baba denilmistir. Çocugun cariyeye bakarak: «Allahim! Iîeiii bunun gibi yap! demesi... Günahi olmayan bu câriye gibi, beni de günahlardan salim kil.» manasinadir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler :

1- Anne-baba hakki büyüktür. Annenin hakki babaninkinden daha kuvvetli ve duasi müstecabdir.
2- Yapilacak vazifeler birbirine zit düstügü vakit en mühim olanindan ise baslanir.
3- Allah Teâlâ musibetlerle imtihan ettigi veli kullarina ekseriya
kurtulus yolu halkeder.
4- Evliyanin kerameti haktir. Ehl-i sünnetin mezhebi budur. Dalâlet firkalarindan Mu'tezile keramete inanmazlar. Velinin istedigi zaman keramet gösterip gösterememesi ulemâ arasinda ihtilaflidir.
5- Büyük günah isleyen kimse için hürmet yoktur.

3- Anne ve Babasina Yahut Onlardan Birine Ihtiyarligi Aninda Yetisip de Cennete Giremeyen Kimsenin Zelil Olacagi Babi

9- (2551) Bize Seybân b. Ferruh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (SaHallahU Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti:
«Burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün!» buyurmuslar.
— Kimin yâ Resûlallah? diye sorulmus.
«Ihtiyarligi aninda annesi ile babasindan birine yahut her ikisine yetisip de, onlar sebebiyle cennete giremeyenini» buyurmuslar.

10- (...) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün!» buyurdular.
— Kimin yâ Kesûlallali? denildi.
«ihtiyarligi aninda annesi ile babasindan birine yahuî her ikisine ye-tisîp de, sonra cennete giremeyenin!» buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Mahled, Süleyman b. Bilâl'dcn naklen rivayet elti. (Demis ki) : Bana Süheyl, babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (SaüallahÜ Aleyhi ve Sellem) üç defa:
«Burnu yere sürünsün!» buyurdular.
Sonra râvi yukarki hadîsin mislini rivayet etmistir.
«Ragime eiifü» tâbiri asil itibariyle burnu topraga sürtündü mânâsina gelirse de, burada ondan murad zelil ve hakîr oldu, demektir. Bazilari kötü ve kepaze oldu mânâsina geldigini söylemislerdir. Hadîs-i serif anaya, babaya itâata tesvik etmekte ve bunun sevabinin büyük oldugunu bildirmektedir. Anneye, babaya bilhassa ihtiyarladiklari zaman nafakalarini vermek ve hizmetlerinde bulunmak gibi Itâatlar cennete girmeye sebepdîr. Bu hususda kusur eden, o nimete nail olamiyacaktir. Iste burnu yere sürünsün tâbirinin mânâsi budur.

4- Baba, Anne ve Benzerlerinin Dostlarina Sile Yapmanin Fazileti Babi

11- (2552) Bana Ebû't-Tahîr Ahmcd b. Amr b. Serh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehh haber verdi. (Dedi ki) : Hana Saîd b. Ebî Eyyûb, Vclid b. EM'l-Velid'den, o da Abdullah b. Dinar'dan, o da Abdullah b. Ömer'den naklen haber verdi kî, Bedevilerden bir adam, kendisine Mekke yolunda rastlamis. Abdullah una silam vermis ve kendisini binmekte oldugu bir esege bindirmis. Basinda bulunan bir sarigi da ona vermis, Ibnü Dinar demis ki: Biz kendisine :
— Allah hay fim versin! Bunlar bedevilerdir; tunlar aza da razi olur-lar, dedik. Bunun üzerine Abdullah sunu söyledi:

__ Bunun bahasi Ömer b. Hattab'm dostu idi. Hakikaten ben Resûlüllah (Salîalluhü Aleyhi ve Sellem. 'i : «Süphesiz ki, iyiligin en iyisi, evlâdin baba dostlarini siiede bulunmasidir.» buyururken isittim.

12- (...) "Bana Ebû't-Tâhir rivayet etti. (Dodi ki) : Bize Abdullah b. Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana îlayve b, Sureyh, Ihnü'l-Hâd'dan, o da Abdullah b. Dinar'dan, o da Abdullah b. Ömer'den naklen haber verdi ki : Peygamber (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem):
«Iyiligin en iyisi, kisinin baba dostuna sslede bulunmasidir.» buyurdular.

13- (...) Bize Hasen b. Ali El-Hulvânî rKâyet etti. (Dedi ki) : B.ze Y,'kub b ibrahim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babamla Leys b SVd hep birden Yezid b. Abdillah b. Usfime b. Hâd'dan, o da Abdullah b. Dinar'dan, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti ki, kendisinin Vir esegi varmis. Mekke'ye çiktiginda deveye binmekten biktigi zaman onun üzerinde rahatlanirim*;. Bir de basina sardigi sarigi varmis. Bir gün bu esegin üzerinde iken aniden yanindan bir bedevi geçmis. Abdullah (ona) :
— Sen filân oglu filânin oglu degil misin? diye sormus. Bedevi :
— Evet! cevâbini vermis. Abdullah hemen esegi ona vermis. Ve :
— Buna bin! demis. Sarigi dahi vererek :
— Bunu basma sar! demis. Bunun üzerine arkadaslarindan biri Abdullah'a :
— Allah sana magfiret buyursun. Bu bedeviye üzerinde rahatlandigin bir esek verdin. BIr de sarik verdin ki, onu kendi basina sariyordun, demis. Abdullah ;
— Ben Resûlüllah (SaUatlahü Aleyhi ve Sellem) 'i:
«Kisinin babasi öldükten sonra baba dosîlanna s:!ede bulunmasi, iyiligin en iyisIndendir.» buyururken isittim. Bunun babasi da Ömer'in dostu idi, demis.
Bu hadîs-i serif baba dostlarina silede bulunmanin faziletine delildir.
Silede bulunmaktan murad; onlarin ziyaretlerine gitmek, kendilerine ikram ve ihsanda bulunmak, gerekirse yardimlarina kosmaktir. Buna sebep baba oldugu için, dostuna yapilan her nevi ihsan ve ikram babaya da yapilmis gibi olur. Annelerle dedelerin, hocalarin, kari ve kocalarin dostlarina yapilan ikram da ayni hükümdedir. Resûlüllah (SaUaUahü Aleyhi ve Seliem}'in Hz. Hatice 'nin dostlarina yaptigi Ikrami evvelce gör-müstük.
Hadîs-i serif baba hakkinin pek büyük olduguna da isaret etmektedir. Çünkü babanin dostlarina yapilan ikram ve ihsan, iyiligin en faziletlisi olunca bizzat babaya yapilan ikramin faziletini dille ta'rife imkân kalmaz.

5- Iyilik ve Günahin Tefsiri Babi

14- (2553) Bana Muhammcd b. Katim b. Meymûn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnii Mehdî, Muâviye b. Sâlih'den, o da Ahdurrahman b. Cü-beyr b. Nüîeyr'den, o da tabasindan, o da Nevvâs b. Scm'ân El-Ensârî'den naklen rivayet etti. {Söyle demis) : Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi vt Sellem)'& iyilik ve günahi sordum da söyle buyurdular :
«Iyilik, ahlâkin güzelligidir. Günah ise, kalbinde gicik yapan ve baskalarinin muttali olmasindan hoslanmadigin seydir.»

15- (...) Bana Harun b. Saîd El-Eylî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Muâviye (yâni Ibni Salih) Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr'den, o da babasindan, o da Nevvâs b. Sem'an'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Uesûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem)'e birlikte Medine'de bir sene kaldim. Suâl sormaktan baska beni hicretten men eden bir sey yoktu. Bizden bîrimiz hicret etti mi,' Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve SeHem)'c bir sey sormazdi. Ben kendisine iyilik ve günahi sordum. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem);

«iyilik, ahlâk güzelligidir. Günah ise, kalbinde gicik yapan ve baskalarinin muttali olmasini istemedigin seydir.» buyurdular.
Hadîsin metnindeki ensârî tâbiri hakkinda Ebû Ali E1 -Ceyyânî : «Bu vehmdir. Dogrusu Ki1âb'î olacaktir. Çünkü Nevvâz meshur bir Kilâbîdir.» demistir. Kaadî Iyâz ile Ma'zirî dahi onun Kilâbî adiyle meshur oldugunu söylemislerdir. Ihtimal ensârin müttefiki imisdir.
Ulemânin beyânina göre birr : Sile, lütuf, iyilik, güzel geçinmek ve tâat mânâlarina gelir. Hadisdeki «Ahlâk güzelligi» ifadesi bu mânâlarin hepsine sâmildir.
Kalbde gicik yapmaktan murad; süphe hâsil etmek ve günah olacagina korku vermektir. Kaadî Iyâz ile baskalarina göre «Suâl sormaktan baska, beni hicretten inen eden bir sey yoktu.» cümlesinden murad Medîne'de ziyaretçi gibi kalmasidir. Oraya hicretine mâni olan sey Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'e din hususunda suâl sormaktir. Çünkü Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) ziyaretçilerin suâl sormasina müsaade eder, muhacirlere etmezdi. Muhacirler gelen ziyaretçilerin suâl sormalarindan memnun kalirlardi. Çünkü kendileri de bundan istifâde ederlerdi. Bu husûsda bedevi vesâir ziyaretçiler ma'zur görülürlerdi.

6- Sile-i Rahmin Lüzumu, Kati Rahimin Haram Kilinmasi Babi

16- (2554) Bize Kuteybe b. Saîd b. Cemil b. Tarif b. Abdillah Es-Sekafî ile Muhammcd b. Ahbâd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Katim (bu zât Ibni Ismail'dir), Muâviye'den rivayet etti. Bu zât Benî Hâsim'iii azatlisi Ibnü Ebî Müzerrid'dir. (Demis ki) : Bana amcam Ebû'l-Hubab Saîd b. Yesâr, Ebû Hüreyre'den rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdular ki:
«Süphesiz Allab mahlûkati yaratmistir. Onlardan farig oldugu vakit rahm ayaga kalkmis : Bu, kat'edilmekîen siginanin makamidir, demis. Te-âlâ Hazretleri : Evet! Sana sile yapana, benim sile yapmama; senden alâkayi kesene, benim de alâkayi kesmeme razi degil misîn? buyurmus. Rahm : Evet, raziyim, demis. Teâiû Hazretleri de : Bu sana verilmistir.» buyurmustur.
Bundan sonra Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Isterseniz : (Siz döner de yeryüzünde fesad çikarir ve akrabalik alâ kasini keser misiniz? Bunlar öyle kimselerdir ki, Allah kendilerine iânet i etmis; kulaklarmi sagir, gözlerini kor eylemistir. Acaba bunlar Kur'âti'i te-! debbür mü eimiyorlar. Yoksa kaîbIerin üzerinde kilitleri mI var!} [1] âyet-i karîme'sini oküyuverin!» buyurdular.
Bu hadisi Buhârî «Tevhîd», «Edeb» ve «Tefsir» bahislerinde; Mesâi «TefsîiVde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir;
Kaadi Iyâz diyor ki : «Sile yapilan, kendisinden alâka kesilen ve iyilik edilen rahim ancak ve ancak mânâlardan bir mânâdir; cisim degildir. O hisimlik ve nesebten ibaret olup, bunlari ana rahmi bir araya toplar ve birbirlerine eklenirler. Iste bu eklenmeye rahim denilmistir. Rahimden ayaga kalkmak ve konusmak beklenemez. Binâenaleyh burada onun ayaga kalkmasi ve Ars'a asilmasi, Araplarin âdetine göre bir darb-i mesel ve güzel bir istiare olur. Maksad : Silâ-i rahim yapanlarin sanini ve faziletini yükseltmek, yapmayip alâkayi kesenlerin bu isyanlari sebebi ile isledikleri günahin büyük oldugunu anlatmaktir. Bundan dolayidir ki, isyana «kesmek» denilmistir. Sanki bu isyan, ekleyen vasitayi kesmistir.»
Silenin hakikati : Atiyye, sefkat ve merhamet mânâlarina gelir, ki Allah'in kullarina bir lütf-u ihsani ve bir rahmetidir. Daha açik tâbirle silâ-i rahim: Akrabayi ziyaret ederek hallerini sormak, gerekirse yardimlarina kosmak, uzakta iseler mektuplasmak, selâm göndermek sureti ile aradaki manevî bagin kopmamasina dikkat etmektir. Bagin kopmasina «kat-i rahim» denir ki, büyük günahtir. Mamafih silâ-i rahimin dereceleri vardir. En yüksek derecesi farzdir, bunu terk eden günahkâr oîur. En asagi derecesi de selâmi-kelâmi kesmektir. Silenin kimlere farz oldugu ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bâzilari biri erkek, digeri kadin olsa birbirlerine nikâh düsmeyecek derecede yakin akrabaya farz oldugunu söylenmislerdir. Bu takdirde amca ogullari ile dayi

ogullarina larz degildir. Bir takimlarina göre miras babinda zevil erhâm denilen bütün akrabaya farzdir. Nevevi bu ikinci kavlin daha dogru oldugunu söylüyor.
Hadjsde zikri geçen âyet-i kerime Benî Ümeyye ile Benî Hâsim kabileleri hakkinda nazil olmustur.

17- (2555) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Vekî', Muâviye b. Ebî Müzerrid'den, o da Yezid b. Rûmân'dan, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllab (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem):
«Rahim Ars'a asilidir. Beni sile edeni, Allah sile eylesin! Beni (mle alâkayi) keseni Allah da kat' etsin! der.» buyurdular.

18- (2556) Bana Züheyr b. Harb ile Ibnü Ebî Ömer rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Zührî'den, o da Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im'den, o da babasindan, o da Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti:
«Silayi terk eden cennete giremez!» buyurmuslar.
Ibnü Ebî Ömer sunu söyledi: «Süfyân : Sile-i rabimi terkedenI kas-dediyor; dedi.»

19- (...) Bana Abdullah b. Muhammed b. Esma' Ed-Dubaî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cüveyriye, Mâlik'den, o da Zührî'den naklen rivayet etti. Ona da Muhammed b. Cübeyr b. Mut'ini haber vermis. Ona da babasi haber vermis ki, Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem):
«Sila-i rahimi kesen cennete giremez!» buyurmuslar.

(...) Bize Muhammed b. RâfI' ile Abd b. Humeyd, Abdürrazzâk'dan, o da Ma'mer'den, o da Zührî'den naklen bu isnâdla bu hadîsin mislini rivayet etmis ve: «Resûlüllah (Sallalîahü A leyhi ve Seliem) Men dinledim.» demistir.
Cübeyr b. Mut'im rivayetini Buhârî «Kitâbü'l- Edeb»'de; Ebû Dâvûd «Zekât» bahsinde; Tirmizî «Kitâ-bü'l-Birr»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
îmân bahsinde de görüldügü vecihle bu gibi hadîsler iki suretle te1-vü olunurlar. Bunlardan biri: Hiç bir sebep ve süphe yokken haram oldugunu bile bile kat'i rahimi helâl i'tikad etmesidir. Böylesi kâfirdir; ebediyyen cehennemde kalacak, cennet yüzü görmeyecektir.
Ikinci te'vîl: Cennete ilk girenlerle beraber giremez; cehennemde cezasina kadar azâb gördükten sonra girer. Çünkü sila-i rahmi inkâr etmemis; yalniz îcâbmi yapmamakla günahkâr olmustur. îmânini kurtaran bir kimse er geç mutlaka cennete girecektir.

20- (2557) Bana Harmele b. Yahya Et-Tücîbî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni SihâV-dan, o da Enes b. Mâlik'den naklen hafcer verdi. Enes söyle demis : Ben Resûlüllah (Saîîalîahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Her kim rizkinin bollastirilmasini yahut ecelinin geciktirilmesini arzu ederse sila-i rahimini yapiversin!» 1. uy ürürken isittim.

21- (...) Bana Abdülmeîik b. Suayb b. Leys de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam, dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ukayl b. Hâlid rivayet etti, (Dedi ki) : Ibnü Sihâb sunu söyledi : Bana Enes b. Mâlik haher verdi ki, Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Her kim rizkinin boilastinlmasmi ve ecelinin geciktirilmesini arzu ederse islam rahimini yapiversin!» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbü'l~BüyÛ»'da; Ebû Dâvûd «Zekât» bahsinde; Nesâî «Tefsîr»'de muhtelif râvilerden tahrîc etûnislerdir.
Hadîs-i serif sila-i rahimin rizki arttiracagina, eceli geciktirecegine delâlet etmektedir. Burada hemen meshur

sual karsimiza çikar: Ecellerle riziklar takdir edilmistir. Onlar ne artar, ne eksilir. Cenâb-i Hak:
«Ecelleri geldigi vakit ne bir an geri birakilirlar, ne de bir an evvele alinirlar!» buyurmustur. Ulemâ bu suâle birkaç vecihle cevap vermislerdir :
1- Ziyadeden murâd rizik bollugu ve beden saglamligidir. Araplar zenginlige hayât, fakirlige memat derler.
2- Ziyade ve te'hîr meleklere nisbetledir ve Levh-i Mahfuz'da yazilidir. Allah'in ilmi baska, yazilan sey baskadir. Yazilan bazan bozulabilir; fakat'ilmi asla degismez. Bundan dolayidir ki, Hz. Ömer: «Yâ Rab! Beni saki yazdinsa sil!» dermis. «Senin ilminde §akî isem degistir.» demezmis. Çünkü Allah'in olacak bir seyi bilmesi asla degismez; bildigi sekilde olur.
3- Ziyâde ve te'hîr kullara nisbetle muallak olarak takdir buyurul-mus; ve sanki: «Filân süa-i rahim yaparsa altmis sene; yapmazsa elli sene yasayacaktir.» denilmis gibidir. Allah'a nisbetle muallak taraf yoktur.
4- Ecelin ziyadeligi ömrün bereketiyle ve sahibini hayirli islere muvaffak kilmakla olur. Bu suretle kisa ömürde, baskalarinin uzun ömürlerinde yapamadiklari hayirli isleri yapar; onlardan çok yasamis gibi olur. Imam Nevevî bu son kavli en sahîh bulmaktadir. Kaadi Iyâz bazilarinin : «Ziyadeden murâd: Öldükten sonra hayirla anilmaktir.» dediklerini hikâye etmistir. Fakat Nevevî: «Bu kavil zayif yahut bâtildir!» demistir.

22- (2558) Bana Muhammed b. Müsennâ iîe Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibnü Müsennâ'nmdir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Alâ' b. Abdirrahman'i, babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ederken dinledim ki, bir adam :
— Yâ Resûlallah! Benim hisimlarim var! Ben onlara sila yapiyorum; onlar benimle alâkayi kesiyorlar! Ben onlara iyilik ediyorum; onlar bana kötülük! Ben onlara yumusak davraniyorum; onlar bana karsi cahillik ediyorlar! Demis. Bunun üzerine :
«Eger dedigin gibi isen, sanki onlara sicak kül yediriyor gibisin! Sen bu minval üzere devam eitikçe Allah ias-afindan onlara kars: seninle daima bir yardimci bulunacaktir!» buyurmuslar.
Mell: Sicak kül demektir. Zahir: Arka dayak, yardimci mânâsina gelir.
Buradaki cahillikten murad : Kötü sözdür.
Hadîs-i serif bir tesbihtir. ResûlüIInh (SalîaUahü Aleyhi ve Selletn) bu zâtin örnek davranisi karsisinda akrabasinin gösterdikleri küstahliktan dolayi baslarina gelecek elem ve iztirâbi, sicak kül yiyenin iztirabina ben-zetmistir. Yâni onunla akrabalik alâkasini kesip kendisine ezâ ettikleri için büyük vebal altinda kalmislardir.
Bâzilarina göre hadîsin mânâsi: «Sen onlara iyilik etmekle kendilerini tahkir ve rezil ediyorsun! Yaptiklari asagiliktan sicak kül yemis gibi elem duyuyorlar!» demektir. Bir takimlari da: «Bu hadîsten murad: (Senin yedirdigin ni'metler, sicak kül gibi onlarin mi'de ve bagirsaklarini yakacaktir!» demek oldugunu söylemislerdir.

7- Birbirine Hasedlik Çekmenin, Düsmanlik Etmenin ve Sirt Çevirmenin Haram Kilinmasi Babi

23- (2559) Bana Yaliya b. Yahya rivayet elti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ibnü Sihâb'dan dinledigim, onun da Enes 1). Malik'den rivayet ettigi su hadîsi okudum: Resûlüllali (SalîaUahü Aleyhi ve ScÜeni):
«Birbirinize bugz etmeyin! Birbirinize hasedük çekmeyin! Ve birbirinize sirt çevirmeyin! Ey Allah'in kullari! Kardes olun! Bir müslümana kardesini üç geceden fazla terk etmesi helâl olamaz!» buyurdular.

(...) Bize Hâcib b. Velîd rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Velîd Ez-Zübeydî, Zührî'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Enes b. Mâlik haber verdi ki, Resûlüllali (SalîaUahü Aleyhi ve Seüem) söyle buyurmuslar, H.
Bana bu hadîsi Harmele b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, îfcnü Sihâb'dan, o da Enes'den, o da Peygamber (SalîaUahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen Mâlik'in hadîsi gibi rivayette bulundu.

(...) Bize Züheyr b. Harb üe Ibnü EM Ömer ve Aniru'n-Nâkid, hep birden Ibnü Uyeyne'den, o da Zührî'den naklen bu isnâdla rivayette tu-lundular. Ibnü Uyeyne : «Birbirinizle alâkayi kesmeyin!» cümlesini ziyâde etmistir.

(...) Bize Ebû Kâmil rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd (yâni Ibni Zürey') rivayet etti. II.
Bize Muhammed b. Râfi' ile Abd b. Humeyd de ikisi birden Abdür-razzâk'dan rivayet ettiler. Bu râvilerIn hepsi Ma'mer'den, o da Zührî'den bu Isnadla rivayette bulunmuslardir.
Yezîd'in Ma'mer'den rivayeti, Süfyân'in Zührî'den rivayeti gihidir; dört hasleti birden zikreder. Abdürrazzâk'in rivayetinde ise : «Birbirinize hasedlik çekmeyin! Birbirinizle alâkayi kesmeyn! Ve birMrinze sirt çevirmeyin!» seklindedir.

24- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvûd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (SalîaUahü Aleyhi ve Sellem) :
«Birbirinize hasedlik çekmeyin! Birbirinize bugz etmeyin. Ve birbiri-i'izle alâkayi kesmeyin! Kardes olun ey Allah'in kullari!» buyurmuslar.

(...) Bu hadîsi bana Aliy b. Nasr El-Cehdamî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vehb b. Cerîr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, bu isnâdla bu hadîsin mislim rivayet etti. Ve: «Allah'in size emrettigi gibi- ifadesini de ziyâde eyledi.
Bu hadîsi Buhârî «KitâbüTI-EdeWin bir iki yerinde Ebû Hüreyre ve Enes RadIyailahu anh) 'dan tahrîc etmistir. ! Hased: Bir ni'metin dîn kardesinden alinip kendisine verilmesini istemektir, ki pek çirkin bir seydir. : **Bugz :** Sevginin ziddidir.
Tedâbür: Birbirlerine S'rt çevirmek demektir. Kaadî Iyâz'a göre bundan murad : Birbirinize düsmanlik etmeyin! demektir. «Birbirinizi terk etmeyin!» mânâsina geldigini söyleyenler de vardir.
Taberânî diyor ki: «Bu gibi seyler kazanmakla elde edilmez. Binâenaleyh onlari teklif de dogru degildir. Buradaki nehiy onlarin sebeplerine hamledilir. Yâni bugzu, hasedligi ve küsüsmeyi îcabeden isleri yapmayin! demektir.»
Zührî'nin rivâyetindeki dört hasletten murad: Bugzetmemek, hasedlik çekmemek, birbirine sirt çevirmemek ve kardes olmaktir. Safiî1er'e göre bu hadîs bir müslümanin dîn kardesi ile üç günden fazla dargin kalmasinin haram; üç gün darginligin ise mubah olduguna delildir. Üç günden fazla süren darginligin haram olduguna nassi ile, üç günlük darginligin mubah olduguna ise mefhûm-i muhalifi ile delâlet etmektedir. Üç günlük darginligin affedilmesi, insanin yaradilisinda gadab ve kötü huyluluk bulundugundandir.
Hanefîler'e göre mefhum-i muhalefet sahih delîl degildir. Onlarca üç günden fazla darginligm haram oldugunu beyân, üç gün dargin durmanin helâl olmasini iktizâ etmez.
Bâzilari bu darginligin dünyaya aid bir is için üç gün oldugunu, âhi-ret için olursa üç günden fazla dargin durmanin mesru' kilindigini söylemis; Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve SeUem) 'in Tebûk gazasina istirak etmeyen üç kisi ile elli gün konusmadigini, ashabina da onlarla konusmamalarini emrettigini buna misal göstermislerdir. Bilâhare bu zevatin tevbeleri kabul buyurulduguna dair âyet inmis ve müslümanlar kendileri ile konusmaya baslamislardir.
Darginligin sirf bir selâmla sona erip ermiyecegi ulemâ arasinda ihtilaflidir. Cumhura göre mücerred bir selâm vermek veya almakla dar-ginhk sona erer. Bu rivayette Imam Mâ1ik'in kavli de budur. Imam Ahmed'e göre dostluk eski haline dönmedikçe darginlik geçmis sayilmaz. Mâlikiler 'den Ibni Kaasim'in kavli de budur.

8- Ser'i Bir Özür Yokken Üç Geceden Fazla Darginligin Haram Kilinmasi Babi

25- (2560) B,ize Yahya h. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, IbnI SIhâb'dan dinledigim, onun da Ata' b.

Yezîd El-I^eysî'den, onun da Ebû Eyyûb El-Ensârî'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum : Resûlül-lah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bir müslümana kardesini üç geceden fazla terk etmesi helâl degildir. Birbirlerine karsi gelirler; o yüz çevirir; bu da yüz çevirir. Bunlarin hayirlisi, bastan selâm verendir.» buyurdular.

(...) Bize Kuteyhe b. Saîd Ile Ebû Bekir b. Ehî Seyle ve Züheyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân rivayet etti. H.
Bana Harmele b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tbnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. H.
Bize Hâcib b. Velîd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muliammed karb, Zübeydî'den rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim EI-Hanzalî ile Muliammed b. Râfi' ve Abd b. Jrmeyd, Abdürrazzâk'dan, o da Ma'mer'den naklen rivayet ettiler. Bun-,]"în hepsi Zührî'den Mâlik'in isnadi ile onun hadîsi gibi rivayette bu-rirnuslardir. Yalniz : «O yüz çevirir; bu da yüz çevirir.» cümlesi müs-ihâî Çünkü bu râvilerin Mâlik'den mâda hepsi hadîslerinde : «O yan |cfter; bu da yan döner.» demislerdir.

26- (2561) Bize Muhammed b. RâfV rivayet etti. (Dedi ki) : Bize jammed b. Ebî Füdeyk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dahhâk (Bu zât 'önü Osman'dir) Nâfi'den, o da Abdullah b. Ömer'den naklen haber verdi
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Mü'mine, kardesini üç günden fazla terk etmesi helâl degildir.» Iyurmuslar.

27- (2562) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab lîilazîz (yâni îbnü Muhammed) Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hü-:eVre'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Uç geceden fazla terk etmek yoktur.» buyurmuslar.
Ebû Eyyûb hadîsini Buhari «Kitâbü'1-Edeb» ve «Kitâ-tlu'I-lstîzan»'da; Ebû Dâvud «Kitâbu'I-Istîzan»'da; Tirmizî Kitâbu'l-Birr»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir. Hüküm itibariyle Hadîs-i serif bundan önceki rivayetler gibidir, mam Safiî, Imam Mâlik ve diger bir takim ulemâ selâ-n darginliga son verdigine bununla istidlal etmislerdir. Mektubla veya Slâm göndermekle darginligin sona erip ermeyecegi hususunda iki kavil vardir. Birinci kavle göre sona ermez; çünkü konusmamalardir. Esah olan ikinci kavle göre ise selâm göndermekle darginlik ortadan kalkar.
«Kâfirler imanla muhatabdir; namaz, oruç gibi fer'i amellere muha-tjab degillerdir.» diyen Hanefîler bu hadîsle istidlal etmislerdir.
Sâfiî1er'e göre küffâr hem iman, hem de amellerle muhatabdirlar. Onlarca bu hadîsdeki müslüman kaydiseriatin teklifini müslüman kabul ettigi içindir.
Hadis-i serif darginlardan ilk söze baslayanin daha hayirli olduguna delildir. Çünkü selâm vermek veya hal-hatir sormak gibi sözlerle ilk konusan taraf hayr islemis, karsidakini de hayr islemeye yâni cevab vermeye tesvik etmis olur.

9- Sü-i Zan, Tecessüs, Münafese, Müsteri Kizistirma ve Benzerlerinin Haram Kilinmasi Babi

28- (2563) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'c, Ebû'z-Zinâd'dan dinledigim, onun da A'rac'dan, onun da Ebû Hüreyre'-den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Zandan sakinin! Çünkü zan sözün en yalanidir. Baskalarinin konustugunu dinlemeyin! Tecessüs ve münâfese yapmayin! Birbirinize hasedlik çekmeyin! Birbirinize bugz etmeyin! Birbirinize sirt çevirmeyin! Kardes olun ey Allah'in kullari!» buyurdular.

29- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdül-âzîz (yâni Ibni Muhammed) Alâ'dan, o da

babasindan, o da Ebû Hürey-re'den naklen rivayet etti ki, Ucsulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) t
«Hezeyan konusmayin! Birbirinize sirt çevirmeyin! Baskalarinin konustugunu dinlemeyin! Biriniz digerinin satisi üzerine satis yapmasin! Kardes olun ey Allah'in kullan!» buyurmuslar.

30- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Â'mes'den, o da Ebû Sâlih'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi. fsöyle demis) : ResûlüMah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Birbirinize hasedlik çekmeyin! Birbirinize bugz etmeyin! Tecessüsde ulunmayin! Baskalarinin konustugunu dinlemeyin! Müsteri kizistirmasi da yapmayin! Kardes olun ey Allah'in kullari!» buyurdular.

(...) Bize Hasen b. Aliy EI-Hulvânî ile Aliy b. Nasr El-Cehdamî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Vehb b. Cerîr rivayet etti. (Dedi ki) : jiBize Su'be, Â'mes'den bu isnâdla :
«BirbIrinizle sileyi kesmeyin! Birbirinize sirt çevirmeyin! Birbirinize bugz etmeyin! Birbirinize hasediik çekmeyin! Allah'in size emrettigi gibi kardes olun!» seklinde rivayette bulundu.

31- (...) Bana Ahmed b. Saîd Ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Habbân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süheyl, babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahti Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti:
«Birbirinize bugz etmeyin! Birbirinize sirt çevirmeyin! Birbirinize mü-nâfese yapmayin! Kardes olun ey Allah'in kullari!» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu'I-Edeb»'de tahrîc etmistir. Buradaki zandan murad baskalarina sû-i zanda bulunmaktir. Hattabî diyor ki : «Sû-i zan hatirdan gelip geçen seyler degil, zanni hakikat kabul edip tasdikde bulunmaktir. Zira hatirdan gelip geçen seylerin önünü almak elde degildir.
Kaadî Iyâz, Süfyân'msu sözünü nakleder : «Kulu günaha sokan zan, kabul edip konustugu zandir. Hatirindan geçeni soyle-mezse günaha girmez.» Bu hususta evvelce izahat vermistik.
Tecessüs : Casusluk etmek, baskalarinin gizli seylerini arastirmaktir. Bu kelime ekseriyetle ser hususunda kullanilir. Gizli serrin sahibine casus derler. Nitekim hayri gizleyene de namus denilir.
Tahassüs: Baskalarinin sözünü dinlemektir. Bazilari; tecessüs bir sirri baskasi için dinlemektir; tahassüs ise kendisi için dinlemektir, demis. Bir takimlari her ikisinin ayni mânâya geldigini ve ikisinin de bilinmeyen hal ve haberleri Ögrenmek istemek mânâsina geldigini söylemislerdir.
Tenâfüs ve münafese; bir seyin yalniz kendisinde olmasini istemektir.
Hücr: Çirkin söz mânâsina gelir.
Müsteri kizistirmak, baskalarinin pazarligi üzerine pazarlik yapmak meseleleri aîis-veris bahsinde görülmüstü.
Sû-i zan; tecessüs hasedlik ve emsali seyler Kur'ân âyetleriyle de haram kilinmislardir.
Sû-i zannin mukabili hüsn-ü zan'dir Sisn-ü zan yâni bir kimsenin hal-ü tavrini iyiye yorarak ondan hayir beklemek müslümana yarasan bir harekettir. Hüsn-ü zan'nin vâcib oldugu ^«rler bile vardir. Meselâ; Teâlâ Hazretleri hakkinda hüsn-ü zan'da bulunmak vâcibdir.

10- Müslümana Zulüm ve Tahkir Terzil Etmenin, Kaninin, Irzinin ve Malinin Haram Kilinmasi Babi

32- (2564) Bize Abdullah b. Mesîeme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dâvud (yâni Ibni Kays) Âmir b. Küreyz'in azatlisi Ebû Saîcden, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Kcsûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem):
|«Birbirinize hasedlik çekmeyin! Müsteri kizistirmayin! Birbirinize bugz-etmeyin! Birbirinize sirt çevirmeyin! Biriniz digerinin pazarligi üzerine satis yapmasin! Kardes olun ey Allah'in kullari! Müslüman müslümamn kardesidir. Ona zulmetmez; onu yardimsiz birakmaz; onu tahkir etmez. —Uç defa kalbine isaret ederek—Takva suradadir. Kisiye kötülük namina müs-lüman kardesini tahkir etmesi kâfidir. Müslümamn her seyi, kani, mali ve

Irzi müslümana haramdir.» buyurdular.

33- (...) Bana Ebû't-Tâhir Ahmed b. Anir b. Serh rivayet etti. (Dedi d) : Bize Ibni Vehb Üsâme'den (bu zat Ibnü Zeyd'dir) rivayet etti. O da Abdullah b. Amir b. Küreyz'in azatlisi Ebû Saîd'i söyle derken isitmis : Ben Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken dinledim: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) buyurdular kî...
, Kavi Davud'un hadîsi gibi nakletmis, biraz ziyâde ve noksan yapmistir. Yaptigi ziyâdeden biri sudur :
«Süphesiz ki, Allah sizin bedenlerinize ve suretlerinize bakmaz, lâkin kalblerinize bakar.» Ve parmaklanyle gögsüne isaret etmistir.

34- (...) Bize Amru'n-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kesîr b. Hisâm rivayet etti, (Dedi ki) : Rize Ca'fer b. Burkan, Yezîd b. Esam'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem):
«Süphesiz ki, Allah sizin suretlerinize ve mallariniza bakmaz; lâkin kalblerinize ve amellerinize bakar.buyurdular.
Müslümamn müslümanla kardes oldugunu evvelce izah etmistik,
Hazl: Yardimsiz birakmak, rezil etmek mânâlarina gelir. Burada maksad dinde oldugu halde, bir müslüman din kardesini zâlime karsi müdafaadan ve ona yardimdan geri kalmaz, demektir.
«Takva suradadir...» sözünden murad : Zahirî amellerle takva hâsil olmaz. Takva ancak kalbde yer eden Allah'in azameti Allah korkusu ve murakabesi ile olur, demektir. Allah'in bakmasi müzacat ve muhasebesinden kinayedir. Bu muhasebe zahire bakarak degil, kalbdeki inanca göredir. Nevevî : «Allah'in bakmasi her seyi ihatali bir sekilde görmesidir.» diyor. Ulemâdan bâzilari bu hadîsle istidlal ederek : «Akil basta degil, kalbdedir.» demislerdir. Bu mes'ele : «Dikkat edin ki, cesedde bir parça et vardir...» hadîsinde izah edilmisti.
Hadîs-i serif bir müslümamn din kardesini tahkir, rezil rüsvay etmesinin ve müslümamn müslümana caninin, irzinin, malinin haram olduguna delildir.

11- Düsmanligin ve Birbirini Terketmenin Nehyi Babi

35- (2565) Bize Kuteybe b. Saîd, Mâlik b. Enes'deii, ona okunanlar meyanindn Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) söyle buyurmuslar:
«Cennet kapilari pazartesi ve persembe günleri açilir. Ve Allah'a hiç bir seyi serik kosmayan her kula (günahlari) magfiret buyurulur. Yalniz din kardesi Ile aralarinda düsmanlik bulunan kimse müstesna! (Onlar hakkinda) su iki kisiye barismcaya kadar mühlet verin! Su iki kisiye barisin-caya kadar mühlet verin! Su iki kisiye barismcaya kadar mühlet verin! denilir.»

(...) Bana bu hadîsi Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize
Bile KuteSt b." Saîd ile Ahmed b. Abdeted Dabbî de Abdü'l-Aziz Ed Derâverdî'den rivayet ettiler. Her iki râvi Süheyl'den o da babasm-dan naklen Mâlik'in isnad.yle onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslar*, ya"nu Derâverdî'nin hadîsinde ibni Abde'nin rivayetinden olmak üzere: ^lll,, hirbirini terk eden iki kîSi.... denümi, K.Ueybe ,se : -Y.ln» b.r-birlerine çirkin söx söyleyen iki kisi müstesna!» dem.st.r.

36- (...) Bize Ibni Ebî Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Müslim b. Ebî Meryem'den, o da Ebû SâlIh'den naklen rivayet etti. Ebû Salih, Ebû HÜreyre'yi bir defa mertu olarak sunu söylerken isitmis :
«Ameller her persembe ve pazartesi günleri Allah'a arz olunur. Ve o gün Allah (Azzeve Celle) Allah'a hîç bir seyi serik kosmayan herkesi af buyurur. Yalniz din kardesi ile aralarinda düsmanlik bulunan kimse müstesna! (Bunlar hakkinda) Bu iki kisiye barisincaya kadar mühlet varin! Bu iki kisiye barisincaya kadar mühlet verin! denilir.»

(...) Bize Ebû't-Tâhir ile Amr b. Sevvâd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize tbnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bize Mâlik b. Enes, Müslim b. Ebî Meryem'den, o da Ebû Sâlih'den, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'den naklen haber verdi. Söyle buyurmuslar :
«Insanlarin amelleri pazartesi ve persembe günleri olmak üzere her hafta Iki defa arzolunur ve her mü'mIn kula magfiret buyurulur. Yalniz dîn kardesi ile aralarinda düsmanlik bulunan kul müstesna! (Onlar hakkinda) Bu iki kisiyi (barisa) dönünceye kadar birakin! Yahut mühlet verin! denilir.» bulunmak ve Allah'in onu kendi muhafaza ve himayesine almasidir, (Sultan yeryüzünde Allah'in gölgesidir) sözü bundan alinmistir.» diyor. Buradaki gölge rahat ve nimetten ibarettir, diyenler.de vardir.
Gölgenin Allah'a izafe edilmesi tesrif içindir. Çünkü bütün gölgeleri halkeden Allah'dir.

12- Allah Için Sevmenin Fazileti Hakkinda Bir Bab

38- (2567) Bana Abdü'1-A'lâ b. Hammad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme Sâbit'ten, o da Ebû Râfi'den, o da Ebû Hüreyre'-den, o da Peygamber (SallalIahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti ki:
«Bir adam baska bir köydeki kardesini ziyaret etmis. Bunun üzerine Allah onun için yoluna bir gözcü melek oturtmus. Adam melegin yanina gelince (ona) :
— Nereye gitmek istiyorsun? diye sormus. Adam :
— Su köydeki kardesime gitmek istiyorum! cevâbini vermis. Melek :
— Onun üzerinde islâhina çalistigin bir nimetin var mi? diye sormus. Adam :
— Hayir! Su kadar var ki, ben onu Allah (Azze ve Celle) için sevdim, cevabini vermis. Melek :
— O halde ben senin o kardesini Allah için sevdigin gibi, Allah da seni sevdigini bildirmek üzere Allah'in sana gönderdigi elçiyim.» demis.

(...) Seyh Ebû Ahmed demis ki: Bana Ebû Bekr Muhammed b. Zen-cûyete'l-Kuseyrî haber verdi, (Dedi ki) : Bize Abdü'1-A'lâ b. /Hammad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet etti.
Medrace: Yol demektir. Ulemânin beyânlarina göre Allah'in kulunu sevmesinden murad; ona rahmet etmesi, ondan razi olmasi ve ona hayri irâde buyurmasidir. Kullar hakkinda muhabbet kalbin meylidir. Fakat Teâlâ Hazretleri bundan münezzehdir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Hadis-i serif Allah için birbirini sevmenin faziletine ve bu muhabbetin Allah'in kulunu sevmesine sebep olacagina delildir.
2- Sulehâyi ve dostlari ziyaret müstehabdir.
3- Insanlar bazen melekleri görebilirler.

13- Hasta Dolasmanin Fazileti Babi

39- (2568) Bize Saîd b. Mensur ile Ebû'r-Rabi'a Zehrânî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hammad (yâni Ibni Zeyd) Eyyûb'dan, o da Ebû Kilâbe'den, o da Ebû Esmâ'dan, o da Sevtan'dan naklen rivayet etti. Ebû'r-Râbi': Onu Peygamber (SallalIahü Aleyhi ve Sellem) 'e ref etti, dedi. Saîd'in hadîsinde ise: (Dedi ki) : Resûlüllah (Sallallahli Aleyhi ve Sellem) :
«Hastayi dolasan, geri donünceye kadar cennetin hurmalik yolundadir.» buyurdular, denilmistir.

40- (...) BIze Yahya b. Yahya Et-Temîmî rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Hüseym Hâlid'den, o da Ebû Kilâbe'den, o da Ebû Esmâ'dan, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SellemYin azatlisi Sevban'dan naklen haber verdi. Sevhan söyle-demis: Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Her kim bir hastayi dolasirsa, donünceye kadar cennetin hurmala-rindadir.» buyurdular.

41- (...) Bize Yahya b. Habib El-Hârisî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Zürey' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid, Ebû Kilâbe'den, o da Ebû Esma' Er-Rahabî'den, o da Sevban'dan, o da Peygamber Sallallah'u Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti. (Söyle buyurmuslar) :
«Gerçekten müslüman kardesi müslümam dolastigi vakit, dönünceye kadar cennetin hurmalarindadir.»

-Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb hep birden Yezid'ded rivayet ettiler. Lâfiz Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Yezid b. Hârûn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Âsim EI-Ahvel, Abdullah b. Zeyd'den (bu zat Ebû Kilâbe'dir), o da Ebû'l-Es'as Es-San'ânî'den, o da Ebû Esma Er-Rahabî'den, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"m azatlisi Sevban'dan, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selletn)den naklen haber verdi. (Söyle buyurmuslar) :
«Bir kimse bir hastayi dolasirsa, cennetin hurfesinde olur.» — Yâ Resûlallah! Cennetin hurfesi nedir? diye sorulmus. «Onun devsirilmis yemisidir.» buyurmuslar.

(...) Bana Süveyd b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mervân b. Muâviye, Âsim El-Ahvel'den bu isnadla rivayette tulündü.
Mahrafe,: Iki sira hurma arasindaki yoldur. O yoldan yürüyen hangi siradan dilerse hurma toplayabilir. Bâzilari mahrefenin sadece yol demek oldugunu söylemislerdir. Kaadî Iyâz: «Mahrefe, içinde devsiri-lecek yemis bulunan bahçedir» demistir.
Hadîsten murâd : Hasta bir müslümam dolasmaya giden, onun yanindan dönünceye kadar içinden yemis topladigi bir bahçe gibidir, demektir. Yâni; hasta dolasmaya giden kimsenin kazandigi sevab, yemis toplayan kimsenin devsirdigi meyveye benzetilmistir. Kaadî Iyâz diyor ki : «Hasta dolasmanin ecri pek büyüktür. Hasta dolasmak farz-i kifâyedir. Çünkü dolasilmazsa hâli perisan olur. Ölebilir. Bilhassa gurbette olanlarla zayiflar buna muhtaçtirlar.»
«Müslim» sarihlerinden Übbiye göre hasta dolasmak hususunda örf ve âdete bakilir. Ziyaretten memnun kalan hasta dolasilir. Ziyaretten hoslanmayan hasta dolasilmaz. Hastanin yaninda kendisini rencide edecek hastalik hâli konusulmaz.
Ulemâ, hasta dolasmanin faziletine ittifak etmislerdir. Bu husûsda evvelce gördügümüz hasta ziyareti babinda izahat geçmisti.
43- (2569) Bana Muhammed b. Hatim b. Meymun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme, Sâbit'-den, o da Ebû Râfi'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Saüallahü Aleyhi ve Seilem) buyurdular ki:
«Süphesiz Allah (Azze ve Celle) kiyamet gününde : Ey âdemoglu! Ben hasta oldum da, sen beni dolasmadin! diyecek. Âdemoglu :
— Yâ Rabbi! Ben seni nas'I dolasabilirim. Sen âlemlerin Rabbisin! cevabini verecek. Teâlâ Hazretleri :
— Bilmez miydin ki, filân kulum hasta oldu. Sen onu dolasmadin. BII-mez miydin ki, onu dolasmis olsan, beni onun yaninda bulurdun, buyuracak. Ey âdemoglu! Senden yiyecek istedim; beni doyurmadin! diyecek. Âdemoglu :
— Yârabbi! Seni nasil doyurabilirim ki! Sen âlemlerin Rabbisin! diye-iek. Teâlâ rlazretieri :
— Bilmez misin ki, filân kulum senden yiyecek istedi, sen onu doyur-...ad:n. Bilmez miydin ki, onu doyurmus olsan; bunu benim nezdImde bulacaktin! buyuracak.
— Ey Âdemoglu! Senden su istedim; beni sulamadm! diyecek. Âdemoglu :

— Yâ RabbI! Ben seni nas:l sularim! Sen âlemlerin Rabbisin! cevâbini ecek. Teâlâ Hazretleri :
Filân kulum senden su istedi; ona su vermedin! Onu sulamis olsaydin bunu (n karsiligini) benim nczdimde bulurdun! buyuracaktir.»
Ulemânin beyânina göre Teâlâ Hazretlerinin hastaligi kendisine izafe etmesi kulunu sereflendirmek ve kendisine yakinligini bildirmek içindir. Maksat kulun hastaligidir.
«Beni onun yaninda bulurdun...» cümlesinin mânâsi: Benim sevab ve ikramimi bulurdun, demektir. Hastalik hakkinda : «Beni onun yaninda bulurdun.» Yiyecek ve Içecek hakkinda ise :
«Bunun mükâfatim benim nezdimde bulurdun...» buyurulmasi hasta dolasmanin sevabi daha çok olduguna isaret içindir.

14- Mü'mini Basina Gelen Hastalik, Üzüntü ve Buna Benzer Seylerden Hatta Batan Dikenden Kazanacagi Sevab Babi

44- (2570) Rize Osman b. Ebî Seybe ile îshâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishâk : Ahberunâ: Üsmau ise : Tladdesenâ tabirlerini kullandilar. (Dedilet ki) : Bize Cerîr A'mes'den, o da Ebû Vâil'den, o da Mesrûk'dan naklen rivayet etti. (Demis ki): Âise sunu söyledi: «Ben hastaligi Ue-sûlülluh. (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in hastaligindan daha siddetli bir kimse görmedim.» Osman'in rivayetinde : «El-Veceu» yerine «Veccan» denil-mistir.

(...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam haber verdi. H.
Bize Ibni Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibnü Ebî Adiy rivayet etti. H.
Bana Bisr b. Hâlid dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhamrhed (yâni Ibni Ca'fer) haber verdi. Bu râvüerin hepsi Su'be'den, o da A'mes'den naklen rivayet etmislerdir. H.
Bana Ebû Bekr b. Nâfi' de rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Abdurrah-man rivayet etti. H.
Bize Ibnü Nümeyr dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mus'ab b. Mik-dam rivayet etti. Her iki râvi Süfyân'dan, o da A'mes'den Cerîr'in isna-diyle onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Merdâ^da; Nesâî «Kitâbu't-Tib»'da; Ibnü Mâce «Cenaze» bahsinde muhtelif râvilerden tah-ric etmislerdir.
Veca': Aslinda agri-sizi demekse de, burada ondan murad hastaliktir. Arab1ar her agriya-siziya hastalik derler. Teâlâ Hazretleri bilhassa Peygamberlerini siddetli agri-sizi veren hastaliklarla ibtilâ etmistir. Çünkü onlara herkesten ziyade iman kuvveti, siddetli sabir ihsan buyurmustur. Tâ ki bu sayede onlara verecegi sevabi tekmil ve hayri ta'mim buyursun.

45- (2571) Bize Osman b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb ve Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. îshâk : Ahberanâ, ötekiler : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Cerîr A'mes'den, o da Ibrahim Et-Teymî'den, o da Haris b. Süveyd'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti, Abdullah [2] söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selletn) 'in yanina girdim. Kendisi siddetli hasta idi. Elimle ona dokundum. Ve :
— Yâ Resûlallah! Gerçekten sen siddetli iztirab nevbeti geçiriyor-sûn! dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sette m):
«Evet! Ben sizden Iki adamin nevbet geçirdigi gibi, siddetli nevbet geçiriyorum.» dedi. Ben :
— Bunun sebebi senin için iki ecir olmasidir, dedim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Evet!» dedi. Sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem): «Kendisine hastalik veya baska bir seyden eza isabet eden hiç bîr müslüman yoktur ki, Allah onunla günahlarini agacin yapraklarini döktügü gibi dökmesin!» buyurdular.
Züheyr'in hadîsinde: «Elimle ona dokundum...» cümlesi yoktur.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. H.
Bana Muhanimed b. Eâfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrez-zâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. H.
Bize îshâk b. Ibrahim dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Isa b. Yûnus ile Yahya b. Abdi'l-Melik b. Ebî Ganiyye haber verdiler. Bu râvilerin hepsi A'mes'den Cerîr'in isnadiyle onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir.
Ebû Muâviye'nin hadîsinde:
«Evet! Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun! Yeryüzünde hiç bir müslüman yoktur ki... buyurdu.» ziyâdesi vardir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Merdâ»'nm bir iki yerinde biraz ziyâde ve noksan farkiyle tahric etmistir.
Ubbî diyor ki : «Hasta dolasan kimsenin doktor olmasa bile hastanin elinden tutmasi, hasta dolasmanin âdabindan olabilir:»
Va'k: Bâzilarina göre sitma demektir. Bir takimlari sitmanin verdigi elem ve titreme oldugunu söjdemislerdir.
Bundan önceki babda hastanin yaninda hastaliginin onu üzecek sekilde agir veya fena oldugunu söylememek gerektigine tenbih etmistik. Burada ise bilâkis Hz. Abdullah b. Mes'ud'un bu tenbihin hilâfina konustugunu görüyoruz. Fakat onun kiminle konustugu düsünülürse hilâfina konusma olmadigi anlasilir. Hastaligin agirligindan bahsedilmemesi, hastayi üzecegi ve ye'se düsürecegi içindir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ise bundan müteessir olmazdi. Hastaliginin siddeti söylenince; evet, diyerek tasdik etmesi de bunu gösterir. Hastaliginin fazla elem vermesi, ecrinin kat kat artmasi içindir. Nitekim bir hadîs-i seriflerinde :
«insanlarin en siddetli belâya maruz kalanlari biz Peygamberleriz, sonra evliya, daha sonra derece derece suleha gelir.» buyurmuslardir.
«Ben sizden iki adamin nevbet geçirdigi gibi, siddetli nevbet geçiriyorum.» buyurmasi da bunun ecri kat kat artmak için olduguna isarettir.

46- (2572) Bize Züheyr b. Harb ile Ishâk b. Ibrahim hep birden Cerîr'den rivayet ettiler. Züheyr dedi ki: Bize Cerîr, Mansûr'dan, o da Ibrahim'den, o da Esved'den naklen rivayet etti. Esved söyle demis : Âise Minâ'da iken yanina Kureys'den bir takim gençler girdi. Gülüyorlardi. Âise :
— Niye gülüyorsunuz? diye sordu.
— Filân çadir ipinin üzerine düstü. Az daha boynu yahut gözü gidiyordu, dediler. Bunun üzerine Âise :
— Gülmeyin! Çünkü ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)^ : «Hiç bir müslüman yoktur ki, (ayagina) bir diken veya ondan büyük
bir sey batsin da, onun sebebiyle kendisine bir derece verilmesin ve bir günahi silinmesin!» buyururken isittim, dedi.

47- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb de rivayet ettiler. Lâfiz her ikisinindir. H.
Bize Ishâk El-Hanzalî dahi rivayet etti. Ishâk : Ahberanâ; ötekiler : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar, (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye A'mes'-den, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis): Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Mü'mine bir diken veya daha büyük bir sey Isabet ederse, Allah onun sebebiyle kendisini bir derece yükseltir. Yahut ondan bir günah in-dIrir.» buyurdular.

48- (...) Bize Muhammed h. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. Bize Muhammea" b. Bisr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Mü'mine bir diken veya daha büyük bir sey isabet ederse, Allah onun sebebiyle günâhindan eksiltir.» buyurdular.

(...) Bize Ebû Küreyb rivayet elti, (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye rI- (Dedi ki) : Bize Hisam bu isnadla rivayette bulundu.

49- (...) Bana Ebû't-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi, (Dedi ki) : Bana Mâlik b. Enes ile Yûnus b. Yezid, îbnü Si-hab'dan, o da Urve b. Zübeyr'den, o da Âise'den naklen haber verdi ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):.
«Müslümanin basina gelen hiç bir musibet yoktur ki, onun sebebiyle günahi affolunmasin.'Hattâ (ayagina) batan dikenle bile!» buyurmuslar.

50- (...) Bize Ebû't-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Mâlik b. Enes, Yezîd b. Husayfe'den, o da Urve b. Zübeyr'den, o da Peygamber {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Âise'den naklen haber verdi ki, Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) :
«Mü'minIn basina bir musibet gelir. Hatta (ayagina) diken batarsa, Allah onun sebebiyle günahlarini eksiltir. Yahut onun sebebiyle günahlarindan bazilari örtbas edilir.» buyurmuslar.
Yezid Urve'nin bu iki cümleden hangisini söyledigini bilemiyor.

51- (...) Bana Harniele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bize Hayve haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibni Hâd, Ebû Bekr b. Hazm'den, o da Amra'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'l:
«Mü'minin basina gelen hiç bir sey, hattâ ayagina batan diken yoktur kî, Allah onun sebebiyle kendisine bir sevab yazmasin! Yahut onun sebebiyle kendisinden bir günah düsülmesin!» buyururken isittim.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Merdâ»'da tahric etmistir.
Musibet: Okla vurmak demektir. Sonra basa gelen her belâya musibet denilmistir.
Hz. Âise 'nin gençleri gülmekten men etmesi musibete ugrayan müslümanin kalbi kirilacagi içindir. Birinin basina musibet geldigi vakit ona gülmek çirkin bir seydir. Meger ki, kasden degil de kendni tutamaya-rak gülmüs olsun.
Bu hadîslerde müslümanlara büyük müjde vardir. Müslümanlar hastalik vesâir dünya musibetlerinden pek az hâli kalirlar.
Bunlarsa onlarin derecelerini artirmaya ve günahlarinin affina sebep olurlar. Cumhûr-u ulemânin kavli de budur. Kaadî Iyâz bazi ulemanin : «Musibetler sadece günahlara keffâret olur. Derece artirmaz se-vab kazandirmaz.» dediklerini rivayet etmistir. Böyle bir kavil Abdullah b. Mes'ûd Hazretlerinden de rivayet olunmustur. Nevev î : «Müs1im'in zikrettigi derecelerin kaldirildigini ve sevab yazildigini açikça bildiren hadîsler onun kulagina varmamistir.» diyor.

52- (2573) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe üe Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme Velid b. Kesir'den, o da Muhammed b. Amr b. Ata'dan, o da Ata' b. Yesâr'dan, o da Ebû Saîd ile Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Saîd ile Ebû Hüreyre Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellemyi söyle buyururken isitmisler:
«Mü'minIn basina sabit bir sizi veya bir mesakkat, bir hastalik, bir hüzün, hattâ kendini üzen bîr keder gelirse, onunla günahlarindan bâzisi örtbas edilir.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Merdâ»'da; Tirmiz'î «Kitâbu'l-Cenâizt'de tahric etmislerdir.
Nasab: Mesakkat; Vasab : Sabit hastalik demektir. Hem : Düsündügü seyde insana ânz olan nahos haldir. Hazen veya Hüzn ise geçmiste vuku' bulan nahos bir hadîse sebebiyle duyulan üzüntüdür. Bunlarin ikisi de iç hastaliklarindan sayilirlar. Bu ve emsali hadîsler: «Sevab ve azab hak edilen seylerdir. Musibetler bunlardan degildir. Musibetlerden-dolayi verilen sevablar onlara sabredildigi ve riza gösterildigi içindir.» diyenlerin sözünü reddetmektedir. Çünkü mücerred musibet gelmekle sevab hasil olacagini açikça bildirmektedirler. Sabir

ve rizaya gelince : Bunlar sevabin ziyâdeligine sebep olurlar.

(2574) Bize Kuteybe b. Saîd ile Ebû Bekr t. Ebî Seybe Ikisi birden Ibiii Uyeyne'den rivayet ettiler. Lâfiz Kuteybe'nindir. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Kureys'den bir seyh olan Ibnü Muhaysin'dan rivayet etti. O da Muhammed b. Kays b. Mahremey'i Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ederken dinlemis. Ebû Hüreyre söyle demis

«Her kim bir kötülük islerse, onun sebebiyle ceza görür.»[3] âyeti inince müslümanîara pek siddetli tesir etti. Bunun üzerine Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)
«Orta yolu tutun ve dogruyu arayin! Müslümantn basina gelen her musibette bir keffâret vardir. Hatta vücudundan siyrilan her siyrikta veya batan he? dikende bile!» buyurdular.
Müslim der ki : Ibnü Muhaysin, Ömer b, Abdirrahmnn b. Muhaysm'-dir. Mekkeliierdendir.
Bazilari Müs1im'in ta'rif ettigi bu zâtin Ömer degil Abdurrahman oldugunu söylemisi erse de Nevevî bunun hata oldugunu bildirmis; «Dogrusu birincisidir.» demistir.
Nekbe : Siyrinti demektir. Ki çok defa parmagi yaralar. Nekbin asli kapanmak ve çevirmektir.
Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) bu hadîsi ile ashabini teselli buyurmus; ifrat ve tefritde bulunmamak ve dogruyu aramak sartiyle islenen hatalara, musibetlerin keffâret olacagini bildirmis; siz beseriyet iktizasi kötülük isleseniz de daha dünyada iken onlari affettiren sebepler vardir. Bunlardan biri de musibetlerdir, demek istemistir. Allahua'lem.

53- (2575) Bana Ubeydullah b, Ömer EI-Kavârîrî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Zürey' rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Haccâc Es-Savvâf rivayet etti. (Dedi ki1* : Bana Ebû'z-Züheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Câbir b. Abdillah rivayet etti ki, Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ümmü Sâib'in — yahut Ümmü Müseyyeb'in — yanina girmis de : I «Sana ne oldu ey Ümmü Sâib —yahut ey Ummü Müseyyeb— titriyorsun.» diye sormus. (O da) :
— Sitma! Allah hayrini vermesin! demis. Bunun üzerine : «Sitmaya sitem eîme! Çünkü o âdemogullannin günahlarini körügün demir pasini giderdigi gibi giderir.» buyurmuslar.

54- (2576) Bize Ubeydullah b. Ömer EI-Kavârîrî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya Jb. Saîd ile BIsr b. Mufaddal rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Bekr "Imran rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ata' b. Ebî Rebah rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibni Abbas :
— Saha cennetliklerden bir kadin göstereyim mi? dedi.
— Hay hay! dedim.
— Sii siyah kadin! dedi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)^ gelerek Beni sara tutuyor da açiliyorum. Allah'a benim için dua ediver! dedi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem}'.
«Dilersen sabret de cennet senin olsun! Istersen sana sifa vermesi için Allah'a dua edeyim!» buyurdular- Kadin :
— Sal-rcderim! Ama ben açiliyorum! Allah'a dua et de açilmayayim!
dedi. O da kendisine dua etti.
Ibni Abbâs rivayetini Buhâri «Kitâbu'I-Merda»'da; Nesâi «KHâbu't-Tib»'da tahric etmislerdir.
Bir rivayette kadinin Habesli iri yari sari bir kadin oldugu bildirilmistir. Isminin Suayra veya Sukayra oldugu söylenir. Bir rivayette Sükeyra denilmistir.
Sar'a illetinin sebebi ulemânin beyânina göre tibbîdir. Dimagin menfezlerine heva veya buhar dolmak suretiyle içinde siddetli bir taarruz meydana gelir. A'zâyi dumura ugratir. Bazan sar'a cin çarpmasindan ileri gelir. Cinler bunu ya insanlara karsi duyduklari ask ve sehvet yahut düsmanlik sebebiyle yaparlar. Meselâ; insanlardan bazilari cinlere eziyet verir, onlari görmedikleri için üzerlerine bevleder yahut sicak su atarak ölümlerine sebep olurlar. Onlar da suçluyu çarpmak suretiyle cezalandirirlar. Mu'tezi1e'den bir taife sar'ali insanin bedenine cinlerin girmesini imkânsiz görmüslerdir. Buhârî sârini Aynî bunun hata oldugunu söylemistir.

Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sar'ali kadini sabretmekle dua arasinda muhayyer birakmistir. Kadin sarali haline sabredecegini söylemis, fakat o halde avret yerleri açildigi için Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den açilmamasi hususunda dua istemis: O da kendisine dua etmis ve bir daha kadin açilmamistir.
Hadîs-i serif sabrin sonu cennet olduguna ve takatina güvenenler için mesakkat ve azimetle amelin ruhsattan daha faziletli olduguna delildir.

15- Zulmün Haram Kilinmasi Babi

55- (2577) Bize Abdullah b. Abdirrahman b. Behrâm Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mervân (yâni Ibni Muhammed Ed-Dimeskî) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Abdil-Aziz, Rabîa b. Yezid'den, o da Ebu Idris EI-Havlânî'den, o da Ebû Zer'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen Allah Tebârekt ve Teâlâ'dan rivayet ettikleri meyâninda sunu rivayet etti:
«(Allah) Buyurdu ki : Ben zulmü kendime harani kilmisimdir. Onu sizin aranizda da haram kildim. Binâenaleyh birbirinize zulmetmeyin! Ey kullarim! Hepiniz dalâlettesiniz, yalniz benim hidâyete erdirdigim müstesna! Imdi benden hidâyet dileyin ki, sizi hidâyete erdireyim. Ey kullarim! Hepiniz açsiniz! Yalniz benim doyurdugum müstesna. Imdi benden yiyecek isteyin ki, sizi doyurayim. Ey kullarim! Hepiniz çiplaksiniz, yalniz benim giydirdigim müstesna! Su halde benden giyecek isteyin ki, sizi giydireyim. Ey kullarim! Siz gece-gündüz günah isliyorsunuz. Bütün günahlari affeden de benim. Su halde benden af dileyin ki, sizi affedeyim! Ey !iuilar;m! Sizin bana zarar vermeye elbet gücünüz yetmez ki, zarar veresiniz. —Bana fayda vermeye de gücünüz yetmez ki, fayda veresiniz.— Ey kullarim! Sizin evveliniz âhiriniz, insiniz cinnîniz sizden en takva sahibi bir adamin kalbi üzre olsalar, bu benim mülküme bir sey ziyâde etmez. Ey kullarim! Sizin evveliniz âhiriniz ve insiniz cinnîniz en sapik bir adamin kalbi üzere olsalar, bu benim mülkümden bir sey eksiltmez. Ey kullarim! Sizin evveliniz âhiriniz ve insaniniz cinnîniz bir topragin üzerinde ayaga kalkarak benden isteseler, ben de her Insana diledigini versem; bu bende olandan ancak ignenin denize batirildigi vakit azalttigi kadar azaltir. Ey kullarim! Bunlar ancak sizin ameilerinizdir. Onlari size sayiyorum. Sonra onlarin karsiligini size tastamam veriyorum. Imdi (verileni) kim hayir bulursa Allah'a hamdetsîn! Hayirdan baska bulan ancak kendini muaheze eîsin!»
Saîd demis ki: Ebû tdris El-Havlânî bu hadîsi rivayet ettigi vakit dizlerinin üzerine çökerdi.

(...) Bana bu hadîsi Ebû Bekr b. îshâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Müshir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Abdi'1-Aziz bu isnadla rivayette bulundu. Su kadar var ki, Mervân'ui hadîsi her ikisininkinden daha tamamdir.

(...) Ebû Ishâk dedi ki: Bize Bu hadîsi Bisrin iki oglu Hasan ve Hüseyin ile Muhammed b. Yahya rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize E~û Müshir rivayet etti. Ve hadîsi bütün uzunlugu ile anlatmislardir.

(...) Bize Ishâk b. Ibrahim ile Muhammed b, Müsennâ ikisi birden Abdüssamed b. Abdi'l-Vâris'den rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hem-mam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Ebû Kilâbe'den, o da Ebû Es-mâ'dan, o da Ebû Zer'den naklen rivayet etti. Ebû Zer demis ki: Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Rabbi Tebâreke ve Teâlâ'dan rivayet ettikleri meyâninda söyle buyurdular :
«Ben zulmü kendime ve kullarima haram kildim. Binâenaleyh birbirinize zulmetmeyin!..»
Ve râvi hadîsi yukarki gibi nakletmistir. Ama zikrettigimiz Ebû Idris hadîsi bundan daha tamamdir.
Bu hadîs Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Allah Teâlâ'dan naklettigi kutsî hadîslerdendir. Zulüm, haksiz' yere baskasinin malini almak; irzina satasmak ve emsali seylerdir. Ulemâ onu : Bir seyi icabinin aksine yapmaktir, diye tarif ederler. Teâlâ Hazretlerinin kullarina zulmetmesi müstehil yâni imkânsizdir. Zira onun fevkinde itaat edecegi bir kimse yoktur. Bütün âlem onun mülküdür. Baska bir mülk sahibi olmadigina göre Allah Tealâ'nm baskasinin mülküne tecâvüz ve zulmü de tasavvur olunamaz. Haram kilmak, men etmek

manasinadir. Bu itibarla Teâlâ Hazretleri zulümden münezzeh olusuna Siaram kildim ismini vermistir. Zira bir seyin esasen bulunmamasi niemnûa benzer. Men edilen seyden maksat da o seyin bulunmamasidir.
«Hepiniz dalâlettesiniz...» cümlesi hakkinda Mâzirî sunlari söylemistir : «Bunun zahirî mânâsi bütün kullarin dalâlet üzere yaratilmis olmasi yalniz Allah'in hidâyet verdiklerinin dalâletten kurtulmasidir. Halbuki meshur bir hadiste ;
«Her dogan çocuk fitrat üzere dogar.» buyurulmustur. Buna göre birinci hadîsten murad; insanlarin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)yu\ gönderilmesinden önceki halleri olabilir. Ve : Tabiatlarindaki sehvet, rahat düskünlügü ile düsünceyi ihmal halleri üzerine birakilsalar dalâlete düserlerdi, mânâsi kastedilmis olabilir.»
Nevevî, Mâzirî 'nin bu ikinci tevcihini daha muvafik bulmaktadir.
Mihyât: Igne demektir. Teâlâ Hazretlerinin bu beyâni mânâyi zihinlere daha kolay yerlestirmek içindir. Maksad her insana istedigi verilse, bu benim hazinemden hiç bir sey eksiltmez, demektir. Çünkü Allah'in mülküne noksanlik ariz olmaz. Noksanlik sinirli ulan fini seylere mahsustur. Igne ile denizden su almak bir darb-i meseldir. Insanlar bunu bir seyin azligini anlatmak için kullanirlar. Çünkü deniz müsahede edilen seylerin en büyügü, igne ise en küçügüdür. Bu küçük nesnenin incecik ucuna yapisacak su yok denecek kadar azdir. Bundan dolayi bütün insanlara verilecek isteklerinin Allah'in hazînesinden hiç bir sey eksiltmeyecegi bu darb-i meselle ifâde buyurulmustur.

56- (2578) Bize Abdullah h. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dâvud (yâni Ibni Kays) Ubeydullah b. Miksem'den, o da Câ~ bir h. Abdillah'dan naklen rivayet etti ki: Kesûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem):
—«Zulümden sakinin! Çünkü zulüm kiyamet gününde karanliklar olacaktir. Cimrilikten del sakinin! Çünkü cimrilik sizden öncekileri helak etmis, onlari birbirlerinin kanlarini dökmeye, haramlarini helâl saymaya sevketmistIr.» buyurmuslar.

57- (2579) Bana Muhammed b. Hâthn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-Aziz El-Mâcîsûn, Abdullah b. Dinar'dan, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Süphesiz kI, zulüm kiyamet gününde karanliklar (olacak) dir.»buyur-dular.
Ibni Ömer rivayetini Buhârî «Kitâbu'l-Mezâlim»'de; Tirmizî -Kitâbu'I-Birr»'de tahric etmislerdir. Tirmizî onun hakkinda : «Bu Ijadîs Hasen Garibdir» demistir.
Kaadî lyâz'm beyânina göre ulemâdan bazilari: «Bu hadîsden murad zahirî mânâsidir. Yapilan zulüm kiyamet gününde sahibine karanliklar seklinde tecelli edecek, mü'minlerin nuru önlerinde, yanlarinda parlayip dururken, o yolunu bulamiyacaktir.» demislerdir.
Nevevî buradaki karanliklardan kiyametin siddet ve dehsetleri kastedilmis olabilecegini de söylemistir.
Ibnü Cevzî diyor ki : «Zulüm iki suça sâmildir : Biri haksiz yere baskasinin malini almak, digeri adaleti emreden kimseye karsi gelmektir. Bu ikincisi daha beterdir. Çünkü zulüm hemen hemen Allah'dan baska yardimcisi olmayan zayifa yapilir. Bu ancak kalbin kararmasindan nes'et eder. Zira hidâyet nuruyla aydinlanmis olsa, yaptiklarinin sonunu düsünür.»
Kaadî Iyâz: Cimrilikten dolayi helak olanlardan murâd; dünya helakinin de, âhiret helakinin de olabilecegi ihtimâli üzerinde durmustur. Nevevî ikinci Ihtimâli yâni âhirette helak olacaklari mânâsini daha münâsib bulmustur. Hem dünyada, hem de âhirette helak olacaklari mânâsina gelmesi de muhtemeldir. Ulemâdan bir cemâat suh ile buhl arasinda fark görmüslerdir. Bunlarin ikisi de cimrilik mânâsina gelmekle beraber; suh, buhlden daha siddetlidir. Eazilan suh'un cimrilikte hirs göstermek oldugunu söylemis, bir takimlari da : «Bu hal ferdî islerdedir. Suh ise her seye âm ve sâmildir.» demislerdir. Bu husûsda daha baska tarifler de yapilmistir.

58 - (2580) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ükayl'den, o da Zührî'den, o da Sâlim'den, o da babasindan naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

«Müslüman müslümanin kardesidir. Ona zulmetmez; onu tehlikeye atmaz. Bir kimse din kardesinin hacetinde bulunursa, Allah da onun hacetinde bulunur. Her kim bir müslümanin bir sikintisini-giderirse, onun sebebiyle Allah kendisinden kiyamet sikinalarindan birini giderir. Ve her kim bir müslümanin suçunu örtbas ederse kiyamet gününde Allah onu Örtbas eder.» buyurmuslar.

Bu hadîsi Buhari «Kitâbu'I-Mezâlim» ile «Kitâbu'I-Ikrah»'da; Ebû Dâvud ile Tirmizî «Hudûd» bahsinde; Nesâî «Ki-tabu'r-Recm>»'de tahric etmislerdir.

Onu Ibni Mâce. Hâkim, Taberânî ve Imam Ahmed de muhtelif lâfizlarla rivayet etmislerdir.

Müslümanlarin kardesligi Islâmiyet itibariyledir. Aralarinda ittifak ve mutabakat bulunan iki seye Arabcada kardes denilir. Müslüman tabiri ; Hür, köle, balig ve mümeyyiz olan her ferde sâmildir, Binâenaleyh müslümanlikta kölelerle sahipleri de kardestirler.

«Ona zulmetmez...» cümlesi emir manasinadir. Ve te'kid kabililindendir. Çünkü müslümanin müslümana zulmetmesi haramdir.

Ibnü Battal: «Mazluma yardim etmek farz-i kifâyedir. Sultana ise bu farz-i ayn olur.» demistir. Ibnü Tîn ; «Müslümanin müslümana zulmetmemesi farz; onu tehlikeye atmamasi ise müstehabdir.» demisle de, Aynî bunlarin yerine göre degisecegini söylemistir.

Müslümamn suçunu örtbas etmek, kendisine gizlice tenbih ve nasi-hatta bulunmaya mâni degildir. Bu hüküm asikâre suç islemiyenler hakkindadir. Zamanimizda oldugu gibi, her suçu pervasizca göz önünde yapanlar bundan hariçtir. Bunlara fasik denilir ki, giybetleri mubahtir. Resûlüllah (SallaIlahü Aleyhi ve Sellem) bu husûsda :

«Fâciri âlem bilip dururken anmaktan çekiniyor musunuz? Onu kendisinde bulunan marifetiyle anin kir insanlar ondan sakinsin!» buyurmustur.

Kürbe: Gam, keder mânâsina gelir. Bir kimsenin gam ve kederini, sikintisini gidermek malla, canla veya mevki ile olabilir. Nevevî diyor ki: «Burada mendûb olan örtbasdan murad; eziyet ve fesadla meshur olmayan iyi hal sahipleridir. Eziyet ve fesadla meshur olan kimseye gelince onun suçunu örtbas etmemek ve mefsedetinden korkulmazsa kendisini Ulu'1-Emre sikâyet etmek müstehab olur. Çünkü Örtbas etmek, onu daha ziyâde ezâ ve fesada tama'landirir. Hürmetleri çignemeye ve daha baskalarini yapmaya cesaretlendirir. Bütün bunlar olmus bitmis bir suçu Örtbas etmek hakkindadir. Henüz yapilmakta olan bir suçu gören kimseye ona itiraz etmek ve elinden geliyorsa men etmek vâcibdir. Tehiri helâl degildir. Men etmekten âcizse meseleyi —Bir mefsedet terettüb etmiye-ceginden emin olmak sartiyle— Ulu'1-Emre sikâyet etmesi lâzim gelir. Râvilerin, sâhidlerin; sadaka, evkaf ve yetim mallarina nezâret eden emin kimselerin ve emsalinin cerh edilmelerine gelince : Hacet zamaninda bunlari cerh etmek vâcibdir. Ehliyetlerine dokunan bir halleri görülürse onu örtbas etmek helâl degildir. Bu hâl haram olan giybetten degil, vâcib olan nasihattan ma'duddur. Ulemâ bu hususa ittifak etmislerdir.»

59- (2581) Bize Kuteybe b. Saîd'le AH b. Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (bu zât Ibni Ca'fer'dir) Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: ResûlüllaIi (Sallallahü Aleyhi Sellem):

«Müflis kimdir bilir misiniz?» buyurmus. Ashab :

— Bizim aramizda müflis hiç bir dirhemi ve esyasi olmayan kimsedir, demisler. Bunun üzerine :

«Hakikaten benim ümmetimden müflis, kiyamet gününde namaz, oruç ve zekâtla gelecek olan kimsedir. Ama suna sövmüs, buna zînâ isnadinda bulunmus; sunun malini yemis; bunun kanini dökmüs, digerini de dövmüs olarak gelecek. Ve buna hasenatindan suna hasenatindan verilecektir. Sayet dâvasi görülmeden hasenati biterse, onlarin günahlarindan alinarak bunun üzerine yüklenecek, sonra cehenneme atilacaktir.» buyurmuslar.

Bu hadîste Resûlüllah {Sallalhhü Aleyhi ve Sellem) müflisin hakikatim tarif etmistir. Insanlar arasinda hiç mali bulunmayan veya mali pek az olan kimseye müflis denilirse de, hakikî müflis bunlar degildir. Çünkü bu hâl Öliümle yahut sonradan zenginlemekle degisebilir. Hakikî müflis bu hadiste bildirilen kimsedir. Böylesi kamilen mahv-ü helak olmus tam yoksuldur!. Isledigi hayir ve hasenatin sevablan borçlularina verilecek, bunlar bitince

borçlularinin günahlari bunun üzerine yüklenecek, sonra cehennemi boylayacaktir ki, zarar ve ziyani helak ve iflâsi bu suretle tamam olacaktir. Ma'ziri 'nin rivayetine göre bid'atçilardan bazisi bu hadîsin :
«Hiç bir günahkâr baskasinin günahini yüklenmez...» âyet-i kerîmesine muarizdir, diye itirazda bulunmussa da bu itiraz cehaletten ileri gelen bir hatâdir. Çünkü müflis kendi fiili ve zulmüyle hak ettiginin cezasini çekecektir. Hiç bir kabahati yokken cezalandirilacak degildir. Ehl-i sünnetin ;mezhebi budur.

60- (2582) BIze Yahya b. EyyÛb ile Kuteybc ve Ibni Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) ; Bize Ismail (yâni Ibnü Cafer) Aîâ'dan, o da baba-sin'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki : Resûlüllah (Salhllahü Aleyhi ve Sellem):
«Kiyamet gününde haklari mutlaka sahiplerine vereceksiniz. Hattâ boynuzsuz koyun Için boynuzlu koyundan kisas alinacaktir.» buyurmuslar.
Bu hadîs kiyamet gününde insanlarin, çocuklarin, delilerin ve kendilerine Islâmiyete da'vet ulasmayanlarin hasredildikleri gibi, hayvanlarin da dirilerek mahser yerine getirileceklerine açik delildir. Kitap ve Sünnetin bütün delilleri de bunu isbat etmektedir. Teâlâ Hazretleri :
«Bütün vahsîler hasrolundugu vakit...» [4] buyurmustur. Akleii veya ser'an bir mâni bulunmadigi takdirde, serî bir sözü zahir mânâsi üzerine birakmak vâcibdir. Ulemânin beyânina göre kiyamet gününde mahser yerine toplanmak için sevab veya ceza vermek sart degildir. Boynuzsuz koyun için de boynuzludan kisas almak mükelleflere mahsus olan kicas degil, Kisas-i' Mukabele'dir. Çünkü hayvanlar mükellef degillerdir.

61- (2583) Bize Mubammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Büreyde b. Ebî Bürde tabasindan, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sailaüahu A Ieyhi ve Sellem) :
«Süphesiz ki, Allah (Azze ve Celle) zâlime mühlet verir. Ama bir de yakalarsa onu birakmaz.» buyurdu. Sonra su âyeti okudu:
«iste sehirler zulmeder de, Rabbin onlari azab eylerse, Rabbinin azabi böyledir. Gerçekten onun azabi eüm ve siddetlidir.» [5]
Bu hadîsi Buhârî, Nesâî ve Ibni Mâce Hûd Sû-resi'nin tefsirinde tahric etmislerdir.
Yünilî: Tehir etmek ve mühlet vermektir.
Bu kelime müleve veya mileve aslindan alinmistir. Müleve: Müddet ve zaman mânâsina gelir. Râgib'in beyânina göre ahz : Bir seyi elde etmek ve almaktir. Bu bazan ele almak, bazan da kahretmek suretiyle olur. Âyetteki ahz kahretmek manasinadir.
Sehirlerin zulmünden murad; halkinin zalimligidir. Zulüm; mahalli zikir, hâili murad kabilinden mecazen sehirlere izafe olunmustur.
Zemahserî diyor ki : «Bu Mekke kâfirlerinden olsun, baskalarindan olsun ahâlisi zâlim olan her belde hattâ baskasina yahut günah islemek suretiyle kendine zulmeden herkes hakkinda zulmün aki-betinin vahim olacagindan sakindirmaktir. Binâenaleyh her günahkâra Rabbinin elim ve siddetli azabindan korunmak ve mühlete aldanmayarak hemen tevbeye sitâb etmek gerekir,

16- Zalim Veya Mazlum Her Din Kardesine Yardim Babi

62- (2584) Bize Ahmed b. AbdiIIah b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) BizeZüheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'z-Zübeyr, Câbir'den rivayet etti. Câbir söyle demis : Biri muhacirlerden, digeri ensârdan iki Çocuk kavga ettiler. Bunun' üzerine muhacir yahut muhacirler:
— Yetisin ey muhacirler! Ensârî de:
— fetisin ey ensâr! diye haykirdilar. Derken Resûlüllah (Salîailahü Aleyhi vö tellem) çikarak :

«Ne bu cahiliyet halki dâvasi?» diye sordu. Ashâb ;
— Er sey yok yâ Resûlallah! Yalniz iki çocuk kavga ettiler de biri digerimi] kiçina vurdu, dediler. Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem):
«O halde zarari yok. Kisi zâlim de olsa, mazlum da olsa din kardesine yardim etsin. Zâlimse onu men etsin. Zira bu onun için bir yardimdir. Mazlum ise ona yardimda bulunsun!» buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Züheyr b. Harb, Ahmede'd-Dablî ve Ibnü Ebî Ömer rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Ebî Seybe'nindir. tbni Abde : Ahberanâ tâbirini kullandi. Ötekiler : Bize Süfyân b. Uyeyne rivayet etti dediler. Süfyân demis ki: Amr Câbir b. AbdIltah, sunu söylerken isitmis: Bir gazada Peygamber (Salîailahü Aleyhi ve Sellem) le birlikte bulunuyorduk. Muhacirlerden bir adam ensârdan birinin kiçina vurdu. Derken ensârî :
— Yetisin ey ensâr! Muhacir de :
— Yetisin ey muhacirler! dediler.
Bunun üzerine Resûlüllah {Salîailahü Aleyhi ve Sellem):
«Bu câhiliyyet dâvasi ne oluyor?» buyurdu. Ashâb :
— Yâ Resûlallah! Muhacirlerden bir adam, ensârdan birinin kiçina vurdu, dediler. O da :
«Bu dâvayi birakin! Çünkü o kokmus bîr seydir.» buyurdular. Derken Abdullah b. Übey bu daveti isitti. Ve :
— Vallahi onlar bunu yaptilar! Medine'ye dönersek serefli olan serefsizi oradan mutlaka çikaracaktir, dedi. Ömer:
— Bana müsaade et de su münafigin boynunu vurayim! dedi. Resûlüllah (Salîailahü Aleyhi ve Sellem):
«Birak onu! Insanlar Muhammed ashabini Öldürüyor diye konusmasinlar.» buyurdular.

64- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim ile Ishâk b. Mansûr ve Muhammed b. Râfi' rivayet ettiler. Ibnü Râfi': Haddesenâ; Ötekiler : Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Eyyûb'dan, o da Amr b. Dinar'dan, o da Câbir b. Abdil-lah'dan naklen haber verdi. Câtir söyle demis : Muhacirlerden bir adam, ensârdan birinin kiçina vurdu. O da Peygamber (Salîailahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek'ondan kisas istedi. Bunun üzerine Peygamber (Salîailahü Aleyhi ve Sellem):
«Birakin bu dâvayi! Çünkü o kokmus bir seydir.» buyurdular.
Ibnü Mansur kendi rivayetinde : «Amr isitmis demis ki : Ben Câbir'-den dinledim.» demistir.
Bu hadîsi Buhârî «Edeb» ve «Tefsir» bahislerinde; Tirmizi <Tefsir> de; Nesâî «Siyer» ile «El-yevm ve'1-leyle» ve «Tefsir» bahislerinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Kes': Bir kimsenin kiçina elle veya ayakla vurmaktir. Zikri geçen kavga Beni Mustalik gazasinda olmustur. Kavga eden muhacir Cehcah b. Kays, ensârî de Sinan b. Vebra'dir, Zehcah , Hz, Ömer 'in maiyetinde olup, onun atini yedermis. Bu sata tbnü Saîd El-Gifârî de denilir.
Kat âde 'nin rivayet ettigi mürsel bir hadîsde söyle denilmektedir : «Onlardan büyük bir münafik sunu söyledi : Bunlarin misâli öbür adamm
IkÖpegini semizlet de seni yesin, dedigi gibidir.»
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m bu kavgaya câhiliyet dâvasi demesi, ondan hoslanmadigi içindir. Çünkü taraflarin kabilelerini yardima çagirmalari hakikaten câhiliyet devrinden kalma bir âdet idi, Câhiliyet devrinde Arablar birbirlerinden haklarini almak için akraba ve kabilelerini yardima çagirirlardi. Islâmiyet bu âdeti iptal etmis, dâvalarin hallini ser'î hükümlere baglamistir. Bir insan baskasinin hakkina tecavüz ederse, hakliyi haksizi hâkim ayirir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in bu kissanin sonunda: «Zarari yok...» buyurmasi : Bu kissadan benim korktugum siddet hâsil olmadi manasinadir. Çünkü fitne ve fesadi mûcib olacak câhiliyet gasaligi zuhur edeceginden endîse duymustu.
Hadîs-i serîf Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in sâhib oldugi sabir ve tahammülü göstermekte ve daha

büyük mefsedetlere sebep olacak bazi yolsuzluklara sabir gerektigine isaret etmektedir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) dâima müslümanlarm. kalblerini yatistirmaya çalisir. Müslümanligin kuvvet bulmasi, imanin kalblere yer etmesi için bedevilerle münafiklarin gösterdikleri kabaliklara sabreder, bu maksatla onlara bol bol ihsanlarda bulunurdu. Münafiklari da bundan dolayi öldürmemisti. Kaadî Iyâz bu hükmün neshedilip edilmedigi hususunda ulemânin ihtilâf ettiklerini söylemistir. Bâzilari : «Münafiklarin affedilmesi nifaklarini meydana çikarmadiklarmdandir. Nifaklari zuhur ederse Öldürülürler.»: demislerdir.

17- Mü'minlerin Birbirlerine Acimalari, Sefket Etmeleri ve Yardimlasmalari Babi

65- (2585) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Âmir El-Es'arî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdullah b. Idris ile Ebû Üsâme rivayet ettiler. H.

Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tbnü Mübarek ile Ibnü Idris ve Ebû Üsâme hep birden Büreyd'den, o da Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet ettiler. Ebû Musa söyle demis : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

«Mü'min için mü'min birbirini perçinleyen duvar gibidir.» buyurdular.

Bu hadîsi Buhârî «Namaz», «Edeb» ve «Mezâlim» bahislerinde; Tirmizî «Kitâbu'l-Bin de; Nesâî «Zekât» bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.

Buhârî 'nin rivayetinde :«Parmaklarini birbirine geçirdi...» ibaresi de vardir. Hadîs-I serif bir tesbihden ibaret olup : «Birbirini -perçinleyen» ve «Parmaklarini birbirine geçirdi» cümleleri tesbihin vechini beyân et-mektedirler. Yâni mü'minler birbirini tutmakta ve yardimlasmakta duvar eczasinin birbirine kaynasmasina benzerler. Bu hadîs sözünü mübalaga ile beyân etmek istiyen bir kimsenin muhatabina daha tesirli olsun diye hareketiyle mübalagayi temsil etmesinin caiz oldugunu göstermektedir.

66- (2586) Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zekeriyya, Sam'den, o da Nu'man b. Besîr'den naklen rivayet etti. Nu'man söyle demis: Resûlüllah

67- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Saîd El-Esec rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki' A'mes'den, o da Sa'bî'den, o da Nu'man b. Besîr'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

«Mü'minler bir adam gibidir. Basi agirsa cesedin sair yerleri humma ve uykusuzlukla ona (istirake) çagnsirlar.» buyurdu.

(...) Bana Muhammed b. AbdiUah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Humeyd b. Abdirrahman, A'mes'den, o da Hayseme'den, Nu'man b. Besir'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

«Müslümanlar bir adam gibidir. Gözü agirsa bütün vücudu agirtr. Basi da agirsa bütün vücudu agirir.» buyurdular.

(...) Bize Ibnü Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Humeyd b. Abdirrahman A'mes'den, o da Sa'bî'den, o da Nu'man b. Besir'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'den naklen bu hadîsin benzerim rivayet etti.

Bu hadîsi Buhârî «Kitâhu'l-Edeb»'de tahric etmistir.

Bu hadîs dahî bir tesbihdir. Vechi sebeh zahmet ve rahmet hususunda birbirine uymaktir. Uykusuzlugun sebebi duyulan acidir. Humma ise uykusuzluk sebebiyle daha da artan bir hastaliktir. Kirmani: «Humma garib bir hararettir. Kalbde yanar ve bedenin her tarafina yayilarak tabiî fiillerle zararli bir sekilde alevlenir.» demistir. Hummanin Türkçe adi sitmadir.

Bu hadîsler müslümanlarm birbirlerinin haklarina riayeti gerektigine açik delil olup, onlari birbirlerine karsi saygili, merhametli, sefkatli olmaya günah sayilmayan hususlarda yardimlasmaya tesvik etmektedirler.

18 — Sövmekten Nehy Babi

68- (2587) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe ve Ibni Hucur rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (yâni Ibnü Ca'fer) Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sövüsen iki kisinin söyledikleri (nîn vebali), mazlum olan tecâvüzde bulunmadikça baslayana aittir.» buyurmuslar.
Bu hadîsten murâd sudur : Birbirine söven iki kimsenin günahlari sövmeye ilk baslayana aittir. Meger ki, sövülen kimse haddini asarak ona daha fazla sövmüs ola!
Hadîs-i serîf mütecavizden karsilik vermenin caiz olduguna delildir. Bu hususta ihtilâf yoksa da sabirli davranarak affetmek yine efdaldir.
Haksiz yere bir müslümana sövmek haramdir. Fakat sövülen kimsenin de karsilik verirken ondan ileri gitmemesi icab eder. Ancak söven kimse yalan söyler, zina iftirasinda bulunur veya geçmisine söverse, bu takdirde ona : Ey zâlim, ey ahmak gibi sözlerle mukabelere bulunabilir. Ve bu suretle ondan hakkini almis olur. Söven de onun hakkindan kur-tulur. Yalniz söze baslamasi suçu yahut Allah için hak ettigi günahi kalir. Bâzilari hiç bir günahi kalmadigini söylemislerdir. Bu takdirde söze ilk baslayanin vebalinden murad günah degil zemmedilmesi olur.

19- Af ve Tevazuun Müstehab Olusu Babi

69- (2588) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe ve Ifcni Hucr rivayet .ttiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (bu zat îbni Ca'fer'dir) Alâ'dan, o da babasindan, o" da Ebû Hüreyre'den, o da ResûlüIIah (Sallaîîahü Aleyhi ve Sellem)'in naklen rivayet etti:
«Sadaka hiç bir mali eksiltmez. Af sebebiyle Allah bir kulun ancak Serefini artirir. Ve bir kimse Allah için tevazu gösterirse Allah onu ancak yükseltir.» buyurmuslar.
Ulemâ bu hadîsin her cümlesi hakkinda iki vecih beyan etmislerdir.
«Sadaka hiç bir mali eksiltmez...» cümlesinin birinci veçhe göre mânasi: Allah o mala bereket verir; ondan zarari def eder; bu suretle azalmis görünen kisim gibi bereketle yerine gelir, demektir. Bu cihet hissen ye âdeten anlasilir. Ikinci veçhe göre mâna sudur : Mal sûreten azalsa da ona verilen sevab ile noksani tamamlandigi gibi, kat kat ziyâdesi de Verilir.
Af sebebiyle Allah bir kulun ancak serefini artirir.» cümlesinin birinci veçhe göre mânâsi af ve semahatla meshur olan bir kimse kalblerde büyür. Serefi artar. Ona herkes ta'zim ve ikramda bulunur, demektir, ikinci veçhe göre bundan murad âhiretteki ecr-ü mükâfati ve oradaki serefidir.
«Bir kimse Allah için tevazu gösterirse; Allah onu ancak yükseltir.» cümlesi de öyledir. Yâni birinci veçhe göre : Allah onu dünyada yükseltir. Herkesin kalbinde yer eder. Ikinci veçhe göre âhirette kendisine sevab ve yüksek dereceler verir, demektir. Maamafih bu cümlelerden hem dünyada, hem âhirette derecesinin yükseltilecegi mânâsi kastedilmis de 'olabilir.

20- Giybetin Haram Kilinmasi Babi

70- (2589) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe ve Ibnü Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail, Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahû Aleyhi ve Selleni):
«Giybet nedir bilir misiniz?» buyurmus. Ashâb :
— Allah ve Resulü bilir demisler.
«Kardesini hoslanmadigi bir seyle anmanehr.» buyurmus,
— Yâ kardesimde benim söyledigim bulunursa, ne buyurursun? denilmis.

«Söyledigin onda varsa, onu giybet ettin demektir. Egar onda yoksa, ona bühtan etmis olursun.» buyurmuslar.
Giybet, bir kimsenin arkasindan onun hoslanmayacagi seyleri söylemektir. Bühtan, yalan bâtil demektir. Bunun asli bir kimsenin yüzüne karsi bâtili söylemektir.
Giybet ile bühtanin ikisi de haram ise de, ser'î bir maksatla giybet etmek mubah olur. Giybeti mubah kilan sebepler altidir :
1- Zulme ugradigini anlatmak için giybette bulunmak caizdir. Binâenaleyh bir mazlum hükümdar veya hâkim gibi velayet ve kudret sahibi birinin huzura çikarak, filân bana zulmetti. Yahut, söyle söyle yapti; diye sikâyette bulunabilir.
2- Kötülügü degistirmek ve âsiyi yola getirmek için yardim istemek caizdir. Binâenaleyh kudreti oldugunu sandigi bir kimseye giderek : Filân söyle söyle kötü hareketlerde bulunuyor; onu bunlardan men et, demek caizdir.
3- Fetva almak için. giybet caizdir. Bir kimse müftiye giderek ; Fi-an bana zulmetti yahut babam veya kardesim söyle söyle yolsuzluklarda julundular. Bunlari yapmaga haklari var midir? Benim onlarin zulüm-erinden kurtulmama çare nedir? diyebilir.
4- Müslümanlari serden sakindirmak için giybet caizdir. Bunun bir-•ok vecihleri vardir. Biri râvileri, sahitleri ve musanmflari cerhetmektir. Bu bilicma caizdir. Hattâ Nevevî : «Seriati korumak için bu vâcib-nir.» diyor. Müsavere aninda bir kimsenin kusurunu söylemek, kusurlu mal satarken müsteriye o malin kusurlu oldugunu bildirmek, satilan kölenin hirsiz, zâni veya sarhos oldugunu haber vermek; fasik bir âlimden fikih dersi almaya giden kimseye onun fiskini söylemek hep bu caiz ve-cihlerden ma'duddur.
5- Fasikhgi veya bid'atçiligi yüze vuran bir kimseyi asikâre irtikab ttigi günahlar sebebiyle giybet etmek caizdir.
6- Tarif için bir kimsenin körlük, topallik, kisalik, uzunluk gibi hallerini söylemek caizdir. Fakat bunlari o sahsi küçültmek niyetiyle söy-llemek haramdir. Hattâ sakathgmi anmadan tarifi mümkünse o suretle tarif yapmak evlâdir.

21- Allah Teala'nin Dünyada Kusurunu Gizledigi Kimsenin, Âhirette De Gizleyecegini Müjdeleme Babi

71-(2590) Bana Omcyye b. Blslam El-Aysî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd (yâni ibni Zürey') rivayet ett. (Dedi ki) : Bize Ravh Suheyl den, o da tabaindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallaüahu Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti:
«Allah dünyada bir kulunu (n günah.ni) örterse onu Inyamet gjnundo de örter.» buyurmuslar.

72- (...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Affân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süheyl bahasindan, Q d» Ebû Hürcyrc'den, o da Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti:
«Dünyada bir kul bir kulu (n günahini) örterse, kiyamet gününde cnu Allah da örtbas eder.» buyurmuslar.
Kaadî Iyâz'in beyânina göre bu hadîsin dahi iki veçhe ihtimali vardir. Birinci veçhe göre Allah dünyada günahini örtbas ettigi kulunun kusur ve günahlarini mahserde de gizler. Ve mahser halki onu bilmezler. Ikinci veçhe göre o suçtan dolayi kulunu hesaba çekmekten ve suçu söylemekten vaz geçer. Birinci mânâyi Kaadî Iyâz daha muvafik görmüstür.
Din kardesinin suçunu affeden kimse hakkindaki izahati bundan bir bâb önce görmüstük.

22- Fuhusundan Korkulan Kimseye Yumusak Davranma Babi

73- (2591) Bize Kuteybc b. Saîd Ile Ebû Bckr b. Ebî Seybe, Amru'n-Nâkid, Züheyr b. Harb ve Ibni Nümeyr hep birden Ibni Uyeyne'den rI-vâyet ettiler. Lâfiz Züheyr'iiidir. (Dedi ki) : Bize Süfyân (bu zât îbni Uyeyne'dir) Ibnü Münkedir'den rivayet etti. O da Urve b. Zübeyri söyle derken isitmis. Bana Âise rivayet etti ki, bir adam

Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve SeÜemfm yanina girmek için izin istemis. O da:
«Ona izin verin. Bu asiretin oglu ne fenadir. Yahut bu asiretin adami ne fenadir!» buyurmus. Adam yanina girince Resûlüllah (SallaUahu Aleyhi veSellem) onunla yumusak konusmus. Âise demis ki, ben:
— Yâ Resûlallah! Onun hakkinda söyledigini söyledin. Sonra kendisiyle yumusak konustun? dedim.
«Yâ Âise! Süphesiz ki, kiyamet gününde Allah nezdinde insanlarin en kötü mertebelisi, insanlarin fuhsundan korkarak kendisine ^e6a ettigi yahut kendisini terk ettigi kimsedir.» buyurdular.

(...) Bana Muhamrned b. Râü' ile Abd b. Humeyd ikisi birden Ab-dürrezzâk'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize Ma'mer Iüni Münkedir'-den bu isnadda bu hadîsin mânâsinin mislini haber verdi. Yalniz o:
«Bu kavmin kardesi ve asiretin oglu ne fenadir.» dedi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'l--Edeb»'in bir iki yerinde; Ebû Dâvud <Kitâbu'I-Edeb»'de; Tirmizî «Kitâbu'l-Birr»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Ibni Battal'in beyânina göre gelen adamin ismi Uyeyne b. Hisn El-Fezârî 'dir. Kendisine ahmak denilirmis. O gün henüz inüslüman degilmis. Fakat müslüman görünürmüs. Peygamber ^Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) herkesin bilmesi ve hâline aldanmamasi için onu ashabina tanitmak istemistir. Bu adam Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)'in sagliginda olsun, vefatindan sonra olsun imaninin zayifligina delâlet eden isler yapmis. Mürtedlerle beraber o da dinden dönmüs ve esir edilerek Hz. Ebû Bekr'e getirilmistir. Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) in onu :
«Bu asiretin kardesi ne fenadir...» diye vasfetmesi nübüvvetine delâlet eden mucizelerindendir. Çünkü sonralari hâli onun vasfettigi gibi zuhur etmistir. ResûlüUah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) 'in ona yumusak davranmasi ve huzuruna geldigi vakit konusmakta oldugu Abdullah Ibni Ümmi Moktum'u birakarak onunla yumusak konusmasi kavminin müslüman olmasini ümit ettigi içindir. Bunun üzerine Teâlâ Hazretleri Abese Sûresinin ilk âyetlerini indirmisti, Hadîsteki asiretten murad kabiledir.
Hadîs-i serif kötülüklerinden korkulan bir kimseye karsi yumusak davranmanin ve fiskini ilân eden fasikin zemmi caiz olduguna delildir. fPeygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) bu adami methetmemis, yalniz dün-Lyaya ait bazi hususatta kalbini Islâm'a yatistirmak için kendisiyle yumusak konusmustur.

23- Yumusak Davranmanin Fazileti Babi

74- (2592) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Yahya b. Saîd Süfyân'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bize Mansûr, Temim b. Seleme'den, o da Abdurrahman b, Hilâl'den, o da Cerîr'den, o da Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti:
«Bir kimse yumusak davranmaktan mahrum Ise, hayirdan mahrum olur.» buyurmuslar.

75- (...) Bize Efcû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Saîd EI-Esec ve Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki' rivayet etti. H. Bize Ebû Küreyi) de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. H.
Bize Ebû Saîd EI-Esec dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs (yâni Ibni Giyas) rivayet etti.
Bunlarin hepsi A'mes'den rivayet etmislerdir. H.
Bize Züheyr b. Harb ile Ishâk b. Ibrahim de rivayet ettiler. Lâfiz her ikisinindir. Züheyr: Haddesenâ; Ishâk ise: Ahberanâ tâbirini kullandi. (Dedi ki) : Bize Cerîr A'mes'den, o da Temim b. Seleme'den, o da Abdurrahman b. Hilâl El-Absî'den naklen haber verdi. Demis ki: Cerîr'i sunu söylerken isittim: Ben Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Bir kinse yumusak davranmaktan mahrum ise, hayirdan mahrum [olur.» buyu: urken isittim.

76- (..) Bize Yahya h. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Vâhid b. Ziyad, Muhahiraed b. Ebî Ismail'den,

o da Abdurrahman b. Hi-lâl'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Ben Cerîr b. Abdillah'i sunu söylerken isittim. Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Bir kimse yumusak davranmaktan mahrumsa, hayirdan mahrumdur. Yahut bir kimse yumusak davranmaktan mahrum olursa, hayirdan mahrum olur.» buyurdular.

77- (2593) Bize Harmele b. Yahya El-Tücîbî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Hayve haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ibnü Hâd, Ebû Bekr b. Hazm'den, o da Amra'dan (yâni binti Abdirrahman'dan), o da Peygamber (SallaVahü Aleyhi ve Sellem)'in zevcesi Âise'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Yâ Âise! Süphesiz ki, Allah refikdir. Rifki sever. Rifk karsiliginda siddet ve baskasi için vermedigini verir.» buyurmuslar.

78- (2594) Bize Ubeydullah b. Muâz EI-Anberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be MIkdam'dan, (bu zât Ibnü Sureyh b. Hâni'dir), o da hatasindan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Âise'den, o da Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellemyden naklen rivayet etti:
«Süphesiz ki, yumusak davranmak bir seyde bulunursa, onu linetler. BIr seyden de alinirsa, onu lekeler.» buyurmuslar.

79- (...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed h. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) ; Ben Mikdam b. Sureyh b. Hâ-nî'den bu isnadla dinledim. Bu hadîsde o sunu da ziyâde etmistir: «Âise bir deveye bindi. Devede hirçinlik vardi. Âise onu ileri geri çevirmeye basladi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) ona:
«Yumusak davran...» Sonra râvi yukarki hadîsin mislini zikretmistir.
Unf: Rifkin ziddi yâni sert davranmaktir. Bu kelimenin ilk harfi üstün ve esre de okunabilir. Hattâ anf ve inf seklindeki kiraati daha fasih ve meshurdur.
Bu hadîsler yumusak davranmanin faziletine ve siddet göstermenin kötülügüne delildirler. Yumusak davranmak her hayrin sebebidir. Bu sayede Allah Teâlâ kuluna baska bir seyden dolayi vermedigi sevabi verir. Kaadî Iyâz'a göre hadîsin mânâsi: Yumusak ve mülayim davranmakla insan baska suretle eremedigi muradina kolaylikla erer demektir.
«Süphesiz ki, Allah refîkdir.» cümlesi Allah Teâlâ'nin refik sifatiyle tesmiye ve tavsif edilebilecegine açik delildir. Ma'zirî 'nin beyânina göre Allah Teâlâ ancak kendi verdigi isimlerle yahut Resulünün beyân buyurdugu veya ümmetin icma ettigi sifatlarla anilabilir. Allah'a itlâki hususunda ser'an izin verilmemis, fakat yasak da edilmemis bir sifatla onu anmak ihtilaflidir. Ulemâdan bazilarina göre bu mes'ele seriat gelmezden önceki hâl üzere birakilir. Ve Allah helâl, haram gibi sifatlarla ani-lamaz. Bir takimlari bunun aksini söylemislerdir. Haber-i Vâhid'le sabit olan sifatlar hususunda usûlü fikih ulemâsinin müteahhirleri ihtilâf etmislerdir. Es'arî1er'den bâzilarina göre caizdir. Çünkü Haber-i Vahid onlarca ameli icabeder. Bu da amel babindandir. Ancak Allah'in isimlerini ser'î kiyaslarla isbât caiz degildir. Bazilari bunu kabul etmemislerdir. Mazirî diyor ki: «Allah'a refik denilmesi bu hadîsten baska bir dehile sabit olmamissa, ayni hilaf burada da mevcuttur. Maamafih refik ke-limesinin bir fiil sifati olmasi ihtimâli de vardir.» Bu mes'ele iman bahsinde izah edilmist.

24- Hayvanlara ve Baskalalarina Lanetin Yasak Edilmesi Babi

80- (2595) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb hep birden Ibni Ulayye'den rivayet .ettiler. Züheyr (Dedi ki) : Bize Ismail b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Eyyûb, Ebû Kilâbe'den, o da Ebû Mühelleb'den, o da Imran b. Husayn'daii naklen rivayet etti. Söyle demis : Bir defa Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeIlem) seferlerinden birinde iken ensârdan bir kadin da bir disi deve üzerinde bulunuyordu. Kadin bikkinlik göstererek

deveye lanet etti. Resûlüllah (Salluliahü Aleyhi ve Selletn) de bunu isitti. Ve :
«Bu devenin üzerindeki esyayi alin ve deveyi birakin! Çünkü o lanetlenmistir.» buyurdular.
Imran : «Ben onu bâlâ insanlar arasinda yürürken görür gibiyim. Ona kimse satasmiyordu.» demis.

81- (...) Bize Kuteybe b. Saîd Ile EbuVRabi' rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hammad (bu zât îbnü Zeyd'dir) rivayet etti, H.
Bize Ibnü Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sakafî rivayet etti.
Her iki râvi Eyyûb'dan Ismail'in isnâdiyle onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Su kadar var ki, Hammad'in hadîsinde de : «Imran dedi ki: Sanki ben onu görür gibiyim. Boz bir deve idi.» Sakâfî'nin hadîsinde ise:
«Devenin üzerindeki esyayi ahn ve onu çiplak birakin! Çünkü o lanetlenmistir.» cümleleri vardir.

82- (2596) Bize Ebû Kâmil El-Cahderî Fudayl b. Hüseyn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid (yâni Ibni Zürey') rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Teymî, Ebû Osman'dan, o da Ebû Berzete'I-Eslemî'den naklen rivayet etti. Bir defa bir cariye, üzerinde cemâatin bazi esyasi bulunan disi bir deveye binmisti. Aniden Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i gördü. Dagin da dar yerine gelmislerdi. Kadin :
— Deh! Allahim, buna lanet et! dedi.
Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selletn):
«Üzerinde lanet bulunan bîr deve bizimle beraber olmasin!» buyurdular.

83- (...) Bize Muhammed b. Abdi'1-A'lâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu'temir rivayet etti, H.
Bana UbeydüÜah b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya (yâni Ibni Saîd) rivayet etti. Bu râviler toptan Süleyman Et-Teymî'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Mu'temir'in hadîsinde su ziyâde vardir :
«Hayir! Allah'a yemin olsun üzerinde Aliah'dan lanet bulunan bir deva bizimle beraber olmasin. Yahut buyurdugu gibidir.»
«El-Mebârik» nâm eserde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in bu deveyi kabul etmemesi, kadinin bedduasi kabul edildigini bildigi içindir, denilmistir. Fakat Nevevî 'nin tevcihi daha güzeldir. Ona göre Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu sözü kadini men etmek için söylemistir. Daha önce kadina, hayvanlara vesâireye lanet etmemesini tenbih buyurmus; bu suretle dili alisarak insanlara da lanet etmesini önlemeye çalismisti.
Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) 'in nehyine imtisal etmedigi anlasilinca, o da kendisine bir ceza olmak üzere devesini basi bos biraktirdi. Bundan maksat yolda o deve ile beraber olmamaktir. Resûlüllah (Sallalluhü Aleyhi ve Sellem)in beraberinde olmamak sartiyle o deveye binmek veya satmak yahut kesmek caizdir.
Hal, deveyi yürütmek için söylenilen sözdür. Bu kelime tekrarlanarak «Hal! Hal!» yahut «Halil Hali!» veya «Halin! Halin!» sekillerinde kullanilir.
«Üzerinde Allah'dan lanet bulunan bir deve bizimîe beraber olmasin!»
cümlesi nefi' seklinde de okunabilir. Bu takdirde mânâsi:
«Üzerinde Allah'dan lanet bulunan bir deve bizimle beraber olamaz.» demek oliir. Ki nehiy hususunda bu sekil daha belig ve daha te'kidlidir.

84- (2597) BIze Harun b. Saîd El-Eylî rivayet etti, (Dedi ki) : Bize rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süleyman (bu zât Ibnü Bilâl'dir) Alâ' b. Abdirrahman'dan naklen haber verdi. AIâJ ona tabasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etmis ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)i
«Siddîk bir kimseye lânetçi olmasi yakismaz.» buyurmuslar.

(...) Bana bu hadîsi Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Mahled, Muhammed b. Ca'fer'den, o da Alâ' b. Abdirrahman'dan bu isnadla bu hadisin mislini rivayet etti.

85- (2598) Bana Süveyd b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Hafs b. Meysera, Zeyd b. Eslem'den naklen rivayet etti ki: Abdü'l-Melik b. Mervan Ümmü Derdâ'ya kendinden bazi ev esyasi göndermis. Gecelerden birinde Abdü'l-Melik geceden kalkarak hizmetçisini çagirmis. Galiba hizmetçisi yanma gelmekte gecikmis de ona lanet etmis. Sabah olunca Ümmü Derdâ ona :
— Bu gece hizmetçini çagirdigin vakit ona lanet ettigini isittim, demis. Ve sözüne söyle devam etmis : Ben Ebu'd-Derdâ'yi sunu söylerken isittim : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Lânetçiler kiyamet gününde ne sefî' olabilirler, ne de sehid!»"buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Gassân El-Mismaî ve Âsim b. Nadr Et-Teymî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Mu'temir b. Süleyman rivayet etti. H.
Bize îshâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi.
Her iki râvi Ma'mer'den, o da Zeyd b. Eslem'den naklen bu isnadda Hafs b. Meysera'mn hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir.

86- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâviye b. Hisâm, Hisâm b. Sa'd'dan, o da Zcyd b. Eslem ile Ebû Hâ-zim'den, onlar da Ümmü Dcrdâ'dan, o da Ebu'd-Derdâ'dan naklen rivayet etti. Söyle demis: Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'ii
«Süphesiz ki, lânetçiler kiyamet gününde ne sehit olurlar, ne de sefî1!» buyururken isittim.

87- (2599) Bize Muhammet! b. Abhad ile Ibni Ebî Ömer rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Mervân (yâni El-Fezârî) Yezid'den (ki bu zat Ibnü Keysan'dir), o da Ebû Hâzim'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis :
— Yâ Resûlallah! Müsriklerin aleyhine dua et! denildi.
«Ben lânetçi olarak gÖnderiimedImi Ben ancak ve ancak rahmet olarak gönderildim!» buyurdular,
Siddikdan murad; Islâm'i kavli ve ameliyle tasdik eden hâlis müslümandir.
Bu rivayetler lânetden men etmekte ve onu âdet edinen kimsenin kiyamet gününde sefi1 olmak, sehâdet etmek gibi güzel sifatlara nail olamiyacaklarina delildirler. Çünkü duada lanetten murad Allah'in rahmetinden uzaklastirilmasidir. Bu sekilde dua mü'minlerin ahlâki olamaz. AlIab'Teâlâ mü'minleri birbirlerine acimak, yardimda bulunmak sifatlariyle vasiflandirmis; onlari bir vücut gibi yaratmistir, Mü'min kendisi için dinledigini, din kardesi için de isteyen kimsedir.Lanet duasinda bulunan kimse ise din kardesinin Allah'in rahmetinden uzaklastirilmasini ister ki; bu .zitlasmanin ve birbirleriyle alâkayi kesmenin son noktasidir. Bundan dolayidir ki; sahih bir hadiste :
«Mü'mine lanet etmek, onu Öldürmek gibidir.» buyurulmustur. Zira katil Öldürdügü kimseyi sadece dünya menfaatlarindan mahrum eder. Lânetçi ise, âhiret nimetlerinden ve Allah'in rahmetinden mahrum birakir. Görülüyor ki, laneti âdet edinenler kiyamet gününde baskalarina sefaat-Çi ve sehîd olamiyacaklardir. Halbuki orada mü'minler günahkâr din kardeslerine sefaat edeceklerdir.
Hadîsdeki sehidden ne kastedildigi hususunda üç kavil vardir. Bunlarin en sahih ve meshuruna göre lânetçiler kiyamet gününde ümmetlere Peygamberlerinin tebligatta bulunduklarina sahitlik edemiyeceklerdir.
Ikinci kavle göre dünyada sâhid olarniyacaklar; yâni fasikliklarindan dolayi sâhidlikleri kabul edilmeyecektir. Üçüncü kavle göre Allah yolunda öldürülmek suretiyle sehid olamiyacaklardir.
Buradaki lânetçilerden murad; onu âdet edinip dâima söyleyenlerdir. Bir defa lanet eden kimse bu hükümde dâhil olmadigi gibi, seriatin mubah kildigi zâlimlere lanet, yahudilerle hiristiyanlara lanet; içkicüere, riba yiyenlere vesâireye lanet de bu hükümden hâricdir.

25- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Bir Kimseye Hak Etmedigi Halde Lanet Eder Veya Söver

Yahut Beddua Ederse, Bu Onun, O Kimse Için Zekat, Ecir ve Rahmet Olacagi Babi

88- (2600) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, A'mes'den, o da Ebu'd-Duhâ'dan, o da Mesrûk'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yanma iki adam girdi. Ve onunla ne oldugunu bilmedigim bir sey konustular da gadablandirdilar. O da kendilerine lanet ve sitem etti. Çiktiklari vakit ben :
— Yâ Resûlallah! Su iki adamin kazandigi bayirdan kim bir sey kazanabilir, dedim ;
«Ne o?» buyurdu.
— Sen onlara lanet ve sitem ettin! dedim.
«Sen benim Rabbîme kostugum sarti bilmiyor musun? Allahim! Ben ancak bir beserim, müslümanlardan hangisine lanet veya sitem edersem bunu onun için bir zekât ve ecir kil, dedim.» buyurdular.

(...) Btze bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. H.
BI2e bunu AH b. Hucur Es-Sa'dî ile Ishâk b. Ibrahim ve AH b. Has-rem dahî hep birden Isâ b. Yûnus'dan (Ebû Muâviye ile Isa b. Yûnus) ikisi birden A'mes'den bu isnadla Cerîr'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Isa'nin hadîsinde râvi:
«Onunla basbasa kaldilar. O da kendilerine sitem ve lanet etti; onlari disari çikardi.» demistir.

89- (2601) Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ti) ': Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Ebû. Sâlih'-den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem*',
«Allahim! Ben ancak bir beserim! Imdi müslümanlardan herhangi birine sitem eder, lanette bulunur veya dayak atarsam, bunu onun için bîr zekât ve rahmet kil!» dedi.

(2602) Bize Ibni Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Ebû Süfyân'dan, o da Câbir'den, o da Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz bunda :
«Bir zekât ve ecir kil.» ibaresi vardir.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. Bize îshâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Isâ b. Yûnus haber verdi. Her iki râvi A'mes'den, Abdullah b. Nümeyr'in isnadiyle onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Yalniz Isa'nin hadîsinde: «ve ecir» kelimesini Ebû Hüreyre rivayetinde; «ve rahmet» kelimesini Câbir rivayetinde zikretmistir.

90- (2601) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mugîra (yâni Ibni Abdirrahman El-Hizâmî) Ebu'z-Zinâd'dan, o da A'rac'-dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki; Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem):
«Allahim! Ben senden ahd-ü peyman aliyorum. Elbette bu ahdi bana bozmazsin. Ben ancak bir beserim. Imdi mü'mInlerden hangisine eziyet eder, söver; lanet eyler; döversem bunu onun için namaz, zekât ve kiyamet gününde onu kendisiyle sana yaklastiracagin bir ibâdet yap!» dedi.

(...) Bize bu hadîsi Ibni Ebî Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süf-yân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'z-Zinad bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet etti. Yalniz o: demistir.
Ebû'z-Zinad : «Bu, Ebû Hüreyre'nin lügatidir. Kelime seklindedir.» demistir.
(...) Bana Süleyman b. Ma'bed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize

Hammad b. Zeyd, Eyyûb'dan, o da Abdurrahman El-A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'dcn naklen hu hadîsin benzerini rivayet etti.

91- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Leys, Saîd b. Ebî Saîd'den, o da Nasrîlerin azatlisi Salim'deii naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken isittim : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«AHahim! Muhammed ancak bir beserdir. Beserin kizdigi gibi kizar. Ben senden ahd-ü peyman aldim. Elbette onu bana bozmazsin. Imdi hangi mü'mine eziyet veya sitem ettim yahut dövdü isem, bunu onun için bîr keffâret ve kiyamet gününde onu kendisiyle sana yaklastiracagin bir ibâdet kil!» derken isittim.

92- (...) Bana Harmcle b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan, naklen haber verdi. Bana Saîd b. Müseyyeb, Efcû Hüreyre'den naklen haber verdi ki, Ebû Hüreyre, Resûlüllah (SalîaUahü Aleyhi ve Seilem) 'i söyle buyururken isitmis :
«Allahim! Herhangi bir mü'min kula sitem ettimse, bunu onun için kiyamet gününde sana bir ibâdet yap!»

93- (...) Bana Züheyr b. Harb ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Zühcyr (Dedi ki) : Bize Ya'kub b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ifcni Sihâb'in kardesi oglu, amcasindan rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Said b. Müseyyeb, Ebû Hüreyre'den rivayet etti. Söyle demis : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Allahim! Ben senden ahd-ü peyman aldim. Elbette bunu bana bozmazsin, imdi herhangi bir mü'mine sitem ettim yahut dayak vurdumsa; kiyamet gününde bunu onun için bir keffâret yap!» derken isittim.

94- (2602) Bana Harun b. AhdiHah ile Haccâc b. Sâir rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Haccâc b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Ibnü Cüreyc sunu söyledi: Bana Ebû'z-Züîjeyr sunu söyledi ki: Câbir b. Abdillah'i, söyle derken isitmis. Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyi sunu söylerken isittim :
«Ben ancak bir beserim. Ve ben Rabbim (Azze ve Celle) 'ye müslüman-lardan herhangi bir kula sitem ettim veya sövdümse, bunun ona bir zekât ve ecir olmasini sart kostüm.»

(...) Bu hadîsi bana Ibnü Ebî Halef rivayet etti. (Dedi ki) : Bize IUvh rivayet etti. H.
Bize bu hadîsi Afcd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Asim rivayet etti.
Bu râviler hep birden Ibnü Cüreyc'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.

95- (2603) Bana Züheyr b. Harb ile Ebû Ma'n Er-Rakâsî rivayet ettiler; Lâfiz Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Ömer b. Yûnus rivayet. etti. (Dedi ki) : Bize Ikrime b. Ammar rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk b, EM Talha rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Enes b. Mâlik rivayet etti. (Dedi ki) : Ümmü Süleym'in yaninda yetim bir kiz vardi. Ümmü Süleym Enes'in annesIdir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu yetim kizi görerek :
«O sen misin? Hakîkaten büyümüssün! Yasin büyümesin!» dedi. Bunun üzerine yetim kiz aglayarak Ümmü Süleym'e döndü. Ümmü Süleym:
— Sana ne oldu ey kizcagiz? dîye sordu. Câriye :
— Nebiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) fcana yasin büyümesin diye beddua etti. Simdi artik benim yasim ebediyen büyümeyecek. Yahut ömrüm uzamayacak! dedi.
Ummü Süleym acele bas örtüsünü sarinarak hemen çikti. Ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e rastladi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ,ona :
var yâ Ummü Süleym?» diye sordu. O da : Nehiyyallah! Sen benim yetim kizima beddua mi ettin? dedi. «Neymis o yâ Ummü Süleym?» buyurdular. Ümmü Süleym :
— Ona yasi büyümesin ve ömrü uzamasin diye duâ ettigini söyledi, dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) güldü. Sonra söyle buyurdular :

«Yâ Ummü Süleym! Bilmez misin kir benim Rabbime sartim vardir. Ben Rabbime sart kostum da, söyle dedim : Ben ancak bir beserim. Beserin razi oldugu gibi razi olur; beserin kizdigi gibi kizartm. Imdi ümmetimden herhangi biri aleyhine hak etmedigi halde duada bulunursam, bunu onun için bir temizlik suyu, bir zekât ve kiyamet gününde onu kendisiyle Allah'a yaklastiracak bir ibâdet yapmalisin, dedim.»
Ebû Ma'n hadîsin üç yerinde de yetime kelimesini ismi tasgirle yü-teyyime okumustur.

96- (2604) Bize Muhammed b. Müsennâ El-Anezî rivayet etti. H.
Bize Ibnü Bessâr da rivayet etti. Lâfiz Ibnü Müsennâ'nmdir. (Dediler ki) : Bize Ümeyye b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû Ham-zate'l-Gassâb'dan [6], o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti. Söyle demis : Çocuklarla beraber oynuyordum. Derken Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi
ve Sellem) geldi. Ben hemen bir kapinin arkasina gizlendim, lerek avucuyla omuzlarimin arasina bir dokundu. Ve :
«Git bana Muaviye'yi çagir!» dedi. Ben derhal (gittim)
Fakat o geldim. Ve :
— O yemek yiyor! dedim. Sonra bana tekrar:
«Git bana Muaviye'yi çagir!» dedi. Hemen (gittim) gejldim. Ve:
— O yemek yiyor! dedim. Bunun üzerine : «Allah onun karnini doyurmasin!» buyurdular.
Ibnü Müsennâ dedi ki: Ümeyye'ye Hataenî ne demektir? diye sordum. Elinin içiyle bana bir vurdu, demektir cevâbini verdi.

97- (...) Bana Ishâk b. Mansûr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Nadr b. Sümeyl haber verdi. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ehû Hamze haber verdi. (Dedi ki) : Ibnü Abbas'i sunu söylerken isittim : Çocuklarla beraber oynuyordum. Derken Rcsûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Seliem) geldi. Ben hemen ondan gizlendim... Ve râvi yukarki hadîs gibi rivayette bulunmustur.
Bu rivayetlerden Ebû Füreyre hadîsini Buhari «Ki-tâbu'd-Deava'da tahrie etmistir.
Bu rivayetler Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ümmetine gösterdigi dikkat ve sefkati beyân etmektedirler. Rivayetlerin umumundan anlasiliyor ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) 'in bedduasi lanet ve sitemi bunlari haketmeyen bir kimseye yapilmissa, o kimse için rahmet, keffâret ve zekât olur. Yoksa hak edenler için böyle bir sey mevzu bahis olamaz. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sel}lem) kâfirlerle münafiklara beddua etmis, fakat bu onlara rahmet olmamistir. Burada su sual hatira gelebilir. Bedduayi hak etmeyen kimseye Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) nasil beddua eder? Bu suale ulemâ iki vecihle cevab vermislerdir. Birinci veçhe göre bedduayi hak etmemekten murad kulun batinda yârii Allah indinde onu haketmemis olmasidir. Zahire göre o kul bedduayi hak etmistir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ser'î bir emareye göre onun bedduayi hak ettigine hüküm vermistir. Çünkü o zahirle hüküm vermeye memurdur. Sirlari bilen yalniz Allah'dir. Ikinci veçhe göre Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemjin beddua etmesi, sitemde bulunmasi ve emsali seyler kasten söylenmis olmayip, Arablarm âdetine göre niyetsiz olarak dile gelen sözlerdir. Hz. Muâviye hakkinda :
«Allah onun karnini doyurmasin!» Yetim kiza :
«AHah senin yasini büyütmesin!» demesi hep bu kabildendir. Bunlardan duanin hakikati kastedilniemistir. Maamafih Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu sözlerden birinin icabet saatina rastlayarak kabul edi-leceginden endise duymus ve Teâla Hazretlerine niyaz ederek bu sözlerin muhatablari hakkinda rahmet, keffâret ve sevab olmasini dilemistir. Su da muhakkatir ki, Rsûlüllah (Saiîallahü Aleyhi ve Sellem) bu gibi sözleri pek nadir söylemistir. Kendisi kötü söz söylemez, kimseye lanet etmez, sahsi için kimseden intikam almazdi. Nitekim ashab D e v s kabilesine beddua «etmesini istedikleri halde, o:
«Yâ Rab! Devs'e hidâyet ver!» diye dua etmis. Kavmi kendisine nice eza ve cefalarda bulunduklari halde :

«AHahim! Kavmimi af buyur. Çünkü onlar bilmiyorlar!» diye niyazda bulunmustu.
Karn: ömür hakkinda sinnin müteradifidir. Bunlarin ikisi de yas mânâsina gelirler.
Resûlüllah (Saiîalhha Aleyhi ye Sellem) 'in Hz.1bni Abbas'in omuzlari arasina dokunmasi ona mülâtefe ve saka içindir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Çocuklarin haram olmayan seylerle oynamalarina müsaade etmek caizdir,
2- Bir insani davet etmek, hediye göndermek, dükkândan bir sey aldirmak gibi seyler hususunda çocuklara itimad edilebilir.
3- Bu gibi seyler için baskasinin çocugunu göndermek de caizdir. Bunlar çocugun menfaatina da aykiri sayilamaz. Çünkü ehemmiyetsiz seylerdir. Ihtiyaçtan dolayi seriat buna müsaade etmis. Müslümanlarin örf ve âdeti de bu yolda cereyan edegelmistir.

26- Ikiyüzlüyü Zem ve Bu Yaptiginin Haram Kilinmasi Babi:

98- (2526) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlike EbûVZinâd'dan dinledigim, onun da A'rac'dan, onun da Ebû Hüreyre'-den naklen rivayet etüiji 5u hadîsi okudum. Kesûltillah (SallallahU Aleyhi ve Sellem):
«Süphesiz insanlarin en kötülerinden biri : Bir yüzle sunlara, bir yüzle bunlara gelen iki yüzlü kimsedir.» buyurmuslar.

99- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ye-zid b. Ebî Habib'den, o da Irak b. Mâlik'den, o da Eöû Hüreyre'den naklen haber verdi ki; Efeû Hüreyre, Resûlüllah(Sallalîahü Aleyhi ve Seilem) 'i söyle buyururken dinlemis :
«Süphesiz insanlarin en kötüsü sunlara bir yüzle, bunlara da bir yüzle gelen iki yüzlü kimsedir.»
(...) Bana Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Ban.a Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan naklen haber verdi, (Demis ki) : Bana Saîd b. Müseyyeb, Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Seilem)... H.
Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Umâra1-dan, o da Ebû Zür'a'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Seilem):
«Insanlarin en kötülerinden bir yüzle sunlara, bir yüzle bunlara gelen iki yüzlüyü bulacaksrmz.» buyurdular.
Bu hadîsin serhi «Fadâili Sahabe» bahsinin «Insanlarin en hayirlilari» babinda geçmisti.
Kurtubî diyor ki : Iki yüzlünün insanlarin en kötüsü olmasi hâli münafiklarin hâline benzedigi içindir. Çünkü iki yüzîü kimse yalanla-dolanla ona buna yaltaklik eder. Insanlar arasina fesadlik sokar. Nevevî de : «Iki yüzlü kimse her taifeye onu razi edecek sekilde gelir ve o tâifedenmis gibi görünür. Onun bu yaptigi mahzi nifak yalan ve hiledir Fakat bunu iki taifeyi baristirmak maksadiyle yapan kimse makbuldür. Övülür.» diyor.

27- Yalanin Haram Kilinmasi ve Mubah Olanini Beyan Babni

101- (2605) Bana Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, îbni Sihab'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Humeyd b. Abdirrahman b. Avf haber verdi ki : Kendisine annesi Ümmü Gülsüm binti Ukbe b. Ebî Muayt haber vermis. —Bu kadin Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Seilem) 'e bey'at eden ilk muhacirlerdendir.— Ümmü Gülsüm, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i söyle buyururken dinlemis :
«Yalanci, insanlarin arasini bulan ve hayir söyleyip hayir teblig eden kimse degildir.»

Ibni Sihâb demis ki : Insanlarin söylediklerinden hiç bir seyde yalana ruhsat verildigini isitmedim. An«ak üç haslette müstesna! Harbde, insanlarin arasim bulmakta, kocanin karisina ve karisinin kocasina söylediklerinde

(...) Bize Amru'n-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yâkub b. Ibrahim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam, Sâlih'den rivayet etti. (Demis ki) : Bize Muhammed b. Müslim b. Ubeydillah b. Abdillah b. Sihâl) bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz Salih'in hadîsinde Yûnus'un Ihni Sihâb'in kavlini yaptigi gibi: «Ümmü Gülsüm dedi ki: Insanlarin konustuklari seylerden hiç birinde onun ruhsat verdigini isitmedim. Yalniz Üç haslette müstesna!» cümlesi vardir.

(...) Bize bu hadîsi yine Amru'n-Nâlud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail b. Ibramin rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zübrî'den naklen bu isnadla «Hayr teblig eden...» sözüne kadar haber Verdi. Ondan sonrasini anmadi.
Bu ikisi Buhari «Kitâbu's-SulhVda; Tirmizî «Kitâbu'l-Birr»'de: Nesâî «Siyer» ve «Isretü'n-Nisa» bahislerinde muhtelif râvilerden lahric etmislerdir.
Kaadi Iyâz üç yerde yalan söylemenin bilittifak caiz oldugunu söylemistir. Ancak bu yerlerde mubah olan yalandan murad ne oldugu ihtilaflidir. Ulemâdan bir cemaata göre, bir maslahattan dolayi bu üç yerde yalan söylemek mutlak surette caizdir. Memnu yalan zararli olandir. Bir zâlim, birinin yaninda gizlenmekte olan kimseyi öldürmek Istese, nerede oldugunu bilmiyorum diyerek yalan söylemesi bilittifak vâcib olur. Diger bior rakim ulemâya göre yalan söylemek hiç bir hususta caiz degildir. Onlarca üç yerde yalan söylemenin caiz olmasindan murad; tevriyeli yâni kapali ve ihtimalli söz söylemektir, Meselâ : Bir adam karisina iyi bakacagini, ona söyle söyle elbise giydirecegini va'd eder de, kalbinden AlIah takdir ettiyse yaparim, diye niyet eder. Bu bir tevriyedir. Dargin kimseleri baristirmak için iki taraftan birbirlerine güzel sözler nakleder ve tevriye yapar. Harbde de ayni sekilde hareket eder. Düsmana giderek : Sizin en büyük kumandaniniz öldü, der. Fakat bununla onun geçmisteki bir kumandanini niyet eder. Kari-kocamn birbirlerine yalan söylemelerine gelince : Bundan murad birbirlerine sevgi göstermeleri ve icrasi lâzim gelmeyen seyleri vadetmeleridir. Birbirlerine olan borçlarini vermemek yahut hakki olmayan seyleri birbirinden istemek gibi hususlarda yalan söylemeleri bilicmâ haramdir.

28- Koguculugun Haram Kilinmasi Babi

102- (2606) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibnü Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ebû Ishâk'i, Efcû'l-Ahvâs'dan, o da Abdullah b. Mes'ud'dan naklen rivayet ederken dinledim. Abdullah söyle demis: Gerçekten Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Dikkat edin, size ahdin ne oldugunu söyIeyeyIm. O insanlar arasinda alip yürüyen koguculuktur.» buyurdu. Ve gerçekten Muhammed (Saîlaîlahü Aleyhi vt Sellem)\
«Süphesiz kî, kisi dogru söylemekte devam ederek nihayet dogrucu yazilir. Ve yalan söylemekte devam ederek nihayet yalanci yazilir.» buyurdular.
Adh yahut Idah: Koguculuk ve yalancilik mânâlarina gelir.
Koguculuk : Ara bozmak için birinden digerine lâf tasimaktir. Hadîs-i serîfden murad : Size siddetle haram kilinmis olan en çirkin yalanciligi haber vereyim, demektir.
Hadîs-i serîf dogru söylemekte devam eden bir kimsenin nihayet Allah indinde siddîk yâni dogrucu; yalan söylemekte devam edeninse nihayet yalanci diye tescil edilecegini bildirmektedir ki, bu iki ziddin dünyadaki mertebeleri düsünülürse, âhirette mahser halkinin huzurunda birinin ne kadar mes'ud, digerinin ne derece rezil-rüsvay olacagi tasavvur edilebilir.

29- Yalanin Çirkinligi, Dogrulugun Güzelligi ve Fazileti Babi

103- (2607) Bize Züheyr b. Harb ile Osman b. Ebî Seybe ve Ishâk rivayet ettiler. Isbâk: Ahberanâ; ötekiler : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Cerîr, Mansûr'dan, o da Ebû Vâil'-den, o da Atdullah'dan naklen rivayet etti. Söyle demis : Resûlülîah (Sallalkûiü Aleyhi ve Sellem)'.
«Süphesiz dogruluk hayra, hayir da cennete götürür. Kisi dogru söyleye söyleye nihayet dogrucu yazilir. Yalancilik sapikliga götürür. Süphesiz sapilckk da cehenneme götürür. Kisi yalan söyleye söyleye nihayet yalanci yazilir.» buyurdular.

104 - (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Hennad b. Seriy rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebu'i-Ahvâs, Mansûr'dan, o da Ebû Vâil'den, o da Abdullah b. Mesûd'dan naklen rivayet etti. Söyle demis : Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Setlem'i
«Süphesiz dogruluk hayirdir. Hayir da cennete götürür. Kul dogrulugu araya araya nihayet Allah indinde dogrucu yazilir. Yalancilik da sapikliktir. Süphesiz sapiklik cehenneme götürür. Kul yalanciligi araya araya nihayet yazilir.» buyurdular.
Ibnü Ebî Seybe kendi rivayetinde: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden nakjen» dedi.

105- (...) Bize Mubammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye ile Veki' rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize A'mes rivayet etti. H.
Eize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Ebû Muâviye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Sakik'den, o da Abdulîah'dan naklen rivayet etti. Söyle dt-nis : Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem):
«Dogrulugu iltizam edin! Çünkü dogruluk hayra götürür. Hayir 6a cennete götürür. Kisi dogru söyleyip, dogrulugu a rast ira a rast ira nihayet Allah indinde dogrucu yazilir. Yatandan sakinin! Çünkü yalan sapikliga götürür. Süphesiz sapiklik da cehenneme götürür. Kisi yalan söyleyip, yalani orasttra a rast ira nihayet Allah indinde yalanci yazilir.» buyurdular.

(...) Bize Mincâb b. Haris Et-Temîmî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Müshîr haber verdi. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim EI-Hanzalî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Isâ b. Yûnus haber verdi. Her iki râvi A'mes'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Isa'nin hadîsinde:
«Dogrulugu arastirir ve yalanciligi arastirir.» cümlelerim anmamistir. Ibnü Müshir'in hadîsinde ise:
«Nihayet Allah onu yazar...» cümlesi vardir.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâhu'l-Edeb»'de tahric etmistir.
Birr : Hâlis amel-i sâlih demektir. Bu kelime bütün hayirlara sâmil cem'iyetli bir isimdir. Bâzilari birrden murad cennet oldugunu söylemislerdir.
Fücur: Dogruluktan ayrilmaktir. Günahlara dalmak mânâsina geldigini söyleyenler de vardir. Bu kelime de bütün serlere sâmildir. Ve birrin ziddidir. Kisinin dogrucu veya yalanci yazilmasindan murad hüküm verilmesi ve kullara bildirilmesidir.
Hadîs-i serif dogrulugu arastirmaya yâni daima dogru söylemeye tesvik etmekte; yalanciliktan ve bu hususta müsamaha göstermekten sakin-dirmaktadir. Çünkü yalan hususunda müsamaha gösteren yavas yavas yalana alisir ve nihayet yalan söylemeyi âdet haline getirir. Ve yalanci damgasini alir. Dogru söylemeyi âdet edinen de Allah TeâU nezdinde dogrucu diye tescil edilir.

30- Kizginlik Âninda Kendini Tutan Kimsenin Fazileti ve Kizginligin Ne Ile Giderilecegi Babi

106- (2608) Bize Kuteybe b. Saîd ile Osman b. Ebî Seybe rivayet ettiler. Lâfiz Kuteybe'nindir. (Dediler ki) : Bize Cerîr, A'mes'den, o da Ibrahim Et-Teymî'den, o da Haris b. Süveyd'den, o da Abdullah b. Mes*-ud'dan naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)

«Aranizda rakûb kime dersiniz?» diye sordu. Biz : — Çocugu dogmayana! cevâbini verdik.
«Rakûb bu degildir. Lâkin rakûb çocuklarindan hiç birini (kendinden önce) âhirete gondermeyendir.» buyurdu.
«Aranizda pehlivan kime dersiniz?» diye sordu. Bir:
— Kendisini erkeklerin yenemedigi kimseye! eevübini verdik. «O degildir. Lâkin pehlivan kizginlik aninda kendini tutan kimsedir.» buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ehî Seybe ile Ebû Ktireyb rivayet ettüer. (Dediler ki) : Bixe Ebû Muâviye rivayet etti. H.
Bize Ishfik b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Isâ b. Yûnus haber verdi.
Her iki râvi A'mes'den bu isnadla bu hadisin manâsi gibi rivayet etmislerdir.

107- (2609) Bize Yahya b. Yahya ile Abdü'1-A'Iâ b. Hammad rivayet ettiler. Ikisi de (Dediler ki) : Mâlike Ibnü Sihâb'dan dinledigim, onun da Saîd b. Müseyyeb'den, onun da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum, Resûlüllah (SallallahB Aleyhi ve Seliem):
«Pehlivan kavî kimse degildir. Kavî, ancak kizginlik aninda kendini tutan kimsedir.» buyurmuslar.

108- (...) Bize Hâcib "b. Velid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muham-med b. Harb Zübeydî'den, o da Zührî'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Humeyd b. Abdirrahman haber verdi ki: Ebû Htireyre söyle demis : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) 'i:
«Kuvvetli kimse pehlivan degildir.» buyururken isittim. Ashâb : O halde kuvvetli kimdir yâ Resûlallah? dediler. «Kizginlik âninda kendini tutandir.» buyurdular.

(...) JBize bu hadîsi Muhammed b. Râfi' ile Abd b. Humeyd de hep birden Abdurrezzak'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize Ma'mer haber verdi. H
Bize Abdullah b. Abdirrahman b. Behram dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb haber verdi.
Her iki râvi Zührî'den, o da Humeyd b. Abdirrahman b. Avfdan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Seilem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Bu hadîsin Ebû Hüreyre rivayetini Buhari «Kitâbu'I-Edeb»'de; Ne,,sâî «Kitâbu'1-Yevm ve'l-LeyIe>'de tahric etmislerdir.
Rakûb : Esasen çocugu yasamayan mânâsina gelir. Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellemh
«Siz rakûbu çocuklari ölen ve mahzun olan mânâsina aliyorsunuz. Ama rakûb bu degil, bilâkis kendi sagliginda çocuklarmdan hiç biri ölmeyen ve evlât acisina katlanip sevab kazanamayan kimsedir. SIz pehlivani da kuvvetli kimseden ibaret biliyorsunuz. Halbuki ser'an pehlivan bu degil, kizdigi zaman kendini tutan kimsedir, övülecek faziletli pehlivan iste budur.» demek istemistir.
Hadîs-i serif evlâdi ölüp de acisina katlanmanin ve sabretmenin faziletine delildir. Yine bu hadîs evlenmenin faziletine kail olan Hanefî1er'le bazi Sâfiî1er'in mezheblerine zimnen delâlet etmektedir.
Kizdigi zaman kendini tutmak, öfkesini belli etmemek dahî bu hadîsin delâlet ettigi hükümler cümle sin dendir.

109- (2610) Bize Yahya b. Yahya ile Muhammed b. Alâ' rivayet ettiler. Yahya : Abberanâ; tbnü Ala' ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye, A'mes'den, o da Adiy b. Sâbit'den, o da Süleyman b. Sürad'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Iki adam Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Seilem) 'in huzurunda sövüstüler de birinin gözleri kizarmaga ve sahdamarlari sismeye basladi. Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Seilem):
«Ben bîr kelime biliyorum ki, (bu adam) onu söylese, bu hâl ondan giderdi. (Bu kelime) Kovulmus seytandan Allah'a siginirim (kelimesidir).» buyurdu. Bunun üzerine o adam:
— Yoksa bende bir delilik mi görüyorsun? dedi.

Ibnü Alâ' : «Bunun üzerine yoksa tende delilik mi görüyorsun?» dedi. Adami zikretmedi.

110- (...) Bize Nasr b. Ali El-Cehdamî rivayet etti. (Dedi ki) : Biz.e Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : A'mes'i sunu söylerken Isittim. Ben Adiy b, Sabît'i söyle derken dinledim : Bize Süleyman b. Sürad rivayet etti. (Dedi ki) ; Iki adam Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Seilem) 'in huzurunda sövüstüler de biri kizmaga ve yüzü kizarmaya basladi. Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Seilem) ona bakarak :
«Ben bir kelime biliyorum ki, onu söylemis olsa bu hal kendisinden giderdi. (Bu kelime) Kogulmus seytandan Allah'a siginirim (kelimesidir),» buyurdular. Derken Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem)'i dinleyenlerden biri kalkarak o adamin yanma gitti. Ve:
— Az evvel Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem)'in ne söyledigini biliyor musun?
«Ben bir kelime biliyorum ki, onu söylese bu hâl ondan giderdi. (Bu kelime) Kogulmus seytandan Allah'a siginirim (kelimesidir}.» buyurdu, dedi. Bunun üzerine o adam:
— Sen beni deli mi görüyorsun? dedi.

(...) Bize Ebû BeUr b. Kbi Seyhe tle rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Ha£s iiyas, A'mes'den bu isnadla rivayette bulundu.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Edeb»'in birkaç yerinde tahric etrnistir.
Gadabmdan gözleri kizaran adamin : »Yoksa sen bende delilik mi görüyorsun?» demesi din namina bir sey bilmedigini ve seriatin nurlarindan hissemend olamadigini gösterir. O istiazenin delilere mahsûs oldugunu sanmis; kizginligin seytanin tesiriyle meydana gelen bir hal oldugunu biîmemistir. Bu adamin münafiklardan yahut kaba saba bedevilerden olmasi muhtemeldir. Kizginlik seytanin tesiriyle meydana geldigi içindir ki, kizan kimse Itidalini kaybeder. Bâtil seyler söylemeye ve çirkin isler yapmaya baslar. Karsisindakine bugz ve kin besler. Bundan dolayidir ki, Peygamber (SalIGllahÜ Aleyhi ve Sellem) kendisinden hayirli bir tavsiye isteyen zâta «Kizma!» diye tavsiyede bulunmus; o zat talebini tekrarladikça kendisi de bu sözü tekrarlamistir. Bu gösterir ki, kizmanin meisedeti büyük, doguracagi neticeler vahimdir.
Hadîs-i serîf dünyevî bir sebepten dolayi kizan bir kimsenin Eûzü çekerek Allah'a siginmasi gerektigine ve bunun gadabi söndürmeye sebep olacagina delildir.

31- Insanin Kendine Malik Olamiyacak Sekilde Yaratilmis Olmasi Babi

111- (2611) Bize Ebû Bekr b, Ebi Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yûnus b. Muhammed, Hammad b. Seleme'den, o da Sâbit'den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki; Resûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmuslar :
«Allah cennette Âdem1e suret verdigi vakit, onu diledigi kadar îerketîi. Bunun üzerine Iblis onun ne oldugunu görmek için etrafinda dolasmaya basladi. Onu içi kof görünce bildi ki, kendine mâlik olamiyacak bir sekilde yaratilmistir.»

(...) Bize Ebû Bekr fe. Nâfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad bu Isnadla bu hadîsin benzerim rivayet etti.
Ecvef: Cevü yâni karni olan demektir. Bâzilari içi kof mânâsina geldigini söylemislerdir. Seytan Hz. Âdem'in karinli yahut içi kof yaratildigini görünce, onun yalniz basina kendine mâlik olamayacagini, sehvetlerinin Önüne geçemiyecegini, bu hususta mutlaka dogruyu gösterecek birine muhtaç olacagini anlamistir. Bundan murad Âdem (Aleyhisselam) in kendisi degil Benî Âdem'in cinsidir. Bâzilari kendine mâlik ola-miyacagi sözünden, kizdigi vakit kendini tutamayacagi mânâsim çikarmis. Bir takimlari da bundan murad; seytanin vesveselerini def edememesi oldugunu söylemislerdir.

32- Yüze Vurmanin Yasak Edilmesi Babi

112- (2612) Bize Abdullah b. Mesleme b, Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mugîra (yâni El-Hizârnî) Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis : ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Biriniz kardesiyle kavga ettigi vakit yüzs vurmaktan sakinsin.»buyurdular.

(...) Bize bu hadîsi Aniru'n-Nâkid ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Ebû'z-Zinad'dan bu isnadla rivâyel etti. Ve:
«Biriniz vurdugu vakit,..» dedi.

113- (...) Bize Seybân b. Ferrûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'âen naklen rivayet etti:
«Biriniz kardesiyle kavga ederse, yüzden sakinsin!»

114-(...) Bize Ubeydullah b. Muâz El-Anberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize 'babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Katâde'den rivayet etti. O da Ebû Eyyûb'u, Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ederken dinlemis, Ebû Hüreyre söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
«Biriniz kardesiyle kavga ederse, sakin yüze vurmasin!» buyurdular.

115- (...) Bize Nasr b. Ali El-Cehdamî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Müsennâ rivayet etti. H. Band IMuhammed b. Hatim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdur-rahman b. Mehdi, Müsennâ b. Saîd'den, o da Katâde'den, o da Ebû Ey-yûb'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Hüreyre, Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdu demis. Ibnü Hâtim'in hadîsinde ise Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen ibaresi vardir:
«Bîriniz kardesiyle kavga ederse yüzden kaçinsin! Çünkü Allah Âdem'i kendi suretinde yaratmistir.» buyurmuslar.

116- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bana AbdÜ's-Samed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hemmam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Yahya b. Mâlik El-Merâgî'den (bu zât Ebû Eyyûb'-dur), o daEbû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: KesûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
«Bîriniz kardesiyle kavga ederse yüzden kaçinsin!» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhari «Kitâtu'I-Itk»'da tahric etmistir.
Bu hadîsler bir insani döverken yüzüne vurmaktan sarahaten nehy etmektedirler. Nehyin zahiri yüze vurmanin haram oldugunu gösterir. Bu nehyin sebebi; yüz, insanin-güzelliklerini toplayan bir uzuv olmasidir. Ona vurmak noksanligina veya çirkinlesmesine sebep olabilir. Çünkü yüz açiktir. Korunmasi mümkün degildir. Kocanin karisini veya çocugunu yahut kölesini terbiye için dövmesi hükümde dahildir. Yüze vurmaktan sakinmasi gerekir.
«Çünkü Allah Âdem'i kendi suretinde yaratmistir...» cümlesi sifat ha-dîsletindendir. Bu hadîslerin hükmünü iman bahsinde görmüstük. Hulasaten burada da arzedelim ki, ulemadan bazilarina göre cümledeki zamir dövülen kimseye aittir. Bu takdirde mânâ : Allah Âdem 'i Âdem suretinde yaratmistir, demek olur. Bir takimlari zamirin Allah'a râci oldugunu söylemislerdir. Çünkü hadîsin bazi tariklerinde:
«Allah Teâlâ Âdem'i Rahmanin suretinde yaratmistir.» denilmistir. Bu rivayete bakarak ulemâdan bazilari: «Biz bu cümlenin hak olduguna iti-kâd eder; te'vîlinden kaçiniriz. Cümlenin zahiri mânâsi murad degildir. Onun kendine lâyik bir mânâsi vardir.» demislerdir. Selefin mezhebi budur. En dogru ihtiyat yolu da budur. Bir takimlarina göre Ise Allah Teâlâ'nin tenzihine lâyik sekilde te'vil olunur. Mazirî'nin beyânina göre Ibnü Ku

tey.be. bu hadîsi zahirî mânâsi üzerine ele almis ve ; «Allah Teâlâ'nm sureti vardir. Fakat baska suretler gibi degildir.» demisse de, bu mütalâa'hata ve fasittir. Çünkü suret terkibi ifâde eder. Mürek-keb olan her sey ise hâdisdir. Allah Teâlâ hadis degildir. Binâenaleyh mürekkeb ve musavver de degildir. îbnü Kuteybe 'nin sözü : «Allah.cisimdir. Ama baska cisimler gibi degildir.» diyen Mücessime firkasinin bâtil sözüne benzer. Cümledeki zamirin Allah'a izafe edilmesi tesrif ve ihtisas içindir. Nitekim Nâkatullah ve Beytuîlah gibi ter* kiblerde de hüküm budur.

33- Insanlara Haksiz Yere Azab Eden Kimseye Siddetli Tehdid Babi

117- (2613) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyhe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs b. Giyâs, Hisara b. Urve'den, o da babasindan, o da Hisam b. Hakim b. Ifiizam'dan naklen rivayet etti. Söyle demis : Hisam Sam'da bir takim InîRtilann yanma ugradi ki, günese karsi dikilmisler; baslarinin tilerine de zeytinyagi dökülmüstü.
— B-iine? diye sordu.
— V:rgi için azab olunuyorlar! denildi. Bunun üzerine:
— Bîri bakin, Ben Resûlülîah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem): «Süphesiz ki, Allah dünyada azab edenleri azab edecektir.», buyururken isittim, dedi.

118- (...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme, Hissm'dan, o da babasindan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Hisâm b. Haldii h. Hizani Sam'da Acem fellahlanndau bazi kimselerin m yanina ugradi, bunlar günese karsi dikilmislerdi.
— Bunlara ne olmus? dedi.
— Vergi için hapsedildiler! dediler. Bunun ürerine Ilisâni sunu söyledi :
— Sehâdet ederim ki, ben Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Seîlem):
«Süphesiz ki Allah dünyada insanlari azab edenleri azab edecektir.» buyururken isittim.

(...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki' ile Ebû Muâviye rivayet ettiler. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr haber verdi.
Bu râvilerin hepsi Hisâm'dan bu isnadla rivayet etmislerdir. Cerîr'in hadîsinde su ziyâde vardir : «Dedi ki: O gün onlarin Filistin'deki emîri Umeyr b. Sa'd idi. Hisâm onun yanma girerek (hali) kendisine anlatti. O da emir verdi ve fellahlar serbest birakildilar.»

119 — Bana Ebu't-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus Ibnü Sihâb'dan, o da Urve b. Zübeyr'-den naklen haber verdi kî, Hisâm b, Hakîm Hims'da iken Acem fellahla-rindan bir takim insanlari cizyeyi ödemek için günes altinda tutan bir adam bulmus ve :
— Bu ne? Ben Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'ii
«Süphesiz Allah dünyada insanlari azab eden kimseyi azab edecektir.» buyururken isittim, demis.
Bu hadîs insanlari haksiz yere azab edenler hakkindadir. Binâenaleyh kisas hudud ve ta'zir gibi hakli olarak yapilan tazibler hükümde dâhil degildir.
Hadîsin bâzi nüshalarinda Umeyr b. Sa'd yerine Umeyr b. Saîd denilmistir. Kaadî Iyâz ekseri nüshalarda bu zâtin ismi Umeyr, b. Sa'd seklinde zikredildigini söylemis, «Dogrusu da budur...» demistir. Kendisini Hz. Ömer Hims‘a vali tayin etmisti. Hz. Umeyr, Kur'ân-i K rîm'i bir araya toplayanlardan biridir.

34 — Silahla Mescid, Pazar Yeri Vesaire Gibi Insanlari Bir Araya Toplatan Yerlerden Geçen Kimsenin Silahi Demirinden Tutmasini Emir Babi

120- (2614) Bize EM Bekr b. Ebî Seybe ile Ishâk h. Ibrahim rivayet ettiler Ishâk: Ahberanâ; Ebû Bekr ise:

Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne Amr'dan rivayet etti. O da Câfair'i sunu söylerken isitmis : Bir adam oklarla mescide ugradi da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona : «Bunlarin demirlerinden tut!» buyurdular.

121- (...) Bize Yahya b. Yaliya ile Ebu'r-Rabi' rivayet ettiler. Ebu'r-Rabi1 ; Haddesenâ; Yahya : Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. Lâfiz Yahya'nindir. (Dedi ki) : Bize Hamniad b, Zeyd, Amr b. Dinar'dan, o da Câbir b. Abdillah'dan naklen haber verdi. Ki bir adam bir takim oklarla mescide ugramis. Oklarin demirlerini meydana çikarmis imis. Bunun üzerine bir müsiümani yaralamasin diye oklarin demirlerinden tutmasi emir duyurulmus.
122 rivayet
Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ebu'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen haber verdi ki: Mescidde ok tasadduk eden bîr adama onlari demirlerinden tutmadan mescide sokmamasini emir buyurmus.
Ibnü Rumh yerine demistir.

123- (2615) Bize Heddâb b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ham-niad b. Seleme, Sâbit'ten, o da Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Biriniz elinde ok oldugu halde bir meclisden veya pazar yerinden geçerse, onlari demirlerinden tutsun! Sonra onlari demirlerinden tutsun! Sonra onlari demirlerinden tutsun!» buyurmuslar.
Râvi diyor ki : Ebû Musa : Vallahi biz onlari birbirimizin yüzüne dogrultmadan ölmedik, dedi.

124- (...) Bize Abdullah b. Berrâd El-Es'arî ile Muhammed b.Alâ rivayet ettiler. Lâfiz Abdullah'indir. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme, Bü-reyd'den, o da Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"den naklen rivayet etti:
«Biriniz yaninda ok oldugu halde bizim mescidimize veya pazar yerimize ugrarsa, müslümanlardan birine onlardan bir sey isabet etmemesi için ovucuyla demirlerinden tutuversin!» Yahut «Demirlerinden tutsun.» buyurmuslar.
Bu hadîsin Câbir -rivayetini Buhârî «Kitâbu's-Salât»'da; Ebû Muisa rivayetini de «Kitâbu'l-Fiten»'de tahric etmistir.
Bu hadîsler mescid, çarsi ve pazar gibi yerlerden geçerken âdaba riâyeti tâlim baskalarinin Peygamber Bilmektedir. Müslüman kimseye zarar vermemeye çalisacak; zararindan da korunacaktir. Hz. Ebû Musa 'nm sözü
'Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den sonra Islâm firkalari arasinda zuhur eden fitnelere isarettir. Übbî diyor ki: «Bence Peygamber (Sallallahü Altyhi ve Sellem) in buradaki emri ümmetine acidigi içindir. Ebû Mûsâ söylediklerini bunun için söylemis : Biz Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve kellem /in emrini tutup birbirimize acimadik demek istemistir.'

35- Bir Müslümana Silahla Isaret Etmekten Nehyolunmasi Babi

125- (2616) Bana Amru'n-Nâkid ile tbnü Ebî Ömer rivayet ettiler.- (Dedi ki) : Bize Süiyân b. Uyeyne Eyyûb'dan, o da Ibni Sîrîn'den naklen rivayet etti. (Demis ki) ; Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken isittim :
Ebu'l-Kaâsim (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
. «Bir Hmse kardesine bir demirle isaret ederse, muhakkak melekler ona lanet eder. Tâ (birakincaya) kadar. Isterse anne, baba bir kardesine olsun.» buyurdular,

(...) b. Harun da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti.

ize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yczid îbni Avn'den, o da Muhammed'den, o da Ebû Hüreyre'den, o

126-.(2617) Bize Muhammed b. Râfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki).: BIze Ma'mer, Hemmâm b. ÎMuneb-bih'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Ebû Hüreyre'nin, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den bize rivayet ettigi sudur. Hemmâm bir takim hadîsler zikretmistir. Onlardan biri de sudur : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve kellem):
«Biriniz kardesine silâhla isaret edemez. Çünkü bÜmez olabilir ki, seytan elinden çikarir da, bu sebeple atesten bir çukura düser.» buyurdular.
Bu hadîsin Ebû Hüreyre rivayetini Buhârî «Kitâbu'I-Fiten»'de tahric etmistir.
Bu hadîsler müsîümanm hürmetini te'kîd etmekte; onu korkutmak, telâslandirmak ve eza etmek gibi seyleri siddetle yasaklamaktadir.
«Isterse anne baba.bir kardesine olsun...» cümlesi nehyin herkese âm ve sâmil oldugunu mübalâgali bir sekilde göstermektedir. Binâenaleyh akrabasi olsun, yabanci olsun saka veya oyun için yapilsin, bir müslü-mani korkutmak herhalde haramdir. Zira ikinci rivayette tasrih buyurul-dugu vecihle silâhi kaçirir da saka yapayim derken karsisindakini vurabilir. Silâhla din kardesini korkutan kimseye meleklerin lanet etmesi, bu isin haram olduguna delildir.
Birinci hadîste hattâ kelimesinden sonra mahzuf vardir. Bu mahzuf «Birakincaya kadar...» diye takdir olunur.
Ikinci hadîs nehiy mânâsinda bir haberdir. Evvelce de isaret ettigimiz gibi bu sekil cümleler nehy lâfzindan da beligdirler.

36- Yoldan Eziyet Veren Seyleri Gidermenin Fazileti Babi

127- (1914) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ebû Bekr'in azatlisi Sümeyden dinledigim, onun da Ebû Sâlih'den, onun da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bir defa bir adam yolda yürürken yol üzerinde bir diken dali bularak onu çeldirdi. Allah da ona tesekkür etti ve onu af eyledi.» buyurdular.

128- (...) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Cerîr Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) :
«Bir adam yol üzerinde bir diken dalina rastladi da : Vallahi bunu müslümanlardan uzaklastiracagim, onlara ezâ vermesin, dedi. Bu sebeple cennete konuldu.» buyurdular.

129- (...) BIze bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Seyban, A'mes'den, o da Ebû Sâlih'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber {Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden naklen rivayet etti :
«Gerçekten bir adam gördüm ki, yol üzerinden insanlara eziyet veren bir agaci kestigi için cennette nimetpezir oluyordu.» buyurmuslar.

130- (,..) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hamniad b. Seleme Sâbit'ten, o da Ebû Râfi'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah
(Sallahu Aleyhi ve Sellem):
«Bir agaç müslümanlara eziyet veriyordu. Bir adam gelerek onu kesti ve cennete girdi.» buyurmuslar.

131- (2618) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Saîd, Eban b. Sam'a'dan rivayet etti.

(Demis ki) : Bana Ebû'1-Vâzi' [7] rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Berze rivayet etti. (Dedi ki) :
— Yâ Nebiyyallah! Bana faydalanacagim bir sey ögret, dedim.
«Müslümanlara yolundan ezâ (veren seyi) gider!» buyurdular.

132- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Bekr b. Suayb b. Habhâb, Ebû'1-Vâzi' Er-Râsibî'den, o da Ebû Berzete'l-Eslemî'den naklen haher verdi ki: Ebû Berze söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
— Yâ Resûlallah! Ben bilmiyorum. Olur da sen (dünyadan) gidersin, ben senden sonraya kalirim. Imdi bana bir sey lütfet ki, onunla Allah bana fayda versin! dedim. Bunun üzerine Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi vt Sellem)'.
«Söyle söyle yap! (Ebû Bekr bunu unutmustur.) Bir de yoldan ezâ (veren seyi) gider!» buyurdular.
Bu hadîsin Ebû Hüreyre rivayetini Buhârî «Kitâbul-Ezan» ile «Kitâbu's-SfcüâU'da; Nesâi «Kitâbu's-Salât»'da; Tirmizî «Kitâbu'l-Birr»'de .muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Allah'in sükür veya, tesekkür etmesinden murâd verdigi-ihsanini meleklerine bildirmesi yahut sevab vermesidir.
Bu hadîsler yol üzerinden gelip geçenlere eziyet veren diken, agaç, ag, pislik ve Iase gibi seyleri giderip temizlemenin faziletine delildirler. Iziyet veren seyleri yoldan gidermenin imanin dallarindan biri oldugunu vvelce görmüstük.; Übbî diyor ki:
«Anlasilan bu 'agaç o zatin miîki degilmis. Birinin milki olup dallari oîa sarkan ve geliri geçenlere eziyet veren agacm dallarini yolcular ke-ebilir. Yahut sahibini davaya verebilirler.»
Bu hadîslerde Iniüslümanlara fayda veren her isin faziletine ve onla-•a zarar veren her seyin giderilmesine tenbih vardir.

37- Kedi ve Emsali Eziyet Vermeyen Hayvanlarin Tazib Edilmesinin Haram Kilinmasi Babi

133- (2242) Bana Abdullah b. Muhammed b. Esma' b. Ubeyd Ed-Dutaî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cüveyriye (yâni Ibni Esma) Nâii'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem)'.
.«Bir kadin, bîr kedi sebebiyle azab olundu. Onu ölünceye kadar hapsetti. Ve bundan dolayi cehenneme girdi. Onu hapsettiginde ne doyurdu, suladi; ne de yerin haseratindan yemesine müsaade etti buyurmuslar.

(...) Bana Harun b. Abdullah ile Abdullah b. Ca'fer b. Yahya b. Hâ-lid hep birden Ma'n b. Isa'dan, o da Mâlik b. Enes'den, o da Nâfi'den, o da îbnü Ömer'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellern) 'den naklen Cüyeyriye'nin hadîsi mânâsinda rivayette bulundular.

134- (...) Bana bu hadîsi Nasr b. Alî El-Cehdamî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'1-A'lâ, Ubeydullah b.. Ömer'den, o da Nâfi'den, o da Ibnü Ömer'den naklen rivayet etti. Seyle demis : Resûlüllah (Saîlaliahii Aleyhi ve Sellem):
«Bir kadin, bir kedi sebebiyle azab olundu. Onu baglamis; doyurup sulamamis; yerin haseratindan yemesine de müsaade etmemisti.» buyurdular.

(...) Bize Nasr b. Alî El-Cehdamî rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Abdü'l-A'lâ, Ubeydullah'dan, o da Saîd El-Makburî'den, o da Ebû Hiireyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti.

135- (2619) Bize Muhammed b, Râfi' rivayet etti. (Dedi iri) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Hemmâm b. Müneb-bih'den rivayet etti. (Demis ki) : Bize Ebû Hüreyre'nin, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den rivayet ettikleri budur. Hemmâm bir takim hadîsler zikretmistir. Onlardan biri de sudur.

Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bir kadin kendisinin bîr disi veya erkek kedisi sebebiyle cehenneme girdi. Onu baglamis; ne doyurmus, ne de yerin haseratmdan yemeye birakmisti. Nihayet hayvan zayifliktan öldü.» buyurmuslar.
Bu hadîsin Abdullah b. Ömer rivayetini Buhârî «KHâbu'l-Enbiya»'da tahric etmistir.
Hasâs : Böcek ve fare gibi hâserattir. Bu kelime husas ve hisas sekillerinde de okunabilir.
Kedi sebebiyle azab olunan kadinin Himyer kabilesine mensub oldugu söylenir. Benî Israil 'den bir kadin oldugunu söyleyenler de vardir.
Hadîs-i serîf «Selâm» bahsinde geçmisti.

38- Kibirlenmenin Haram Kilinmasi Babi

136- (2620) Bize Ahmed b. Yûsuf El-Ezdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b. Hars b. Giyas rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize A'mes rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Ishâk, Ebû Müslim El-Egar'dan rivayet etti. Ona da Ebû Saîd-i Hudrî ile Ebû'Hü-reyre rivayet etmisler. Demisler ki: Resûlüllah (Sallüllahu Aleyhi ve Sellem):
«Izz onun gömlegi, kibriya da kaftanidir. Benimle kim münazaa ederse, onu azab ederim.» buyurdular.
' Bu hadîsdeki zamirler Allab'a râcidir. Malûm oldugu için Teâlâ Hazretleri tamirle ifade olunmustur.
Hadîsde mahzuf vardir. Takdiri sudur: «Allah Teâla buyurdu ki: Bu husûsda benimle kim münazaa ederse, ben onu azabederim.» Buradaki münazaadan murad; Allah'a mahsus olan Izz yâni seref ve kudret ile kibriya ve azameti ahlâk edinip, bu hususlarda âdeta ona ortak olmaktir. Hadîs-i serîf kibri siddetle haram kilmaktadir. Izz ve kibriyaya gömlek ve kaftan denilmesi güzel bir istiaredir. Buradaki istiarenin mânâsi gömlekle kaftanin insanin vücuduna sarilmasi ve ona güzellik vermesidir. Izz ve kibriya Allah Teâlâ'ya en lâyik ve elzem sifatlar oldugu için bu istiareyle temsil edilmislerdir.

39- Insana Allah Teala'nin Rahmetinden Ümid Kestirmenin Yasaklanmasi Babi

137- (2621) Bize Süveyd b. Saîd, Mu'temir b. Süleyman'dan, o da babasindan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bize Ebû Imran El-Cevnî, Cündeb'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmuslar :
«Bir adam : Vallahi fülâni Allah affetmez, dedi. Halbuki Allah Teâlâ : Kimdir o? Benim filâni affetmeyecegime yemin eden! Ben gerçekten filâni affettim; senin amelini de mahvettim, buyurdu.» Yahut Resûlüllah'in buyurdugu gibidir.
Taberî diyor ki: «Bu adamin Allah hakkindaki hükmü kesin vermesi bu hususdaki ahkâmi bilmemekten ileri gelir.»
Hadîs-i serîf ehl-i sünnetin delillerindendir, Onlara göre Allah Teâlâ dilerse günahlari tevbesiz de affeder. Mu'tezile taifesi bu hadîsle istidlal ederek : «Büyük günahlar amelleri mahveder» demislerdir. Ehl-i Sünnet'e göre amelleri yalniz küfür mahveder. Bu hadîsdeki amelin mah-vedilmesi kötülüklerinin mukabilinde sevablari kalmamistir diye te'vil olunur. îhtimal ki, bu adam küfrü mucib olacak baska bir amelde de bulunmustur. Bahsedilen adamm bizim seriatimizdan önce yasamis olmasi da ihtimal dahilindedir. Bu takdirde onlarin seriatina göre büyük günahlar amelleri mahvedermis denilir.

40- Zayiflarla Düskünlerin Fazileti Babi

138- (2622) Bana Süveyd b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Hafs b. Meysera Alâ'.J). Abdirrahman'dan, o da babasindan, o da Ebû Hürey-re'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (SallalIahü Aleyhi ve Sellem):
«Nice kapilardim kokulmus pejmürde Insan vardir ki, Allah'a yemin etse Allah onu yemininde'sadik çikarir.»

buyurmuslar.
Es'as : Saçi keçelesmis. taranmamis, kir ve pasli mânâsina gelir.^Böyle bir kimsenin kapilardan konulmasi insanîar_ nazarinda kiymetsiz ve hakir görüldügü içindir. Halbuki o zatin Allah indinde rn.erte*besi çok yüksek olabilir. Hattâ bir seyin-vukuuna yemin etse Allah Teâlâ onu yemininden döndürmemek için dilegini kabul eder. Bu suretle kendisine ikramda bulunur. Ve olacagina yemin ettigi sey olur. Bâzilari buradakf'ye-minin dua; yeminde sâdik kalmanin da duanin kabulü mânâsina geldigini söylemislerdir.

41- Insanlar Helak Oldu, Demenin Yasaklanmasi Babi

139- (2623) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme, Süheyl b. Ebî ^âlih'den^ o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Resûlüllah (SaUalîahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdular. H.
Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e Süheyl h. Ebî Sâîih'den dinledigim, onun da babasindan, onun da Ebû Hüreyre'den naklettigi su hadîsi okudum. Resûlüllah (SaîlallahÜ Aleyhi ve Seî(em):
«Bir kimse Insanlar helak oldu derse, kendisi onlarin en ziyâde helak olanidir.» buyurmuslar.
Ebû Ishak: «Ehlelte kelimesi mansub mu okunacak, merfu mu bilmiyorum...» demistir.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Zü-rey' Ravh b. Kaâsim'den naklen haber verdi, H.
Bana Ahmed b. Osman b. Hakim de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Hâ-lid b. Mahled, Süleyman b. Bilâl'den rivayet etti. Her iki râvi Süheyl'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Bu hadîsdeki «Ehleke» kelimesi kâfin üstün ve ötresîyle iki sekilde rivayet olunmustur. Ötreyle yâni «Ehlekü» seklindeki rivayeti daha meshurdur. Biz hadîsin mânâsini buna göre verdik. Kâf üstün okunduguna göre cümlenin mânâsi : «Onlari bu sözü söyleyen kimse helak etmistir.^ demek olur.
Insanlar helak oldu diyen kimse bu sözüyle baskalarini tahkir, kendisini üstün görmeyi kastediyorsa, hadîs-i serif onun hakkinda bilittifak zemdir. Çünkü kimin kimden üstün oldugunu ancak Allah bilir. Fakat kendi hatalarini ve din hususunda baskalarinin noksanliklarini görerek buna üzüldügü için söylerse zarari yoktur. Hattabî diyor ki: «Hadîsin mânâsi sudur : Bir kimse baskalarini ayiplar durur, daima kötülüklerini anar ve insanlar bozuldu, batti gibi sözler söylerse; kendisi onlardan daha ziyâde batmis, yâni onlari ayiplamakla girdigi günah sebebiyle kendi hâli onlarinkinden berbâd olmustur. Bu hal onu çok defa kendini begenmeye, kendini baskalarindan daha hayirli görmeye sevkeder.»

42- Komsuyu ve Ona Iyilik Yapmayi Vasiyet Babi

140- (2624) Bize Kuteybe b. Saîd, Mâlik b, Enes'den rivayet etti. H. Bize Kuteybe ile Muhammed b. Rumh dahi Leys b. Sa'd'dan rivayet ettiler. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde Ile Yezid b. Harun rivayet ettiler.
Bu râvilerin hepsi Yahya b. Saîd'den rivayet etmislerdir, H.
Bize Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti: Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Vahhab (yâni Sekâfî) rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Yahya b. Saîd'den dinledim. (Dedi ki) : Bana Ebû Bekr (bu zât Ibni Muhammed b. Amr b. Hazm'dir) haber verdi. Ona da Amra rivayet etmis ki: Kendisi Âise'yi söyle derken isitmis: Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve
Sellemyi:
«Cibril bana komsuyu o derece tavsiyede bulundu ki, onu mutlaka
bana mirasçi yapacak sandtm.» buyururken isittim.

(...) Bana Amru'n-Nâkid rivayev etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-Aziz b, Ebî Hâzim rivayet etti. (Dedi ki) ; Bana Hisâm b. Urve, babasindan, o da Âise'den, o da Peygamber ISatlallahü A levhI ve Setlem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti.

141- (2625) Bana Ubeydullah b. Ömer El-Kavârîrî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Zürey', Ömer b. Muhammed'den, o da babasindan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibni Ömer'i sunu söylerken isittim : Resûlüllah (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem):
«Cibril bana komsuyu o derece tavsiyede bulundu ki, onu bana mirasçi yapacak sandim.» buyurdular.

(...) Bize ELû Kamil El-Cahderî ile Ishâk b. Ifcrâhjm rivayet ettiler. Lâfiz Isbâk'indir. Ebû Kamil: Haddesenâ; Ishâk ise : Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdü'1-Aziz b. Abdî's-Samed El-Ammî haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ebû Imrân El-Cevnî, Abdullah b. Sâmit'den, o da Ebû Zer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem) :
«Yâ Ebâ Zer! Çorba pisirdigin vakit suyunu çok koy ve komsularini gözet!» buyurdular.

143- (...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Idris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be haber verdi. II.
Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Idris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû Imran El-Cevnî'den, o da Abdullah b. Sâmit'den, o da Ebû Zer'den naklen haber verdi. Ebû Zer söyle demis: Gerçekten dostum (Sallaîlahu Aleyhi ve Sellem) bana:
«Çorba pisirdigin vakiî suyunu çok koy, sonra komsularindan bir ev halk-na bak ve kendilerine ondan ma'ruf üzere ver!» diye vasiyette bulundu.
Bu rivayetleri Buhârî, Ebû Dâvud ve îbni Mâce «Kitâbu'I-Edeb*'de; Tirmizî «Kitâbu'l-Birr»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
«Beni mirasçi yapacak sandim...» cümlesinden murad : Bana bu hu-sûsda yakinda Allah'dan bir emir getirecek sandim, demektir. Bu cümle komsu hakkinin siddetle riâyet ve muhafazasini ifade için mübalâga mevkiine çikarilmistir.-Komsu ismi müslüman, kâfir, âbid, fâsik, dost, düsman, yabanci, hemseri, faydali, zararli, akraba ve ecnebi bütün civar halkina sâmildir. Bunlarin hukuku en yakindan baslamak üzere sirayla uzaklara dogru gider. Komsulugun hududu hakkinda ihtilâf vardir. Hz. A1î'den bir rivayete göre birbirinin seslerini duyanlar komsudurlar. Bazilari sabah namazini mescidde birlikte kilanlar komsudur, demislerdir. Hz. Âise'den bir rivayete göre komsuluk hakki evin her tarafindan kirk haneye kadar devam eder. Evzâî'den de böyle bir kavil rivayet olunmustur. Komsularin hakki herbirine hâline göre muamele yapmak, hayir dilemek, zarar vermemek lâka irsad ve , nasihat etmek gibi seylerdir. Buradaki emir güzel ah-içindir.

43- Karsilasma Aninda Güleryüz Göstermenin Müstehab Olusu Babi

144- (2626) Bana Ebû Gassan El-Mismaî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Osman b. Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Âmir (yâni El-Hazzâz) Ebû Imran Ei-Cevm'den, o da Abdullah b. Samü'den, o da Ebû Zer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bana Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Setlem):
«Sakin maruftan hiç bir seyi hakir görme! Velev din kardesini güier yüzle karsilaman olsun!» buyurdular.
Talk: Güleryüz göstermek demektir. Bu kelime talik ve talîk sekillerinde de rivayet olunmustur.
Ma'rui: Örfen bilinen iyilik ve ihsandir. Hadîs-i serif güler yüz göstermek gibi az bir seyle de olsa ma'rufda bulunmanin faziletine delildir..

44- Haram Olmayan Hususda Sefaatin Müstehab Kilinmasi Babi

145- (2627) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti.' (Dedi ki) : Bize Ali b. Müshir ile Hafs b. Giyâs, Büreyd b. Abdillah'dan, o da Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet ettiler. Ebû Musa söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisine bir hacet isteyen geldigi vakit yaninda oturanlara döner ve :
«Sefaat edin! Ecir kazanin! Allah Peygamberinin dilinden diledigini hükmetsin!» buyururdu.
Bu hadîsi Buhârî «Zekât», «Edeb» ve «Tevhid- bahislerinde; Ebû Dâvud «KItâbu'l-Edeb»'de; Tirmizî «Ilim» bahsinde; Nesâî de «Zekât»'da muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Hadîsin mânâsi sudur : Birbirinize sefaatçi olun. Benden bir sey istemeye gelen olur da, siz de ona sefaatçilik yaparsaniz Allan Teâlâ onun hacetini benim vasitamla görür. Bu suretle hem isteyen muradina erer, hem de siz sevab kazanirsiniz.
Mesru istekler hususunda aracilik yapmak, gerek hükümdar, kumandan, vali gibi büyükler huzurunda, gerekse halkin birbirleri nezdinde se-faatta bulunmalari müstehabdir. Fakat hudud-u seriyye hakkinda sefaat haramdir. Bâtili tamamlamak, bir hakki iptal etmek gibi seylerde dahî sefaat caiz degildir.

45- Iyi Kimselerle Düsüp Kalmanin ve Kötü Arkadaslardan Kaçinmanin Müstehab Olusu Babi

146- (2628) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Büreyd b. Abdillah'dan, o da dedesinden, o da Ebû Musa'dan, o da Peygamber (Saiktllahü Aleyhi ve Setlemj 'den naklen rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Ala' El-Hemdânî de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme Büreyd'den, o da Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan, o da Peygamber (SallallaJiü Aleyhi ve Scllem)*den naklen rivayet etti. Söyle buyurmuslar:
«Iyi arkadasla kötü arkadasin misâli miîk yasiyanla, körük üfüren gibidir. MIsk tasiyan ya sana (ondan) verir yahut satin alirsin yahut da o miskderi güzel bîr koku duyarsin. Körük üfüren ise : Ya senin elbiseni yakar; yahut ondan pis bir koku duyarsin!»
Bu hadîsde Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) iyi arkadasi misk tasiyana; kötü arkadasi da körük üfürene benzetmek suretiyle her ikisinden sirayet edecek halleri beyân buyurmustur.

Hadis-i Serif'den Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Ahlâkli, mürüvvet sahibi, hayirsever, ehl-i takva, âlim ve sâlih kimselerle düsüp kalkmak faziletli bir istir. Kötülerle düsüp kalkmak ise memnudur.
2- Misk temizdir. Satmasi caizdir. Bu husûsda yalniz Siî'ler muhalefet etmis, miskin necis oldugunu söylemislerse de, onlarin sözüne itibar yoktur. Ulemânin icmai ve bu hadîs onun teiniz olduguna delâlet eder. Çünkü pis olsa satilmasina cevaz verilmezdi,
3- Misk kullanmak müstehabdir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onu bedenine ve basina sürer; onun en güzel koku oldugunu söylerdi.

46- Kizlara Iyi Muamelede Bulunmanin Fazileti Babi

147- (2629) Bize Muhammed b, Abdillah b. Kuhzâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Seleme b. Süleyman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah haber verdi. (Dedi ki) : Bize Mamer Ibni Sihab'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Abdullah b. Ebî Bekr b. Hazm, Urve'den, o da Âise'den haklen rivayet etti. H.
Bana Abdullah b. Abdirrahman b. Behram ile Ebû Bekr b. Ishâk da rivayet etkiler. Lâfiz her ikisinindir. (Dediler ki) ; Bize Ebûl-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb Zührî'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Abdullah b. Ebî Bekr rivayet etti. Ona da Urve h. Zübeyr haber vermis ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"m zevcesi Âise sunu söylemis: Bana bir kadin geldi. Beraberinde de iki kizi vardi. Benden bir seyler istedi. Ama yanimda bir tek kuru hurmadan baska bir sey bulamadi. Onu kendisine verdim. Kadin onu alarak iki

kizma taksim etti. Kendisi ondan bir sey yemedi. Sonra kizlariyle birlikte kalkti, gitti. Ar-kacigindan yanima Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) girdi. Kadinin hikâyesini ona anlattim. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'.
«Bir kimse kiz evlâdindan bir seyle ipîilâ olunur da, onlara iyi bakarsa kizlar kendisine cehenneme perde olur.» buyurdular.

148- (2630) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Bekr (yâni Ibni Mudarj Ibni Had'dan rivayet etti. Ona da Ibnü Ayyas'in azatlisi Ziyad b. Ebî Ziyad, Irak h. Mâlik'ten naklen rivayet etmis. (Irak demis ki) : Ben bu hadîsi Âise'den naklen Ömer b. Abdi'1-Aziz rivayet ederken dinledim. .Âise (Söyle demis) : Fakir bir kadin, iki kizini yüklenmis hana geldi. Ben de kendisine üç kuru hurma verdim. Kizlarin her birine birer hurma verdi. Yemek için bir hurma da agzina atti. Derken kizlari onu da yemek istediler. Kadin yemek istedigi hurmayi hemen ikisinin arasinda pay etti. Onun bu hâli tenim hosuma gitti. Yaptigini Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e anlattim da:
«Muhakkak bu hurma sebebiyle Allah ona cenneti vâcib kilmistir. Yahut bu hurma sebebiyle onu cehennemden azad etmistir.» buyurdular.

149- (2631) Bana Amru'n-Nakid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Ahmed Es-Zübeyi-î rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ahdi'l-Aziz Ubeydullah b. Ebî Bekr b. Enes'den, o da Enes b. Mâlik'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setletn) :
«Bir kimse iki kiza bulûga erinceye kadar bakarsa, kiyamet günündo benimle beraber (söyle) gelir.» buyurdu. Ve parmaklarim bir araya getirdi.
Hz. Aise rivayetini Buhârî «Zekât» ve «Edeb» bahislerinde; Tirmizî «Kitâbu'l-Birr»'de tahric etmislerdir. Tirmizî : «Bu hadîs hasen sahihtir.> demistir.
Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} 'in kizlar hakkinda ibtilâ kelime-sini kullanmasi; âdetleri icâbi insanlar kiz evlâdindan hoslanmadiklari içindir. Eski Arablarm kizlardan hoslanmadiklarini, birinin kizi dogdugu haber verilince efkârindan yüzünün simsiyah karardigini Teâlâ Hazretleri' Kur'ân-i Kerîm'de haber vermistir. Bu hadîsler kiz evlâdina iyi muamelede bulunmanin nafakalarini vererek terbiyelerine dikkat etmenin, faziletine delildir. Mûnâvî'nin beyânina göre :
Babalar üzerinde kiz çocuklarinin hakki erkeklerinkinden daha çoktur. Çünkü erkekler hem daha kuvvetli, hem de tasarrufa muktedirdirler.
Kaadî parmaklarini
Iyâz diyor ki ; «Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) - araya getirmekle iki kiz büyüten kimsenin cennette kendisiyle beraber olacagini, yahut cennete beraber girecegini anlatmak istemistir ki, fazilet namina bu kâfidir. Bu fazilet kendinin olsun, baskasinin olsun kiz evlâdini büyütüp terbiye edene mahsustur.»

47- Çocugu Ölüp de Bundan Sevab Bekleyenin Fazileti Babi

150- (2632) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Malik'e Ibnü Sihab'dan dinledigim. Onun da Saîd b. Müseyyeb'derr, onun da Ebû Hüreyre'den, onun da Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum: Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Müslümanlardan bîrinin üç çocugu ölsün de, kendisine (cehennem) ates (I) dokunsun olamaz. Yalniz yemini bozmayacak kadari müstesna!» buyurmuslar.

(...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Amru'n-Nâkid ve Züheyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne rivayet etti. H.
Bize Abd b. Hunieyd ile Ibnü Râfi' dahi Abdürrezzâk'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize Ma'mer haber verdi.

Her iki râvi Zührî'den Mâ-lik'in isnadi ile onun hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir. Su kadar var ki, Süfyân'm hadîsinde:
«Cehenneme girsin olamaz. Yalniz yemini bozmayacak kadari müstesna!» ibaresi vardir.

151- (...) Bize Kuteyfce b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Aziz (yâni Ibni Muhammed) Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ensardan bazi kadinlara:
«Sizden birinizin üç tane oglu ölür de, onlarin sevabini dilerse mutlaka cennet'e girer.» buyurmuslar. Bunun üzerine kadinlardan bîri: — Yahut iki yâ Resûlallah! demis. (O da) : «Yahut iki!» buyurmuslar.

152- (2633) Bize Ebû Kâmil El-Cahderî Fudayl b. Hüseyn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Abdurrahman b. Esbahânî'den, o da Ebû Salih Zekvan'dan, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bir kadin Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seilem)'e gelerek:
— Yâ Resûlallah! Erkekler senin hadîsini götürdü. Sen bize kendinden bir gün ayir da, enda sana gelelim. Bize Allah'in sana ögrettiginden ögretirsin, dedi. (O da) :
«Filân ve filân gün toplanin!» buyurdu. Ve kadinlar toplandilar. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) de yanlarina gelerek Allah'in kendisine bildirdiginden onlara (bir seyler) Ögretti. Sonra söyle buyurdu :
«Sizden hiç bir kadin yoktur ki : (Gözü) 'Önünde çocuklarindan üç tanesini (âhirete) göndersin de, bu çocuklar ona cehennemden bir perde olmasinlar.» buyurdu. Bunun üzerine bir kadin :
— Ikiyi de, ikiyi de, ikiyi de! dedi.
Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seilem) dahi: «ikiyi de, ikiyi de, ikiyi de!» buyurdular.
153- (2634) b. Müsennâ Ue tbnl BeSSâr rivayet eltiler (Dediler ki) • Bize Muhanimed b. Ca'fer rivayet etti H.
Bize UbeyduIlah b. Muâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bizehatam n-vâye^etti (Dedi ki) : Bize Su'be, Abdurrahman b. Esbahânî'den bu is-radda yuka M hadîsin mânâ. gibi rivayette bulundu. Iki râvi hep hir-den Su'be'den, o da Ahdurrahman b. Esbahânî'den naklen sunu ziyade
Dedi ki Ben Ebû Hâzimi, Ehû Hüreyre'den naklen rivayet ederker dinledim. O bulûga ermemis üç çocugunu, dedi.»

154- (2635) Bize Süveyd b. Saîd ile Muhammed b. Abdi'1-A'lâ rivayet ettiler. Lâfizlari birbirine yakindir, (Dediler ki) : Bize Mu'temir babasindan, o da Ebu's-Se'lH'den, o da Ebû Hassân'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ebû Hüreyre'ye;
— Gerçekten benim iki oglum öldü. Bana Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Selîem) den nasil bir hadîs rivayet edeceksin ki, onunla ölenlerimizden dolayi kalblerimizi ferahlan dir a sin! dedim, Ebû Hüreyre :
— Evet (söyleyeyim) î dedi, (Ve su hadîsi rivayet etti) :
«Onlarin (vefat eden) küçükleri cennetin kurtlaridir. Birisi babasina — ychut annesine, babasina demis, rastlar da, benim su senin elbisenin kenarindan tuttugum gibi elbisesinden tutar— yahut elinden, demis.. Bir daha kendisini Allah babasiyle birlikte cennete koyuncuya kadar birakmaz.»
Süveyd'in rivayetinde hadîs söyledir: Dedi ki: Bize Ebu's-Selil rivayet etti. (Dedi ki) : Bana bu hadîsi tîbeydullah b. Saîd de rivayet etti.
(Dedi ki) : Bize Yahya (yâni Ibni Saîd) Teymî'den bu isnadla rivayet etti. Ve söyle dedi:
__ Sen Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden ölenlerimizden dolayi bizim kalblerimizi ferahlandiracak bir sey isittin mi? Ebû Hüreyre :
— Evet! cevâbini verdi.

155- (2636) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Muhammed b. Abdillab, ve Ebû Saîd E!-Esec rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. : Bize Hafs (yâni Ibni Giyas) rivayet etti. H.

Bize Ömer b. Hafs b. Giyâs da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam dedesi Talk b. Muaviye'den, o da Ebû Zûr'a b. Amr b. Cerîr'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bir kadin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'c bir çocugunu getirerek:
— Yâ Nebiyyallah! Bunun için Allah'a dua et! Gerçekten üç tanesini (topraga) gömdüm, dedi.
«Uç çocuk mu gömdün?»
— Evet!
«Muhakkak cehennemden kuvvetli bir mâni ile korundun!» buyurdular.
Râviler arasindan Ömer: «Dedesinden" dedi. Geri kalanlar «Talk'-dan» dediler. Dede lâfzini anmadilar.

156- (...) Bize Kutcybe b. Saîd ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler.
(Dediler ki) : Bize Cerîr Ebû Giyas Talk b. Muaviye En-Nehaî'den, o da Ebû Zûr'a b. Amr b. Cerîr'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) ; Bir kadin Peygamber (Satlatlahü Aleyhi ve SeUem)*e bir og-lunu getirerek :
— Yâ Resûlallah! Bu çocuk rahatsizdir. Ben ondan korkuyorum. Gerçekten (topraga) üç tane gömdüm, dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Scllem):
«Muhckkak cehennemden kuvvetli bir mâni ile kovundun!» buyurdular.
Züheyr : Talk'dan, dedi. Künyeyi anmadi.
Bu hadîsleri Buhârî «Cenaze» bahsinde; Ebû Hüreyre rivayetini Nesâî «Tefsîr»'de; îbnii Mâce «Cenâiz» bahsinde; Ebû Said rivayetini Nesâî «Tefsir» bahsinde muhtelif râvi-lerden tahric etmislerdir.
Bu babda muhtelif hadîs imamlari otuz dokuz sahabeden hadîsler rivayet etmislerdir.
«Yemini bozmayacak...» tâbirinden murad; az bir zamandir. Bir adam bir yere inecegine yemin etse, yemininde durmus olmak için bir an oraya inmesi kâfidir. Arabîar buna «Tahilletü'I-Kasem» derler. Ki yeminini he-îâl kilmak mânâsina gelir. Bu tâbiri azliktan kinaye olarak kullanirlar. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sdlem) bu hadîsde :
«Müslümanlardan birinin üç çocugu ölürse, o cehenneme girmez. Girse de orada pek ar kal;r.» demek istemistir.
Hadîsin Ebû Saîd rivayetinde Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem)'e geldigi bildirilen kadin Hz. Enes'in annesi Ümmü Sü1eym Mir. Bazi rivayetlerde bu kadinin Ümmü Hâni, bazilarinda da Ümmü Eymen. oldugu bildiriliyor. Su halde hâdise birkaç defa tekerrür etmis ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'e muhtelif kadinlar müracaatta bulunmus demektir. Hz. Ümmü Süleym 'in: «Erkekler senin hadîsini götürdü...» sözünden muradi: Onlar dâima senin yaninda bulunuyor, din hususunda bilgi aliyorlar. Biz kadinlar bunu yapamiyoruz. Bize de bir gün ayir da senden dinimize ait bilgi alalim, demektir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), Ümmü Süleym'in ricasini kabul etmis ve kadinlara bir gün tahsis ederek kendilerine Allah'in emir ve nehiylerini bildirmis; bu arada üç çocugu'ölen kadinin cehenneme girmeyecegini de müjdelemistir. Ümmü Süleym iki çocugu ölenin de bu hükümde dâhil olup olmadigini anlamak istemis; Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) o anda kendisine gelen bir vahy ile yahut daha önceden telâkki ettigi bir vahye rstinad ederek :
«Iki çocugu ölen de öyle!» sözünü üç defa tekrarlamistir.
Müslim 'den baskalarinin rivayetinde :
«Bir çocugu ölen de öyle!» cümlesi de vardir. Nesâî'nin rivayetinde :
«Üç çocugu ölen bir kimse bunlardan sevab beklerse cennete girer.» buyurdu. Bunun üzerine bir kadin kalkarak:
— Yahut iki çocugu ölen! dedi. ResûlüIIah (SallaHahü Aleyhi ve Sellem): «Iki çocugu ölen de öyle!» buyurdular. Kadin :
— Keske bir çocugu ölen de deseydim! dedi.» buyurulmaktadir. Ulemâ ölen çocuklarin bulûga ermemis olmalari meselesinde hayli söz
etmislerdir. Bâzilarina göre bu annelerin küçük çocuklarina karsi daha fazla muhabbet, sefkat ve sevgi gösterdikîerindendir. Bu sebepten ölen küçük yavrularina daha çok acir ve buna katlanmalari nisbetinde daha

çok sevab kazanirlar. Zira âkil balig olan çocuklari rahmet ve sefkate münafi harekette bulunarak anne ve babalarina isyan etmis olabilirler. Küçüklerden böyle bir* sey tasavvur olunamaz. Onlar muhatab degillerdir.
Bir takimlari küçük çocuklarin evleviyetle bu hükümde dâhil oldugunu söylemislerdir. Onlara göre henüz anne ve babasina hiç bir yardimi olmayan bir küçük hakkinda hüküm bu olunca yardimi dokunmaya^ baslamis çocuk hakkinda evleviyetle ayni hüküm sabit olur. Hadîs-i serifin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre torunlar bu hükümde dahil degildir.
Deâmîs : Dü'mûsun cem'idir. Dü'mûs esasen suda yasayan küçük bir kurttur. Sudan hiç ayrilmaz. Burada ondan murad; küçükken Ölen çocuklardir. Onlar cennetin küçükleridir. Cennetten ayrilmazlar. Kiyamette anne ve babalarina sefaat ederek, cennete girmelerine sebep olurlar,

Bu Hadislerden Çikarilan Hükümler:

1- Kadinlar erkeklerle konusarak dinî meselelerini vesâir muhtaç olduklari seyleri sorabilirler.
2- Bit'sey hakkinda va'dde bulunmak caizdir.
3- Ölen müslüman çocuklari cennetliktirler. Ulemâdan bir cemâat bu hususta icma bulundugunu nakletmislerdir. Ma'zirî : «Peygani-berlerin çocuklarinin cennetlik olduklarina ise ulemânin icmai muhakkak-tir» demistir.' Müsriklerin çocuklari hakkinda ise ihtilâf edilmistir. Ulemâdan bir cemâat onlar hakkinda hiç bir sey söylemeyip tevakkuf etmislerdir. Bazilarina göre onlar da cennetliktir.

48- Allah Bir Kulu Sevdigi Vakit, Onu Kullarina da Sevdirmesi Babi

157- (2637) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : ResûlüHah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Süphesiz ki, Allah bir kulu sevdigi vakit, Cibril'i çagirir da : Ben fI-lâni seviyorum, onu sen de sev! der. Ve onu Cibril de sever. Sonra semâda seslenerek : Gerçekten Allah filâni seviyor; onu sîz de sevin! der. Artsk onu semâ ehli de severler. Sonra onun için yeryüzüne kabul konur. Bir kuta da bugzetti mi Cibril'i çagirarak : Ben filâna bugzediycrum, ona sen de bugzet! der. Ve Cibril ona bugzcder. Sonra semâ ehli arasinda : Allah filâna bugzediyor, ona sîz de bugzedin! diye seslenir. Onlar da kendisine bugzederler. Sonra o kul için yeryüzüne bugz konur.» buyurdular.

(...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'kub (yâni Ibnr Abdirrahrnan El-Kaâri) rivayet etti. Yine Kuteybe dedi ki: Bize Ahdu'1-Aziz (yâni Ed-Derâverdî) rivayet etti. H.
Bize bu hadîsi Saîd b. Anir El-Es'asî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abser, Alâ' b. MüseyyeVden naklen haber verdi. H.
Bana Harun b. Saîd El-Eylî dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îbm Vehl) rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mâlik (bu zat Ibnü Enes'dir) rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Süheyl'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Su kadar var ki: Alâ' b. Müseyyeb'in hadîsinde bugz zikredilmemistir.

158- (...) Bana Amru'n-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Harun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'1-Aziz b. Abdillah b, EM Se-lemete'I-Mâcisun, Süheyl b. Ebî Sâlih'den naklen haber verdi. Süheyl söyle demis : Arafat'da idik. Derken Ömer b. Abdi'1-Aziz geçti. Kendisi hac emîri Idi. Insanlar ona bakmaya kalktilar. Ben babama :
— Babacigim! Görüyorum ki, Allah Ömer b. Abdi'l-Aziz'i seviyor, dedim. (Babam) :
— Ne o? diye sordu.
— Çünkü insanlarin kalblerinde onun sevgisi ver, dedim. Bunun üzerine babam ;
— Baban hakki için yemin ederim ki, ben Ebû Hüreyre'yJj Resûlüllah

(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) dan rivayet ederken dinledim, dedi. Sonra Ce-rîr'in Süheyl'den rivayet ettigi hadîs gibi anlatti.
Bu hadîsin Ebû Hüreyre rivayetini Buhari «Kitâbu'l- . Edeb» ile «Kitâbu't-Tevhid»'de tahric etmistir.
Allah'in kulunu sevmesinden murad; onun için hayr irâde buyurmasi, kendisine hidayet ve nimet vermesidir. Bugzu da azabim veya sekavetini irâde buyurmasidir. Semâ ehlinden maksad meleklerdir. Cebrail (Aleyhisselâm) ile diger meleklerin bir kulu sevmeleri, ya onun için istigfar ve duada bulunmalari yahut sair insanlar %p.bi sevmeleridir. Ki bu sevgi kalbin meylinden biriyle mülakat için sevk duymasindan ibarettir. Meleklerin bir kulu sevmeleri Allah-ü Teâlâ'ya itaat ettigi ve onun rizasini kazandigi içindir. Kabulün yeryüzüne konmasindan murad; insanlarin o kulu sevmeleri ve ondan razi olmalaridir. Bunun ziddi da bugz etmeleridir.
Cebrail (Aleyhisselâm)'in meleklere seslenmesi, o kul hakkinda istigfar ve niyazda bulunsunlar diyedir.

49- Ruhlarin Toplu Cemaatlar Olusu Babi

159- (2638) Bize Kuteyfce b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dü'I-Azia (yâni Ibni Muhammed) Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki : Resülul\ah(SaIlallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Ruhlar toplu cemaatlardir. Onlardan birbirleriyle tanisanlar kaynasir, tanismayanlar da ayrilirlar.» buyurmuslar.

160- (...) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kesir b. Hisâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ca'fer b. Burkan rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Esam, Ebû Hüreyre'den merfu bir hadîs rivayet etti. Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«insanlar gümüs ve altin madenleri gibi madenlerdir. Câhilivye* devrinde hayirli olanlari fak'ih olmak sarfIyle Islâm'da da hayirlilaridir. Ruhlar da toplu cemaatlardir. Onlardan birbirleriyle tanisanlar kaynasir; tanismayanlar ayrilirlar.» buyurmuslar.
Hadîs-i serifin mânâsi ruhlar toplu cemaatlardir. Yahut muhtelif nev'ilerdir, demektir. Onlarin birbirleriyle tanismalari Allah'in yarattigi bir seyden dolayidir. Bâzilari Allah ruhlarin sifatlarini tenasüp ve ahlâklarini birbirlerine uygun yarattigi için tanistiklarini; bir takimlari da ruhlarin toplu olarak, yaratildigini, sonra cesetlere dagitildiklarini; bundan dolayi tabiatlari birbirine uyanlarin kaynastiklarini, uymayanlara ise birrine muhalefet edip dagildiklarini söylemislerdir. Hattâbî ile dize bazi ulemâya göre ruhlarin birlesmesi, mebde' itibariyle yaratildiklari aadet ve sekâvete göredir.-Ruhlar birbirlerine zit iki kisim olarak yakilmislardir. Dünyada bedenlere girdikleri vakit, hilkatlerine göre ya ;aynasirlar; yahut birbirinden ayrilirlar. Bu suretle hayirlilar hayirlilara, .ötüler de kötülere meyleder.

50- «Kisi Sevdigiyle Beraberdir» Hadisi Babi

161- (2639) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâlik, Ishak b. Abdillah b. Ehî Talha'dan, o da Enes b. Mâlik'i ki Bi bedevi Kesûlüllah (Sallailahü Aleyhi veSellem) den naklen rivayet etti ki:
Bir bedevi Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem
__ Kiyamet ne zaman kopacak? diye sormus. Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) ona :
«Sen kiyamet için ne hazirladin?» demis. Bedevi: — Allah ile Resulünün sevgisini! cevâbini vermis, «Sen sevdiklerinle berabersin!» buyurmuslar.

162- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Amru'n-Nâkid, Züheyr b. Harb, Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr ve Ibni Ebî Ömer rivayet ettiler Life Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân Zührî'deu, o da s den naklen rivayet etti. Enes söyle demis: Bir adam: — Yâ Resûlallah! Kiyamet ne zaman kopacak? diye sordu ResûlüHafa

(Sallailahü Aleyhi ve Sellem);
«Sen onun için ne hazirladin?» dedi. Adam büyük bir sey söylemedi. Lâkin :
— Ben Allah ve Resulünü severim! dedi.
Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) :
«O halde sen sevdiklerinle berabersin.» buyurdular.

(...) Bana bu hadîsi Muhammed b. RâfV ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Afcd : Ahberanâ; Ibnü Râfi' ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki): Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki): Bize Ma'mer, Zührî'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Enes b. Mâlik rivayet etti ki: Bedevilerden bir adam Resûlüllah (Salhllahü Aleyhi ve Sellem)'e gelmis...
Râvi yukarki hadîs gibi rivayet etmistir. Yalniz o:
«Kiyamet için kendimi övecek çok bir sey hazirlamadim.» demistir.

163- (...) Bana Ebû'r-Rabî' El-Atekî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad (yâni Ibni Zeyd) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sabit El-Bûnânî, Ertes b. Mâlik'den rivayet etti. Enes söyle demis : Bir adam Resûlüllah ü Aleyhi ve Sellem)e gelerek :
— Yâ Resûlallah! Kiyamet ne zaman kopacak? diye sordu. (O da) ; «Sen kiyamet için ne hazirladin!» dedi. Adam:
— Allah ile Resulünün sevgisini! cevâbini verdi. «O halde sen sevdiklerinle berabersin!» buyurdular.
Enes demig ki; Islâm'dan sonra artik Peygamber (Sallallahü Aleyh! Ve Sellem)ini
«O halde sen sevdiklerinle berabersini» sözünden daha çok hiç bir seye sevinmedik,
Enes söyle demis [8] : Iste ben de Allah ile Resulünü ve Ebû Bekir'le Ömer'i seviyorum! Onlarin amelleri gibi amel etmediysem de, onlarla heraber olmayi ümid ediyorum.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Ubeyd El-Guberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ca'fer b. Süleyman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sabit El-Bûnânî, Enes b. Malik1 den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti. Ama Enes'in : «Ben de Allah ve Resulünü seviyorum» sözünü ve ondan sonrasini anmadi.

164- (...) Bize Osman b. Ebî Seybe ile Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishâk: Ahberanâ, Osman ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Cerîr Man sur'dan, o da Salim b. EM'1-Ca'd'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bize Enes b. Mâlik rivayet etti. Enes sunu &b'y-i lemis: Bir defa ben ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) mesciddeii ^Itiyorduk. Bize mescidin esiginde bir adam rastladi. Ve :
— Yâ Resûlallah! Kiyamet ne zaman kopacak? diye sordu.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sen onun için ne hazirladin?» dedi. Galiba adam tevazu gösterdi. sonra :
— Yâ Resûlallah! Ben onun için çok namaz, oruç ve sadaka hazirlamadim. Lâkin ben Allah'i ve Resulünü severim, dedi. «O halde sen sevdiklerinle berabersin!» buyurdular.

(...) Bana Muhammed b. Yahya b. Abdi'1-Aziz El-Yeskûrî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Osman K Cebele rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam, Su'be'den, o da Amr b. Murra'dan, o da Salim b. Ebi'1-Ca'd'-dan, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti.

(...) Biae Kuteybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Katâde'-den, o da Enes'den naklen rivayet etti. H.
Bize Ibnü MÜsennâ ile Ibnü Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Katâde'den rivayet etti. Katâde, ben Enes'den dinledim, demis. H.

Bize Ebû Gassan El-Mismaî ile Muhammed b. Müsennâ dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muâz (yâni îbni Hisam) rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam Katâde'den, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)den naklen bu hadîsi rivayet etti.

165- (2640) Bize Osman b. Ebî Seybe ile Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishsk: Ahberanâ; Osman ise: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar, (Dediler ki) : Bize Cerîr, A'mes'den, o da Ebû Vâil'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis: Bir adam ResÛlüHah (Sallollahü A leyhi ve Sellem?e gelevek :
— Yâ Resûlallah! Bir kavmi oulara yetinmedigi hnlde seven bir adam hakkinda ne buyurursun? dedi. Resûlüllah (SatlaUahii Aleyhi ve Sellem):
«Kisi sevdikleriyle beraberdir.» buyurdular.

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize îbnü Ebî Adiy rivayet etti. H.
Bana bu hadîsi BIsr b. Hâlid de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed (yâni Ibnü Ca'fer) haber verdi.
Her Ikr râvi Su'be'den rivayet etmislerdir. H.
Bizö Ibnü Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'l-Cevvâb rivayet etti (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Karni [9] rivayet etti;
Bu râviler toptan Süleyman'dan, o da Ebû Vâil'den, o da Abdullah'-dan, o'da Peygamber (SallalIahü Aleyhi ve Sellem)1 den naklen bu hadîsin mislini riyâyet etmislerdir.

(2641) Bize Ebû Bekr b. Ebi Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muaviye rivayet etti. H.
Bize îbnü Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye ile Muhammed b. Ubeyd, A'mes'den, o da Sakik'dnn, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet ettiler. Ebû Musa söyle demis : Peygamber (Sallallahü Aleyhi veSellemYe bir adam geldi.,.
Ve Cerîr'in A'mes'den rivayet ettigi hadîs gibi rivayette bulundu. Bu rivayetleri Buhârî «KHâbu'l-EdehVde tahric etmistir. .
Hadîs-i serif müslümanlarin cennette sevdikleriyle beraber, olacakln-rini bildirmektedir. îbnü Battal: -Bir kimse bir kulu Allah icin severse muhakkak Allah onlari cennetinde biraraya getirecektir. Velevki ameli, sevdigi" zâtin amelinden az olsun. Bunun sebebi o zatin sulehâyi tâat ve ibâdetlerinden dolayi sevmesidir. Allah Teâla sulehâya verdigi sevabi ona da verir. Çünkü niyet asildir. Amel, niyete baglidir. Allah fadl-u ihsariim diledigine verir.» demistir.
«Kiyamet için büyük bir sey hazirlamadim...» diyen zatin muradi kildigim nafile namazlar, tuttugum nafile oruçlar, verdigim nafile sadakalar çok degildir, demektir.
Bu. rivayetler Allah ve Resulünü, sulehâyi ve hayr ehlini sevmenin faziletine delildirler. Sulehâyi sevmenin faydasini görmek için onlarin yaptiklarim yapmak sart degildir.

51- Salih Kimse Madh-ü Sena Edilirse, Bu Ona Bir Müjde Olacagi ve Bir Zarar Vermeyecegi Babi

166- (2642) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî Ue Ebû'r-Rabi' ve Ebû Kâmil Fudayl b. Hüseyn rivayet ettiler. Lâfiz Yahya'nindir. Yahya, Ahberanâ; ötekiler Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Hammad b. Zeyd, Ebû Imran El-Cevnî'den, o da Abdullah b. Sâmit'den, o da Ebû Zer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (SallaIlahü Aleyhi ve Sellemf'e :
— Bir adam hayr nâmina bir is yapar da bunun üzerine halk onu överse ne buyurursun? dediler.
«Bu mü'minin âcil müjdesidir.» buyurdu.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ishâk b. Ibrahim Vekî'den rivayet ettiler. H.
Bize Muhammed b. Bessâr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Müseiinâ dahi rivayet etti, (Dedi ki) : Bana Abdilssamcd rivayet etti. H.
Bize tshâk dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Nadr haber verdi.
Bu râvilerin hepsi Su'be'den, o da Ebû Imran El-Cevnî'den naklen lîammad b. Zeyd'in isnadiyle onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Su kadar var ki: Ahdüssamed'den maada hepsinin Su'be'den rivayet ettikleri hadîsde: «Bundan dolayi halk onu severse...» cümlesi vardir. Ab-diissamed'in hadîsinde ise : Hamina d'm dedigi gibi: «Halk onu överse» denilmistir.
Ulemânin beyânina göre bu hadîsdeki âcil müjdeden murad hayrdir. Bu Allah Te&lft'nin o kuldan razi oldugunu ve onu sevdigini gösterir. Allah onu kullarina da sevdirir.
Nevevi diyor ki: «Bütün bunlar o kimse kullarin övmesine karismadigina göredir. Yoksa Övmeleri için müdahelede bulunmak çirkin bir geydir.»

---

[1] Sûre-i Muhammed, Ayet : 22-24.
[2] Ibnû Mes'ud
[3] Sûre-i Nisa, Âyet : 123
[4] Sûre-1 TekvIr, Âyet: 5
[5] Sûre-i Kud, Âyet : 102
[6] Ismi îmrân b. Ebî Ata' El-Esedî'dir. Kamis satarmis. Ibni Abbâs'dan yalniz bu hadîsi rivayet etmistir
[7] Câbir b. Amr Er-Râsîbî Basra'ya yerlesen Beni Râslb kabilesine men-subdur.
[8] Bu âciz dahi Hz. Enes'in sözlerini tekrarlar : Ben de Allah ve Resû-fllinü, Edû Bekr'le Ömer'i ve diger Ashab-i Kiram'i seviyor, onlar gibi amelim. Sfcksa d^, onlarla beraber olmayi niyaz ediyorum, derim.
[9] Bu zat zayif bir râvi ise de onun rivayetini Müslim hüccet degil, mütâhaat için almistir.